

PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY GŁOGÓW

ZLECENIODAWCA:

GMINA GŁOGÓW
ul. Słodowa 2b, 67-200 Głogów
tel.: 76 836 55 55, fax.: 76 836 55 67
e-mail: gmina@ugglogow.com.pl, www.ugglogow.pl

ZLECENIOBIORCA:

EKO – TEAM KONSULTING
ul. Golezowska 16/125, 43-300 Bielsko-Biała
tel.: 33 486 53 53, fax: 33 486 54 54, kom.: 513 100 869
e-mail: biuro@eko-team.com.pl, www.eko-team.com.pl

Wykonawcy:

Agnieszka Chylak,
Sebastian Kulikowski

Osoby i instytucje współpracujące przy opracowaniu niniejszego dokumentu:

1. Alina Kaleta – Urząd Gminy Głogów,
2. Maciej Kozaczyk – Urząd Gminy Głogów,
3. Miejski Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Głogowie,
4. Agencja Nieruchomości Rolnych, Oddział Terenowy we Wrocławiu, Sekcja Gospodarowania Mieniem,
5. Zarządzanie Nieruchomościami Eureka Agnieszka Bar w Głogowie,
6. Dolnośląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny we Wrocławiu,
7. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska we Wrocławiu,
8. Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego we Wrocławiu.

Zdjęcia na okładce i w opracowaniu: Agnieszka Chylak

SPIS TREŚCI:

1.	WSTĘP	5
2.	CELE I ZADANIA PROGRAMU	7
3.	LOKALIZACJA PROGRAMU. CHARAKTERYSTYKA GMINY GŁOGÓW	11
4.	INFORMACJE O AZBESIE I JEGO SZKODLIWOŚĆ DLA ZDROWIA LUDZKIEGO	14
4.1.	AZBEST – INFORMACJE OGÓLNE	14
4.2.	WYSTĘPOWANIE AZBESTU, MATERIAŁY ZAWIERAJĄCE AZBEST	14
4.3.	ZDROWOTNE SKUTKI OBECNOŚCI AZBESTU W ŚRODOWISKU CZŁOWIEKA	17
5.	ZASADY POSTĘPOWANIA Z ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST	20
5.1.	STAN PRAWNY W ASPEKcie POSTĘPOWANIA Z ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST	20
5.2.	OGÓLNE ZASADY POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST	21
5.3.	OGÓLNE ZASADY POSTĘPOWANIA PRZY PRACACH NAPRAWCZYCH ORAZ DEMONTAŻU WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ...	23
5.4.	ZASADY POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST W ASPEKcie OBOWIĄZUJĄCEGO PRAWA - ZAKŁADANE PROCEDURY	26
5.5.	METODY UNIESZKODLIWIANIA ODPADÓW AZBESTOWYCH	26
5.5.1.	Termiczne unieszkodliwianie odpadów azbestowych	27
5.5.2.	Chemiczne unieszkodliwienie wyrobów azbestowych	27
5.5.3.	Składowanie odpadów azbestowych	27
5.5.4.	Inne metody unieszkodliwiania odpadów azbestowych	28
6.	INFORMACJA O ILOŚCI I ROZMIESZCZENIU WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY GŁOGÓW – ANALIZA WYNIKÓW INWENTARYZACJI	29
6.1.	WYNIKI PRZEPROWADZONEJ INWENTARYZACJI	31
6.1.1.	Osoby prawne	31
6.1.2.	Osoby fizyczne	32
6.1.3.	Podsumowanie	38
6.2.	OCENA STANU TECHNICZNEGO I MOŻLIWOŚCI BEZPIECZNEGO UŻYTKOWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST (NA PODSTAWIE PRZEPROWADZONEJ INWENTARYZACJI ORAZ DANYCH PRZEKAZANYCH PRZEZ ADMINISTRATORÓW BUDYNKÓW MIESZKALNYCH) ...	41
7.	OKREŚLENIE KOSZTÓW REALIZACJI ZADAŃ INWESTYCYJNYCH ZWIĄZANYCH Z WDROŻENIEM PROGRAMU; WSKAZANIE MOŻLIWOŚCI I ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA	44
7.1.	OSZACOWANIE KOSZTÓW USUNIĘCIA AZBESTU Z OBIEKTÓW BUDOWNICTWA INDYWIDUALNEGO	44
8.	ŹRÓDŁA POZYSKIWANIA ŚRODKÓW FINANSOWYCH NA USUWANIE AZBESTU	46
8.1.	INSTRUMENTY OFEROWANE PRZEZ WOJEWÓDZKI FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ WE WROCŁAWIU	46
8.2.	INSTRUMENTY OFEROWANE PRZEZ PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2007-2013	47
8.3.	INSTRUMENTY OFEROWANE PRZEZ BOŚ WE WSPÓŁPRACY Z WOJEWÓDZKIM FUNDUSZEM OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ WE WROCŁAWIU	50
9.	OKREŚLENIE ZADAŃ DO REALIZACJI NA OKRES PROGRAMOWANIA. HARMONOGRAM WDRAŻANIA SYSTEMU	52
10.	ODDZIAŁYWANIE PROPONOWANEGO SYSTEMU USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA ŚRODOWISKO	55
11.	OKREŚLENIE SPOSOBU MONITOROWANIA I OCENY WDRAŻANIA PROGRAMU	56
12.	ZARZĄDZANIE, ORGANIZACJA I WDRAŻANIE PROGRAMU	59

SPIS TABEL:

Tabela 1	Zakres zastosowania wyrobów zawierających azbest	16
Tabela 2	Ilości azbestu na terenie posesji nienależących do osób fizycznych.....	32
Tabela 3	Ilość wyrobów zawierających azbest w obiektach będących własnością osób fizycznych	33
Tabela 4	Rodzaje wyrobów zawierających azbest zewidencjonowanych na terenie gminy Głogów	37
Tabela 5	Zbiorcze zestawienie danych na temat wszystkich wyrobów zawierających azbest, zlokalizowanych na terenie Gminy Głogów	40
Tabela 6	Ocena stanu technicznego wyrobów zawierających azbest w obiektach będących własnością osób fizycznych, zlokalizowanych na terenie Gminy Głogów.....	41
Tabela 7	Harmonogram realizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających z terenu Gminy Głogów na lata 2012 – 2032”	53
Tabela 8	Wskaźniki monitoringu realizacji celów Programu usuwania azbestu i wyrobów azbestowych dla Gminy Głogów.....	57

SPIS RYSUNKÓW:

Rysunek 1	Cele strategiczne, cele operacyjne kierunki działań i zadania w zakresie Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Głogów	8
Rysunek 2	Położenie gminy Głogów na tle województwa dolnośląskiego i powiatu głogowskiego	11
Rysunek 3	Liczba mieszkańców Gminy Głogów	13
Rysunek 4	Dach pokryty płytami azbestowymi falistymi	30
Rysunek 5	Ilość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest w poszczególnych sołectwach Gminy wiejskiej Głogów w obiektach będących własnością osób fizycznych.....	34
Rysunek 6	Rozkład procentowy ilości zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest w poszczególnych sołectwach Gminy Głogów w obiektach będących własnością osób fizycznych	35
Rysunek 7	Dach budynku mieszkalnego pokryty płytami azbestowymi płaskimi	36
Rysunek 8	Ilość wyrobów zawierających azbest z podziałem na pokrytą powierzchnię na budynkach mieszkalnych, gospodarczych i innych na terenie Gminy Głogów.....	37
Rysunek 9	Ilość wyrobów azbestowych zlokalizowanych na dachach, elewacjach i innych obiektach na terenie Gminy Głogów.....	38
Rysunek 10	Ewidencja ilościowa stanu technicznego wyrobów zawierających azbest w obiektach będących własnością osób fizycznych, zlokalizowanych na terenie Gminy Głogów.....	41
Rysunek 11	Ewidencja wagowa stanu technicznego wyrobów zawierających azbest w obiektach będących własnością osób fizycznych, zlokalizowanych na terenie Gminy Głogów.....	42
Rysunek 12	Udział procentowy stanu technicznego wyrobów zawierających azbest w obiektach będących własnością osób fizycznych, zlokalizowanych na terenie Gminy Głogów.....	42

SPIS ZAŁĄCZNIKÓW:

ZAŁĄCZNIK 1	PROCEDURY BEZPIECZNEGO POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI I ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST	60
ZAŁĄCZNIK 2	WZÓR OZNAKOWANIA INSTALACJI LUB URZĄDZEŃ ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ORAZ RUR AZBESTOWO-CEMENTOWYCH	79
ZAŁĄCZNIK 3	WZÓR OZNAKOWANIA DRÓG UTWARDZONYCH ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST PRZED WEJŚCIEM W ŻYCIE USTAWY Z DNIA 19 CZERWCA 1997 R. O ZAKAZIE STOSOWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST, ALE NIEZABEZPIECZONYCH TRWALE PRZED EMISJĄ WŁÓKIEN AZBESTU	80
ZAŁĄCZNIK 4	WZÓR INFORMACJI O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST.....	81
ZAŁĄCZNIK 5	PRZYKŁADOWY REGULAMIN DOFINANSOWANIA USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ...	83
ZAŁĄCZNIK 6	INFORMACJE O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ZLOKALIZOWANYCH NA TERENACH NIENALEŻĄCYCH DO OSÓB FIZYCZNYCH	96
ZAŁĄCZNIK 7	INFORMACJE O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ZLOKALIZOWANYCH NA TERENACH NIENALEŻĄCYCH DO OSÓB FIZYCZNYCH	97

1. WSTĘP

Podstawą opracowania „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Głogów na lata 2012-2032” jest umowa zawarta w dniu 27 czerwca 2012 roku pomiędzy Gminą Głogów, a „EKO – TEAM KONSULTING” Bielsko – Biała ul. Goleszowska 16/125.

Niniejszy dokument nawiązuje do „Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 - 2032” przyjętego przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej uchwałą 122/2009 w dniu 14.07.2009 roku zmienionego uchwałą 39/2010 Rady Ministrów z dnia 15 maja 2010 roku, oraz „Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego 2012” przyjętego uchwałą Sejmiku Województwa Dolnośląskiego nr XXIV/616/2012 z dnia 27 czerwca 2012 roku. Program ten zakłada:

Cele długoterminowe do roku 2032:

Cel 1: Wyeliminowanie wyrobów zawierających azbest ze środowiska,

Cel 2: Unieszkodliwienie odpadów zawierających azbest

Cele krótkoterminowe do roku 2017

Cel 1: Przeprowadzenie pełnej inwentaryzacji rodzaju i ilości oraz miejsc występowania wyrobów zawierających azbest oraz jej coroczna aktualizacja zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa,

Cel 2: Zwiększenie świadomości społeczeństwa województwa na temat szkodliwości azbestu i konieczności jego eliminowanie ze środowiska,

Cel 3: Sukcesywne i bezpieczne dla środowiska oraz zdrowia mieszkańców usuwanie wyrobów zawierających azbest z obszaru województwa,

Cel 4: Zapewnienie finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest,

Cel 5: Zapewnienie na terenie województwa wystarczającej pojemności składowisko do składowania odpadów zawierających azbest

W niniejszym opracowaniu wzięto pod uwagę także zapisy „Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Głogów na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017” przyjętego do realizacji w 2010 roku. W dokumencie podjęto decyzję o realizacji zadań jakimi są:

- *Opracowanie i realizacja gminnych programów usuwania azbestu,*
- *Usuwanie wyrobów zawierających azbest.*

„Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Głogów na lata 2012-2032” realizuje również cele zapisane w programie powiatowym (sierpień 2008.):

- rozpowszechnienie informacji o szkodliwym działaniu azbestu;
- podniesienie wiedzy o planowych rozwiązaniach w gospodarce odpadami azbestowymi,
- właściwe postępowanie mieszkańców, podmiotów, instytucji z odpadami azbestowymi zgodnie z wymogami przepisów,
- świadomy udział wymienionych grup w działaniach prowadzonych przez gminę,
- eliminowanie „samodzielnego usuwania” i „dzikiego składowania” odpadów azbestowych.

„Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 - 2032” nakłada na gminy następujące zadania:

- uwzględnianie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w gminnych planach gospodarki odpadami,
- współpraca z lokalnymi mediami celem rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest oraz wyroby z azbestem,

- przygotowywanie wykazów obiektów zawierających azbest oraz rejonów występującego narażenia na ekspozycję azbestu,
- przygotowywanie rocznych sprawozdań finansowych z realizacji zadań „Programu...”.

„Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 - 2032” nakłada na rady gmin następujące zadania:

- przyjmowanie rocznych sprawozdań finansowych gminy z realizacji zadań „Programu...”.

Przygotowując niniejszy dokument wykorzystano m.in.:

- Ustawa o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 roku (tekst jednolity Dz. U 2010, nr 185, poz. 1243 z późn. zm.),
- „Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016”,
- „Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014”,
- „Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 – 2032”,
- „Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego 2012”,
- „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Głogów na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017”,
- „Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Głogów na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017”,
- wyniki inwentaryzacji azbestu na terenie gminy Głogów przeprowadzonej w okresie lipiec - sierpień 2012 roku,
- „Poradnik finansowania usuwania azbestu ze środków krajowych i unijnych w latach 2008 – 2013” Warszawa 2008 r.
- „Poradnik dla użytkowników wyrobów azbestowych” Warszawa 2008 r.
- „Bezpieczne postępowanie z azbestem i materiałami zawierającymi azbest” Kraków 2007 r.
- „Plan usuwania wyrobów zawierających azbest z obiektów użyteczności publicznej stanowiących lub będących w zarządzaniu, administrowaniu przez organy administracji publicznej na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym” Gliwice 2007 r.
- przepisy prawne (ustawy, rozporządzenia, dyrektywy)

2. CELE I ZADANIA PROGRAMU

Strategicznym celem Programu jest realizacja głównego założenia zawartego w dokumencie „Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 - 2032” – **Usunięcie wyrobów zawierających azbest do 2032 roku.**

Celami operacyjnymi niniejszego Programu są:

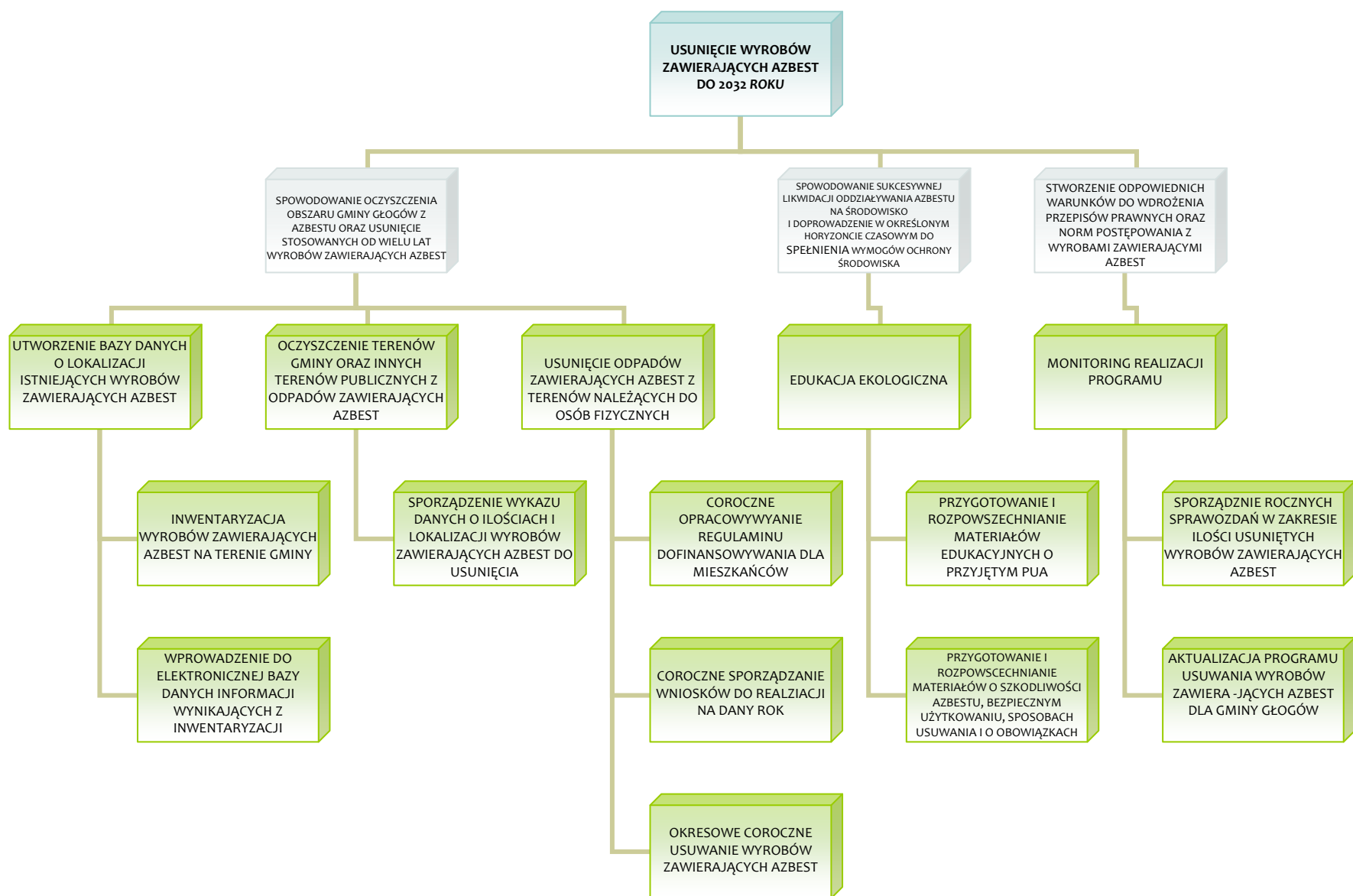
- A spowodowanie oczyszczenia obszaru Gminy Głogów z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest,
- B spowodowanie sukcesywnej likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko i doprowadzenie w określonym horyzoncie czasowym do spełnienia wymogów ochrony środowiska,
- C stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.

Kierunkami działań są:

- A.1 Utworzenie bazy danych o lokalizacji istniejących wyrobów zawierających azbest
- A.2 Oczyszczanie terenów Gminy oraz innych terenów publicznych (problem z ustaleniem własności)
- A.3 Odbiór odpadów zawierających azbest z nieruchomości osób fizycznych, wspólnot, spółdzielni mieszkaniowych i innych przedsiębiorców
- B.1 Edukacja mieszkańców
- C.1 Monitoring realizacji Programu

Zadania wyznaczone do realizacji zawarte w harmonogramie realizacji zadań:

- A.1.1 Inwentaryzacja azbestu i wyrobów zawierających azbest w obiektach będących własnością osób fizycznych i budynkach komunalnych
- A1.2 Wprowadzenie do elektronicznej bazy danych posiadanych informacji o lokalizacji wyrobów zawierających azbest
- A.2.1 Sporządzenie wykazu danych o lokalizacji odpadów zawierających azbest do usunięcia
- A.3.1 coroczne opracowywanie Regulaminu dofinansowania działań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest dla osób fizycznych
- A.3.2 coroczne sporządzanie rejestru wniosków do realizacji
- A.3.3 okresowe coroczne usuwanie wyrobów zawierających azbest
- B.1.1 Przygotowanie i rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych o przyjętym „Programie usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Głogów na lata 2012-2032”
- B.1.2 Przygotowanie i rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych na temat szkodliwości azbestu, bezpiecznego postępowania z wyrobami azbestowymi oraz sposobach ich usuwania i o obowiązkach właścicieli nieruchomości związanych z posiadaniem wyrobów zawierających azbest
- C.1.1 Sporządzanie rocznych sprawozdań w zakresie ilości usuniętych wyrobów azbestowych
- C.1.2 Aktualizacja Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Głogów.

Rysunek 1 Cele strategiczne, cele operacyjne kierunki działań i zadania w zakresie Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Głogów

Aktualne uregulowania prawne nakładają określone obowiązki na zarządców/właścicieli obiektów wielolokalowych zawierających wyroby azbestowe, w tym między innymi – inwentaryzację i identyfikację elementów zawierających azbest, okresowe przeglądy i ocenę stanu technicznego, harmonogram usuwania wyrobów azbestowych. Ich sukcesywne usuwanie, a także finansowanie wszelkich, niezbędnych prac z tym związanych należy do obowiązków zarządców (właścicieli) obiektów. Dotyczy to również obiektów komunalnych, w stosunku, do których gmina sprawuje nadzór właścicielski.

Biorąc powyższe pod uwagę, a także uwzględniając kompetencje i możliwości gminy Program ten ukierunkowany jest w znacznej mierze na indywidualnych właścicieli obiektów, dla których zrealizowanie założonych w Programie celów w skali gminy z przyczyn przede wszystkim ekonomicznych, bez określonych finansowych mechanizmów pomocowych stwarzać może poważne problemy.

Od 1 stycznia 2012 roku weszła w życie Ustawa z dnia 1 lipca 2011 roku o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2011, Nr. 152, poz. 897). Według nowego prawodawstwa do obowiązków wójta od 2013 roku należeć będzie:

- sporządzanie rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi i przekazywanie go marszałkowi i wojewódzkiemu inspektoratowi ochrony środowiska w terminie do 31 marca roku następującego po roku, którego sprawozdanie dotyczy.

W trakcie realizacji Programu przewiduje się następujące działania gminy:

- Organizacja kampanii edukacyjno-informacyjnej w zakresie szkodliwości azbestu, postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania.

Jest to jeden z istotniejszych elementów Programu biorąc pod uwagę ciągle jeszcze relatywnie niską świadomość ekologiczną mieszkańców. Program edukacyjno-informacyjny winien zawierać:

- informacje o szkodliwości azbestu
 - obowiązki właścicieli posesji o przekazywaniu Wójtowi Gminy Głogów informacji o miejscach występowania wyrobów azbestowych, a także w wypadku ich uszkodzeń bądź prowadzenia prac remontowych ich sukcesywnego usuwania,
 - informacje o możliwościach i niezbędnych warunkach dla uzyskania wsparcia w zakresie usuwania zdemontowanych wyrobów azbestowych z terenu posesji w ramach obowiązującego regulaminu dofinansowania z budżetu Gminy w zakresie unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest,
 - aktualny wykaz firm uprawnionych do wykonywania prac demontażowych wyrobów zawierających azbest, posiadających aktualne decyzje marszałka województwa dolnośląskiego w zakresie zatwierdzenia programów gospodarowania odpadami,
 - informacje o kolejnych działaniach Gminy podjętych celem likwidacji azbestu. Akcja ta będzie realizowana poprzez lokalną prasę, ulotki, informacje zawarte na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Głogów, stronę internetową UG z wyodrębnioną „zakładką tematyczną” – azbest
- Utworzenie bazy danych o ilościach i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest na terenie gminy w oparciu o przeprowadzoną inwentaryzację obiektów będących własnością osób fizycznych, a także w ramach dotychczas prowadzonego monitoringu przedsiębiorców i zarządców obiektów zawierających elementy azbestowe. Bieżąca ich aktualizacja i przekazywanie danych do wojewódzkiej bazy wyrobów azbestowych i zawierających azbest (WBDA)

- Realizowanie pomocy dla indywidualnych właścicieli posesji w zakresie odbioru transportu i unieszkodliwiania odpadów azbestowych na zasadach określonych w aktualizowanym rokrocznie Regulaminie dofinansowania ze środków budżetu Gminy unieszkodliwiania odpadów azbestowych, oraz w ramach możliwości pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację Programu.
- Monitoring realizacji Programu
- Weryfikacja i aktualizacja Programu w wypadku istotnych zmian legislacyjnych lub nowych możliwości finansowych realizacji Programu

Przyjmuje się, że powyższe zadania realizowane będą w ciągu całego planowanego okresu działań zmierzających do usunięcia wyrobów azbestowych z terenu gminy – do 2032 roku.

3. LOKALIZACJA PROGRAMU. CHARAKTERYSTYKA GMINY GŁOGÓW

Gmina Głogów położona jest w północnej części województwa dolnośląskiego w powiecie głogowskim, w centralnej jego części. Głogów to gmina wiejska granicząca z następującymi jednostkami administracyjnymi:

- od północy z gminą wiejską Kotla należącą do powiatu głogowskiego,
- od południa z gminami wiejskimi Jerzmanowa należącą do powiatu głogowskiego i gminą wiejską Grębocice należącą do powiatu polkowickiego,
- od wschodu z gminą wiejską Pęcław należącą do powiatu głogowskiego i gminą miejsko – wiejską Szlichtyngowa należącą do powiatu wschowskiego województwa lubuskiego
- od zachodu gminą wiejską Żukowice i miastem Głogów należącymi do powiatu głogowskiego.

Rysunek 2 Położenie gminy Głogów na tle województwa dolnośląskiego i powiatu głogowskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie: www.stat.gov.pl, 2012

Administracyjnie gmina Głogów składa się z 11 obrębów geodezyjnych w skład których wchodzi 13 sołectw:

- Borek,
- Bytnik,
- Grodziec Mały,
- Klucze,
- Krzekotów,
- Przedmoście,
- Ruszowice,
- Serby,
- Stare Serby,

- Szczyglice,
- Turów,
- Wilków,
- Zabornia.

Obreębami liczącymi więcej niż jedno sołectwo są Borek – Zabornia oraz Przedmoście (sołectwo Bytnik).

Gmina Głogów leży na pograniczu Pradoliny Barycko - Głogowskiej i Wzgórz Dalkowskich, po obu stronach rzeki Odry. Szeroka na 10-15 metrów Pradolina Głogowska ograniczona jest od północy krawędzią Wysoczyzny Leszczyńskiej. W rejonie zlewni rzeki Rudnej pradolina znacznie się poszerza, wcinając się we Wzgórze Dalkowskie. Wzgórze osiąga rzędną 230 m n.p.m.

Gmina skupia na swym obszarze trzy formy kształtujące powierzchnię: płaskie tereny o glebach piaszczystych mało urodzajnych; Pradolinę Głogowską, której częścią jest Dolina Odry z licznymi starorzeczami, zbiornikami wód zastoiskowych oraz wyrobiskami; Wzgórze Dalkowskie stanowiące malowniczo ukształtowane wzniesienie fragmentarycznie obejmujące południowo- zachodnią część gminy w rejonie wsi Szczyglice, Ruszowice i Turów, tworzące obszar chronionego krajobrazu.

Gmina Głogów odznacza się korzystnymi warunkami glebowymi dla upraw rolnych. Przeważają gleby brunatne, bielcowe i mady rzeczne. Te o najwyższej jakości, głównie II i III klasy bonitacyjnej występują w sołectwach Przedmoście i Ruszowice i na Wzgórzach Dalkowskich.

Przez teren gminy przebiegają ważne szlaki komunikacyjne o znaczeniu krajowym i regionalnym

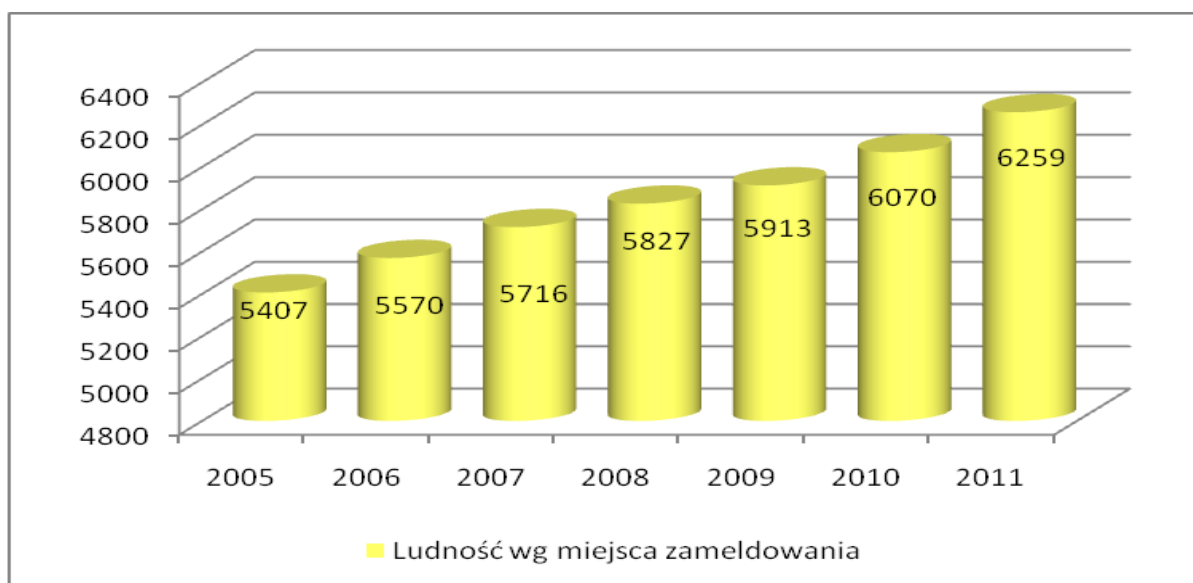
- droga krajowa nr 12 relacji Kłobuczyn – Głogów - Ostrów Wielkopolski
- droga wojewódzka nr 292 relacji Bytom Odrzański – Głogów - Orsk,
- droga wojewódzka nr 319 relacji Sława – Krzepielów - Głogów
- droga wojewódzka nr 321 relacji Kierzno -
- droga wojewódzka nr 329 relacji Głogów – Jerzmanowa - Nowe Osiedle
- droga wojewódzka nr 330 relacji Krzepów – Pęcław - Leszkowice
- droga powiatowa nr 1128D – Świnino-granica powiatu – Turów - Szczyglice,
- droga powiatowa nr 1201D – Rudna-granica powiatu – Grębocice - droga nr 292,
- droga powiatowa nr 1006D – droga nr 12 – Krzekotów - granica województwa,
- droga powiatowa nr 1007D – Borek - Wojszyn,
- droga powiatowa nr 1015D – droga nr 329 - droga przez wieś Ruszowice,
- droga powiatowa nr 1057D – ul. Cisawa (droga nr 12-droga nr 329),
- droga powiatowa nr 1050D.

Ponadto istnieje około 70 km dróg gminnych utwardzonych i nieutwardzonych oraz około 160 km dróg polnych i dojazdowych do pól i lasów.

Miejscowości należące do gminy Głogów mają dobre połączenie komunikacyjne z miastem Głogów. Najbardziej obciążone ruchem pojazdów są droga krajowa nr 12 przebiegająca przez miejscowości Serby, Stare Serby i Wilków oraz droga wojewódzka nr 319, przebiegająca przez Grodziec Mały. Gmina Głogów leży również na skrzyżowaniu linii kolejowej Wrocław-Szczecin i Żagań - Leszno.¹

Powierzchnię 84,79 km zamieszkuje według danych na koniec 2011 roku 6259 mieszkańców, w związku z tym na 1 km przypada 73 osoby. Liczba mieszkańców na przestrzeni ostatnich lat systematycznie rośnie, co zobrazowano na wykresie poniżej.

¹ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Głogów na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017, 2009

Rysunek 3 Liczba mieszkańców Gminy Głogów

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.stat.gov.pl 2011 uzupełnione danymi z ewidencji ludności UG Głogów

Najwięcej mieszkańców liczą Serby (1692) i Ruszowice (1146). Obrębami o najmniejszej ilości mieszkańców są Serby Stare (121) Krzekotów (146), Szczyglice (166) i Turów (157)

Ludność w wieku produkcyjnym stanowi około 66,0% całej populacji mieszkańców gminy, ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi około 22,0%, a w wieku poprodukcyjnym około 11,1% mieszkańców. Na koniec 2010 r. na terenie gminy było ponad 1790. mieszkań.

Sieć wodociągowa według stanu na koniec 2010 roku w gminie Głogów liczy 58,9 km długości i 1721 przyłączy. Wg GUS w 2010 roku z wodociągów korzystało 5658 mieszkańców gminy Głogów. Siecią kanalizacyjną objęte są tylko cztery miejscowości Serby, Ruszowice, Grodziec Mały i Stare Serby. Według stanu na koniec 2010 roku z sieci kanalizacji sanitarnej korzysta 3086 mieszkańców. Długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Głogów wynosiła w 2010 roku 36,4 km. Istniało wówczas 815 przyłączy kanalizacyjnych. Ilość ścieków odprowadzonych siecią kanalizacyjną w 2011 roku wynosiła 90 tys. m³.

Spośród 516 podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON z terenu gminy na koniec 2011 r., ponad 82% to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Dominującą funkcję w strukturze gospodarki gminy pełnią podmioty zajmujące się handlem i usługami remontowo-budowlanymi, a także działalnością usługową różnego rodzaju.

4. INFORMACJE O AZBESCIE I JEGO SZKODLIWOŚĆ DLA ZDROWIA LUDZKIEGO

4.1. Azbest – informacje ogólne

Azbest jest to włóknisty materiał nieorganiczny (w wielu państwach znany pod nazwą lnu kamiennego lub bawełnianego kamienia). Jego największą zaletą jest odporność na wysokie temperatury. Po nagrzeniu do 350°C odporność mechaniczna włókien azbestu spada zaledwie o 20% (spowodowane to jest usunięciem części wody). Natomiast po przyjęciu wody z wilgotnego otoczenia wraca do poprzedniego stanu. Dopiero temperatura ponad 700°C powoduje całkowite odparowanie wody i nieodwracalne zniszczenie materiału (włókna tracą elastyczność i zaczynają się kruszyć).

4.2. Występowanie azbestu, materiały zawierające azbest

Właściwości termoizolacyjne i dźwiękochłonne, wytrzymałość na rozciąganie, elastyczność, a także odporność niektórych odmian azbestu na działanie kwasów, alkaliów i wody morskiej czynią zeń surowiec o szerokim zastosowaniu w ponad tysiącu technologiach. 60-80% azbestu zużywane jest jednak do produkcji wyrobów azbestowo-cementowych.

Azbest jest nazwą ogólną obejmującą włókniste minerały z grupy serpentynów i amfiboli. Dzięki od dawna znanej i cenionej odporności na wysoką temperaturę, trzy minerały azbestowe zyskały popularność i szerokie zastosowanie w gospodarce światowej. Są to: powszechnie stosowany chryzotyl (azbest biały), w mniejszym stopniu wykorzystywany krokidolit (azbest niebieski) i jeszcze rzadziej stosowany amosyt (azbest brązowy). Specyficzne właściwości azbestu, niepalność, wytrzymałość mechaniczna i termiczna oraz elastyczność sprawiły, że azbest znalazł szerokie zastosowanie w różnego rodzaju technologiach przemysłowych a zwłaszcza w budownictwie, energetyce, transporcie i w przemyśle chemicznym:

- Budownictwo

Azbest stosowano w wyrobach budowlanych powszechnego użycia: eternit, czyli płyty faliste azbestowo-cementowe o zawartości 10-13% azbestu do pokryć dachowych, płyty prasowane - płaskie o zbliżonej zawartości azbestu, płyty KARO - dachowe pokrycia lub elewacje, rury azbestowo-cementowe wysokociśnieniowe (krokidolit) i kanalizacyjne, stosowane także jako przewody wentylacyjne i dymowo-spalinowe (zawartość azbestu około 22%), kształtki azbestowo-cementowe oraz elementy wielkowymiarowe, stosowane w budownictwie ogólnym i przemysłowym (płyty azbestowo-cementowe płaskie wykorzystywane w lekkich przegrodach ścian warstwowych i wbudowane w płyty warstwowe prefabrykowane - PW3/A, PŻ/3W i PŻW 3/A/S).

Azbest mógł być stosowany w budownictwie wszędzie tam, gdzie potrzebna była podwyższona odporność ogniowa i zabezpieczenia ogniochronne elementów narażonych lub potencjalnie narażonych na wysoką temperaturę (klapy przeciwpożarowe, ciągi telekomunikacyjne, tablice rozdzielcze elektryczne, węzły ciepłownicze, obudowa klatki schodowej, przejścia kabli elektrycznych, przewodów ciepłowniczych i wentylacyjnych między stropami, zabezpieczenia elementów stropowych i ściennych strychów, piwnic, dróg ewakuacyjnych, konstrukcji stalowych). Azbest stosowano także w tkaninach wygłuszających hałas. Wyroby z azbestem projektanci dobierali indywidualnie do obiektów, z uwzględnieniem wymagań przeciwpożarowych.

- Energetyka

Azbest stosowano w elektrociepłowniach i elektrowniach, w obmurzach kotłów (jako izolacje termiczne w formie sznurów i tektur na uszczelnieniach dylatacji podgrzewaczy powietrza),

a także w uszczelnieniach urządzeń poddanych wysokiej temperaturze, w zaworach, wymiennikach ciepła, w izolacjach tras ciepłowniczych (jako płaszcze azbestowo-cementowe lub azbestowo-gipsowe). Wyroby zawierające azbest umiejscowione są w: kominach o dużej wysokości (dylatacje wypełnione sznurem azbestowym), chłodniach kominowych (płyty azbestowo-cementowe w zraszalnikach i w obudowie wewnętrznej chłodni), chłodniach wentylatorowych (w obudowie wewnętrznej chłodni), rurach odprowadzających parę, zraszalnikach itp. (w formie izolacji cieplnej ze sznura azbestowego).

- Transport

Azbest stosowano do termoizolacji i izolacji elektrycznych urządzeń grzewczych w elektrowozach, tramwajach, wagonach, metrze (maty azbestowe w grzejnikach i tablicach rozdzielni elektrycznych), w termoizolacji silników pojazdów mechanicznych, w uszczelkach pod głowicę, elementach kolektorów wydechowych oraz elementach ciernych - sprzęgłach i hamulcach. Powszechnie stosowano azbest w kolejnictwie, w przemyśle lotniczym i stoczniowym, np. w statkach, szczególnie w miejscach narażonych na ogień, wymagających zwiększonej odporności na wysoką temperaturę.

- Przemysł chemiczny

Z azbestu wykonane są przepony stosowane w elektrolitycznej produkcji chloru. Ponadto azbest występuje w hutach szkła (np. w wałach ciągnących)

Wyroby zawierające azbest oraz odpady azbestowe można podzielić – w zależności od trwałości i ilości zastosowanego spoiwa wiążącego – na: miękkie (łamliwe, kruche) i twarde (niekruche, sztywne):

- klasa I – Wyroby miękkie o gęstości $< 1\ 000\ \text{kg/m}^3$ charakteryzują się dużym procentowym udziałem azbestu (powyżej 20%). Wyroby te ulegają łatwo uszkodzeniom mechanicznym, co wiąże się z uwalnianiem włókien do środowiska. Najczęściej spotykane są w obiektach przemysłowych (elektrociepłownie, huty). Narażeni na oddziaływanie ich pyłów są pracownicy wykonujący remonty izolacji lub uszczelnień urządzeń z udziałem azbestu. Wyroby miękkie to m.in.:
 - sznury, płótna, tkaniny z dodatkiem azbestu (lub wykonane z samego azbestu)
 - płyty i uszczelki kinkieryt (typu Gambit, Polonit), stosowane w ciepłownictwie na złączach rur, zaworów z gorącą wodą lub parą
 - płaszcze azbestowo-gipsowe stosowane w izolacji rur w ciepłownictwie
 - płyty i tektury miękkie (stosowane w izolacjach ognioochronnych)
 - płyty ognioochronne typu „PYRAL” produkcji czechosłowackiej lub „SOKALIT” produkcji NRD, zawierające około 30-50 % azbestu (służą do okładzin ognioochronnych konstrukcji budynków oraz jako sufity podwieszane o podwyższonej odporności na ogień, także jako materiał do klap przeciwpożarowych i przeciwdymnych)
 - natryski azbestowe na konstrukcje stalowe zastosowane, jako ognioochronne zabezpieczenie stalowej konstrukcji budynków o tzw. konstrukcji nieszytywnej (np. budynki przemysłowe, biurowe; często są to obiekty indywidualnie projektowane, „nasycone” technologią budowlaną krajów zachodnioeuropejskich z lat 60-70, np. budynki ambasad)
- klasa II – Wyroby twarde o gęstości $> 1000\ \text{kg/m}^3$ są to najpowszechniej występujące w krajowym budownictwie wyroby zawierające azbest. Charakteryzują się dużym stopniem zwięzłości, dużym udziałem spoiwa (najczęściej jest nim cement), niską procentową zawartością azbestu (około 5% w płytach płaskich lignocementowych modyfikowanych, 12-13%

w płytach płaskich i falistych azbestowo-cementowych i około 20% w rurach azbestowo - cementowych). W przypadku uszkodzenia tego typu materiału emisja jest znacznie niższa niż w przypadku wyrobów z klasy I. W przeciwieństwie do wyrobów miękkich, przez długi okres pozostają wyrobami emitującymi małe ilości pyłu azbestu. Można je więc uważać za mniej groźne w użytkowaniu oraz podczas prac remontowych od wyrobów miękkich. Mniej groźne są też ich odpady. Wyroby twarde to m.in.:

- płyty azbestowo-cementowe faliste
- płyty azbestowo-cementowe płaskie prasowane
- płyty azbestowo-cementowe KARO
- płyty warstwowe PW3/A i podobne
- rury azbestowo-cementowe
- złącza, listwy, gąsiorzy wykonane z azbestocementu
- płaszcze azbestowo-cementowe stosowane w izolacji rur w ciepłownictwie

Tabela 1 Zakres zastosowania wyrobów zawierających azbest

Klasa wyrobu	Rodzaj wyrobu zawierającego azbest	Zastosowanie
I	masy azbestowe natryskowe	izolacja ognioochronna konstrukcji stalowych i przegród budowlanych izolacja akustyczna obiektów użyteczności publicznej
I	sznury	piece przemysłowe wraz z kanałami spalin, nagrzewnice, rekuperatory, kominy przemysłowe
I	tektura azbestowa	izolacja termiczna i uszczelnienia w instalacjach przemysłowych, aparaturze kontrolno-pomiarowej i laboratoryjnej
I	płyty azbestowo-kauczukowe	uszczelnianie urządzeń przemysłowych pracujących w środowisku agresywnym
I	wyroby tekstylne z azbestu (rękawice i tkaniny azbestowe)	ochrona pracowników
I	masa lub tektura azbestowa	drobne urządzenia w gospodarstwach domowych, n,p, żelazka, płytki kuchenne, piece akumulacyjne
I	materiały i wykładziny cierne zawierające azbest	hamulce i sprzęgła
I	masy ognioodporne zawierające azbest	piece przemysłowe wraz z kanałami spalin
II	płyty azbestowo-cementowe faliste i gąsiorzy	pokrycia dachowe, balkony
II	płyty azbestowo-cementowe płaskie prasowane	ściany osłonowe ściany działowe elewacje zewnętrzne osłona ścian przewodów windowych, szybów wentylacyjnych i instalacyjnych, chłodnie kominowe, chłodnie wentylatorowe
II	płyty azbestowo-cementowe płaskie „karo”	pokrycia dachowe elewacje zewnętrzne
II	płyty azbestowo-cementowe suchoformowane „kolorys”, „acekol” i	elewacje zewnętrzne osłony kanałów wentylacyjnych i klimatyzacyjnych

	inne	ściany działowe
II	rury azbestowo-cementowe (bezcisnieniowe i ciśnieniowe)	przewody kanalizacyjne i wodociągowe rynny spustowe na śmieci przewody kominowe
II	otuliny azbestowo-cementowe	izolacja urządzeń ciepłowniczych i innych przemysłowych
II	kształtki azbestowo-cementowe budowlane	przewody wentylacyjne podokienniki osłony rurociągów ciepłowniczych osłony kanałów spalinowych i wentylacyjnych
II	kształtki azbestowo-cementowe elektroizolacyjne	przegrody izolacyjne w aparatach i urządzeniach elektrycznych
II	płytki PCV	podłogi w blokach mieszkalnych
I lub II	płyty azbestowo-cementowe konstrukcyjne ognioodporne	osłony ognioodporne i przeciwpożarowe w budynkach przemysłowych (kotłownie) izolacja urządzeń grzewczych grodzie przeciwożniowe w okrętownictwie

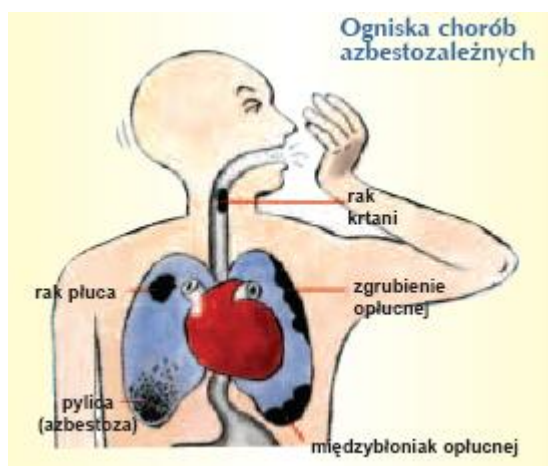
Emisja pyłu azbestu może powstawać podczas uszkodzeń mechanicznych, np. przy piłowaniu lub szlifowaniu szybkoobrotowymi narzędziami elektrycznymi, niewyposażonymi w miejscowe odciągi pyłu. Do emisji pyłu dochodzi także w trakcie trwania destrukcji, np. emitują go stare płyty pokryć dachowych azbestowo-cementowych o naruszonej przez czynniki atmosferyczne lub chemiczne powierzchni zewnętrznej. Wówczas zanieczyszczony jest też grunt w bezpośrednim sąsiedztwie rynny odprowadzającej wodę opadową.

Wyroby zawierające azbest z chwilą ich usunięcia z miejsca zabudowania stają się odpadami, które zostały zakwalifikowane do niebezpiecznych. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów, załącznik Nr. 1 do rozporządzenia, następujące rodzaje odpadów zawierających azbest zaliczono do niebezpiecznych:

- 06 07 01 - odpady azbestowe z elektrolizy,
- 06 13 04 - odpady z przetwarzania azbestu,
- 10 11 81 - odpady zawierające azbest (z hutnictwa szkła),
- 10 13 09 - odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych,
- 15 01 11 - opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,
- 16 01 11 - okładziny hamulcowe zawierające azbest,
- 16 02 12 - zużyte urządzenia zawierające azbest,
- 17 06 01 - materiały izolacyjne zawierające azbest,
- 17 06 05 - materiały konstrukcyjne zawierające azbest.

4.3. Zdrowotne skutki obecności azbestu w środowisku człowieka

Chorobotwórcze działanie azbestu jest wynikiem wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Dopóki włókna nie są uwalniane do powietrza i nie występuje ich wdychanie, wyroby z udziałem azbestu nie są szkodliwe dla zdrowia. Wyroby spoiście (np. eternit), dopóki nie zostaną uszkodzone i włókna azbestowe nie uwolnią się, nie stanowią zagrożenia. Natomiast stosowanie wyrobów miękkich (jak koce gaśnicze, otuliny rur), ze względu na bardzo łatwe uwalnianie się włókien azbestowych do powietrza, jest dużo groźniejsze.

Biologiczna agresywność pyłu azbestu jest związana ze stopniem penetracji i ilością włókien w dolnej części układu oddechowego. Proces ten zależy od fizycznych i aerodynamicznych cech włókien. Szczególne znaczenie ma średnica poszczególnych włókien, długość odgrywa mniejszą rolę. Włókna cienkie o średnicy poniżej 3 μm przenoszone są łatwiej i odkładają się w końcowych odcinkach dróg oddechowych, podczas, gdy włókna grube, o średnicy powyżej 5 μm , zatrzymują się w górnej części układu oddechowego. Skręcone włókna chryzotyli o dużej średnicy mają tendencję do zatrzymywania się wyżej niż igłowate włókna azbestów amfibolowych, z łatwością przenikające do obrzeży płuca. W oczyszczaniu dolnej części układu oddechowego z włókien uczestniczą głównie trzy mechanizmy biologiczne. Większość pyłu usuwana jest z dróg oddechowych za pośrednictwem śluzu, odkrztuszania, wypluwania lub połykania. Krótkie włókna pochłaniane są w drogach oddechowych przez makrofagi. Niektóre włókna azbestu wychwytywane są przez komórki nabłonkowe wyściełające drogi oddechowe; włókna gromadzą się w warstwie śródmiąższowej i przenoszone są do gruczołów chłonnych. Około 1/3 wdychanych włókien umiejscawia się w końcowych odcinkach układu oddechowego. Oczyszczanie drzewa oskrzelowego przebiega dwufazowo. Prawie połowa wdychanych włókien usuwana jest w ciągu kilku dni, pozostałe w dłuższym czasie. W procesie usuwania wewnątrzpłucnych depozytów niewątpliwie negatywną rolę odgrywają czynniki zewnętrzne, takie jak dym tytoniowy i inne zanieczyszczenia powietrza. W oczyszczaniu dolnej części układu oddechowego z włókien uczestniczą głównie trzy mechanizmy biologiczne. Większość pyłu usuwana jest z dróg oddechowych za pośrednictwem śluzu, odkrztuszania, wypluwania lub połykania. Krótkie włókna pochłaniane są w drogach oddechowych przez makrofagi. Niektóre włókna azbestu wychwytywane są przez komórki nabłonkowe wyściełające drogi oddechowe; włókna gromadzą się w warstwie śródmiąższowej i przenoszone są do gruczołów chłonnych. Około 1/3 wdychanych włókien umiejscawia się w końcowych odcinkach układu oddechowego. Oczyszczanie drzewa oskrzelowego przebiega dwufazowo. Prawie połowa wdychanych włókien usuwana jest w ciągu kilku dni, pozostałe w dłuższym czasie. W procesie usuwania wewnątrzpłucnych depozytów niewątpliwie negatywną rolę odgrywają czynniki zewnętrzne, takie jak dym tytoniowy i inne zanieczyszczenia powietrza. Na występowanie i typ patologii wpływa rodzaj azbestu, wymiary tworzących go włókien oraz stężenie włókien i czas trwania narażenia, a więc kumulowana dawka pyłu azbestu w ciągu życia osobniczego, określana iloczynem średniego stężenia pyłu i czasu trwania ekspozycji oraz efektywność biologicznych mechanizmów oczyszczania układu oddechowego. Wyniki dotychczasowych badań wskazują, że zatrzymywanie chryzotyli w górnych drogach układu oddechowego jest bardziej prawdopodobne, niż zatrzymywanie amfiboli. Usuwanie zaś chryzotyli z płuc jest również bardziej skuteczne, a więc retencja amfiboli w płucach jest większa.

Mimo istnienia normatywów higienicznych dla stężenia włókien azbestu w powietrzu (w Polsce 1000 włókien/m³ na 24 h), nie można określić dawki progowej dla działania rakotwórczego azbestu. Pył azbestowy może być przyczyną chorób układu oddechowego: pylicy azbestowej, łagodnych zmian opłucowych, raka płuc, międzybłonnaków opłucnej i otrzewnej. Wymienione schorzenia występują u osób zawodowo narażonych na duże dawki pyłu azbestowego, ale również u osób narażonych pozazawodowo, np. przebywających okresowo w powietrzu silnie zanieczyszczonym pyłami azbestowymi. Wysoki poziom takich zanieczyszczeń występuje np. przy niewłaściwie prowadzonych pracach remontowo-budowlanych na wyrobach zawierających azbest. Wdychane przez człowieka do płuc respirabilne włókna nie mogą być wydalone z organizmu. Zainicjowany proces rozwoju choroby powodowanej podrażnieniem mechanicznym tkanki płucnej, objawiający się często astmą i uporczywym kaszlem, trwa bardzo długo, średnio 20 lat. Aby przeciwdziałać temu należy stosować się do zaleceń i wymogów dotyczących bezpiecznego usuwania i postępowania z odpadami zawierającymi azbest.

Najgroźniejsze działanie pyłów respirabilnych azbestu przypisuje się włóknom, które charakteryzują się długością >5 µm, średnicą <3 µm (proporcja - długość: średnica >3:1) i są wdychane z powietrzem. Mogą one wnikać głęboko do układu oddechowego i powodować groźne choroby, takie jak: pylicę azbestową (azbestozę), międzybłoniak, nowotwór płuc i oskrzeli. Schorzenia te występują u osób zawodowo narażonych na duże dawki pyłu azbestowego lub u osób narażonych parazawodowo, czyli np. przebywających okresowo w powietrzu silnie zanieczyszczonym pyłami respirabilnymi azbestu.

Zanieczyszczenie powodujące choroby zawodowe, spotykane w przemyśle i przy pracach z azbestem, to kilkaset tysięcy włókien w 1 m³ powietrza. Poziomy takich zanieczyszczeń występują np. przy pracach remontowych, przy usuwaniu wyrobów zawierających stare izolacje, natryski ognioochronne na konstrukcje stalowe budynków, podczas wymiany elementów urządzeń ciepłowniczych w energetyce. Przy niewłaściwie prowadzonych pracach z wyrobami azbestowymi ilość włókien respirabilnych azbestu w przestrzeniach zamkniętych obiektów może przekraczać kilka, a nawet kilkanaście mln wł./m³. Takie zanieczyszczenia powietrza w przeszłości występowały w zakładach wyrobów azbestowych, szczególnie przy produkcji tkanin azbestowych, także przy produkcji uszczelnień czy wyrobów azbestowo-cementowych. Dzięki technikom kontroli i ograniczeniu emisji obecnie poziomy zagrożenia zostały zmniejszone, a nawet lokalnie wyeliminowane.

Porównując szkodliwość różnych rodzajów azbestu należy zaznaczyć, że chryzotyl jest uznany za mniej groźny niż amosyt czy krokidolit.

Przyjęte wielkości NDS (najwyższe dopuszczalne stężenia na stanowiskach pracy zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29.11.2002 roku w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy) dla różnych pyłów włóknistych, w tym azbestu, unaocniają różnice w ich szkodliwym działaniu na organizm. Aktualnie obowiązujące wartości NDS dla pyłów zawierających azbest:

- pyły zawierające azbest chryzotylowy oraz pyły zawierające azbest chryzotylowy i inne minerały włókniste oraz pyły zawierające inne materiały włókniste, z wyjątkiem krokidolitu, np. antygort włóknisty - pył całkowity – 1 mg/m³; - włókna respirabilne - 0,2 wł./cm³
- pyły zawierające krokidolit: - pył całkowity - 0,5 mg/m³; - włókna respirabilne - 0,2 wł./cm³

Należy podkreślić, że działanie szkodliwe azbestu zwielokrotnia się wobec jednoczesnego narażenia organizmu na inne substancje rakotwórcze, np. węglowodory aromatyczne (szczególnie a - benzopiren), metale ciężkie, dym tytoniowy, itp.

5. ZASADY POSTĘPOWANIA Z ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST

5.1. Stan prawny w aspekcie postępowania z odpadami zawierającymi azbest

Ustawy obowiązujące:

- Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243 z późn. zm.)

Rozporządzenia obowiązujące:

- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz. U. Nr 191, poz. 1595),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. nr 112, poz. 1206),
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz.U. 2011 nr 8 poz. 31),
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. 2010 nr 162 poz. 1089),
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. 2005, nr 216, poz. 1824).

Obowiązujące dyrektywy i decyzje:

- Dyrektywa Rady 67/548/EWG z dnia 27 czerwca 1967 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do klasyfikacji, pakowania i etykietowania substancji niebezpiecznych (Dz. Urz. WE L 196 z 16.08.1967, str. 1; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 1, str. 27),
- Dyrektywa Rady 76/769/EWG z dnia 27 lipca 1976 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz. Urz. WE L 262 z 27.09.1976, str. 201; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 3, str. 317),
- Dyrektywa Komisji 1999/77/WE z dnia 26 lipca 1999 r. dostosowująca po raz szósty do postępu technicznego załącznik I do dyrektywy Rady 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu o stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (azbest) (Dz. Urz. WE L 207 z 6.08.1999, s. 18, Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 24, str. 193-195),

- Dyrektywa Rady 83/478/EWG z dnia 19 września 1983 r. zmieniająca po raz piąty dyrektywę 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (azbest) (Dz. Urz. WE L 263 z 24.09.1983, str. 33; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 7, str. 118),
- Dyrektywa Rady 85/610/EWG z dnia 20 grudnia 1985 r. zmieniająca po raz siódmy (azbest) dyrektywę 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do graniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz. Urz. WE L 375 z 31.12.1985, str. 1; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 8, str. 86),
- Dyrektywa Komisji 91/659/EWG z dnia 3 grudnia 1991 r. dostosowująca do postępu załącznik I do dyrektywy Rady 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (azbest) (Dz. Urz. WE L 363 z 31.12.1991, str. 36; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 11, str. 13),
- Dyrektywa Rady 83/477/EWG z dnia 19 września 1983 r. w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (druga dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 6 dyrektywy 80/1107/EWG) (Dz. Urz. WE 263 z 29.09.1983, str. 25; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 1, str. 264),
- Dyrektywa Rady 87/217/EWG z dnia 19 marca 1987 r. w sprawie ograniczenia zanieczyszczenia środowiska azbestem i zapobiegania temu zanieczyszczeniu (Dz. Urz. WE L 85 z 28.03.1987, str. 40; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 8, str. 269),

5.2. Ogólne zasady postępowania z wyrobami zawierającymi azbest

Azbest, jako materiał niebezpieczny podlega szczególnemu potraktowaniu. Odpady zawierające azbest powinny być utylizowane w odpowiednio do tego celu przystosowanych miejscach (składowiskach).

W zakresie sposobu użytkowania i warunków usuwania wyrobów zawierających azbest obowiązują następujące przepisy:

- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2.04.2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 17, poz. 649) zmienione Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 162, poz. 1089)

Rozporządzenia te nakładają na właściciela nieruchomości, na której zlokalizowane są wyroby zawierające azbest do:

- prowadzenia okresowej kontroli stanu tych wyrobów
- sporządzania sprawozdania z tych kontroli w postaci tzw. „oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”
- przekazywania wyników kontroli organowi nadzoru budowlanego

Ponadto w celu bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest właściciel nieruchomości winien:

- zabezpieczyć przez zabudowę przestrzeń, na której znajdują się wyroby azbestowe lub poprzez pokrycie wyrobów szczelną powłoką

- wyeliminować wszelkie prace związane z obróbką mechaniczną przy pracach zabezpieczających

W przypadku podjęcia decyzji o zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest winien:

- zgłosić prace do właściwego organu administracji architektoniczno – budowlanej, Państwowej Inspekcji Pracy oraz Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej.

Wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest zobowiązany jest do:

- posiadania odpowiednich zezwoleń/pozwoleń/decyzji w zakresie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi (zgodnie z obowiązującą ustawą o odpadach)
- przeszkolenia wszystkich pracowników zatrudnionych przy pracach związanych z zabezpieczaniem lub usuwaniem wyrobów zawierających azbest w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania
- opracowania szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest
- posiadania niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego zapewniającego prowadzenie prac zgodnie z ustalonym planem oraz zabezpieczeń pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu
- zgłoszenia planowanych prac właściwemu organowi nadzoru budowlanego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy, przed przystąpieniem do prac

Ponadto wykonawca prac winien:

- izolować od otoczenia obszar prac, przez zastosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska
 - ogrodzić teren prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych
 - umieścić w strefie prac tablice informacyjne (informujące o azbecie wzór stanowi załącznik 2 i 3 do niniejszego opracowania)
 - zastosować środki techniczne ograniczające do minimum emisje azbestu do środowiska
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14.10.2005 roku w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz.U. z 2005 roku Nr 216 poz. 1824)

Rozporządzenie to szczegółowo określa sposób postępowania przed przystąpieniem do prac oraz w trakcie ich prowadzenia, w tym przede wszystkim obowiązki wykonawcy prac związanych z zabezpieczeniem bądź usunięciem wyrobów zawierających azbest w zakresie organizacji terenu prac, bezpieczeństwa pracowników i środowiska.

5.3. Ogólne zasady postępowania przy pracach naprawczych oraz demontażu wyrobów zawierających azbest

Dotychczasowe doświadczenia wskazują, że pewna część prac polegających na usuwaniu z budynków mieszkalnych elewacyjnych płyt azbestowo - cementowych, wykonywana jest na życzenie mieszkańców, bez wcześniejszego rozpoznania zagrożeń i rzeczywistej potrzeby takich prac. Co gorsza, szczupłe środki finansowe, przeznaczone na wykonanie takich robót, nie umożliwiają zatrudnienia firm prawidłowo i rzetelnie wykonujących wymagane czynności. Tak, więc dochodzi do sytuacji, w której wyroby z azbestocementu, dające obecnie tak niski poziom zanieczyszczenia powietrza wewnętrznego w budynku, że nie odróżnia się go na podstawie wielogodzinnych pomiarów od poziomu tła (stanu powietrza zewnętrznego) - są usuwane i to w niewłaściwy sposób. Usuwanie to powoduje zanieczyszczenie w powietrzu zewnętrznym (pomiar wykonywany na stanowiskach pracy) wynoszące kilkanaście lub kilkadziesiąt $\text{tys. } \mu\text{g}/\text{m}^3$. Już sama destrukcja powierzchni płyt azbestowo - cementowych przy użyciu szczotki drucianej, stosowanej dla oczyszczenia powierzchni płyt, w zależności od siły docisku i spoistości ścieranej płyty powodować może zanieczyszczenie od 1 000 do powyżej 50 000 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Brak uszczelnienia otworów okiennych i inne błędy w organizacji pracy gwarantują przedostawanie się wytworzonych podczas demontażu pyłów azbestu do wnętrza budynku.

Można, więc wyrazić opinię, że większe zagrożenie pyłami azbestu powoduje nieumiejętny demontaż wyrobów z azbestem niż właściwa eksploatacja tych wyrobów. Powstaje, zatem pytanie:

- kiedy można eksploatować obiekt z wbudowanymi wyrobami zawierającymi azbest bez działań „naprawczych”?
- kiedy zaś należy podjąć działania „naprawcze ” i jakie są to działania?

Przyjmuje się, że wyroby zawierające azbest w budynku nie są automatycznie zagrożeniem dla jego mieszkańców, więc nie powinny być bezwzględnie usuwane z obiektu. Usuwanie tych wyrobów nieodłącznie związane jest z pewnym ich uszkodzeniem w trakcie demontażu, a więc ryzykiem przejściowego wzrostu zanieczyszczenia powietrza pyłami azbestu w strefach pracy (pośrednio wokół budynku lub w jego wnętrzu). Ryzyko to powinno być minimalizowane przez „wyspecjalizowanych wykonawców” i specjalistyczne - a więc kosztowne techniki pracy. Jednak „oszczędna” i jednocześnie „bezpieczna” forma realizacji prac nie jest możliwa. Z tego względu decydujące znaczenie ma odpowiednia kwalifikacja wyrobów pod względem bezpieczeństwa i prawidłowa ocena kiedy należy je usunąć.

W celu kwalifikacji wyrobów zawierających azbest do dalszego użytkowania lub usunięcia oraz określenia „stopnia pilności działań naprawczych”, właściciele obiektów posiadających obiekty z wyrobami zawierającymi azbest powinni wykonać „ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” według załącznika nr 1 do Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. nr 162 poz. 1089).

Podczas sporządzania wspomnianej tu „oceny ” lub wobec planowanych remontów w budynku, w którym znajdują się wbudowane wyroby zawierające azbest, należy mieć świadomość, jakie czynności, albo wyroby i ich szczególna konfiguracja w obiekcie, stwarzają ryzyko uwolnienia do powietrza pyłów azbestu.

Są to np.:

- Nieumyślne, nieświadome uszkodzenie mechaniczne wspomnianych wyrobów podczas adaptacji, remontów i modernizacji (np. okablowanie, usuwanie ścianek działowych, usuwanie pokryć dachowych itp),
- Usuwanie lub próby zabezpieczenia, tych wyrobów zwłaszcza w sposób niewłaściwy,

- Niewłaściwa eksploatacja wyrobów, lub zmiana sposobu eksploatacji wyrobów, powodująca ich drgania, tarcie, (szczególnie zagrożone destrukcją są wyroby w obiektach o konstrukcji niesztynowej), wibracje przenoszone na wyroby z azbestem, pochodzące od: pracy maszyn, wind, także niekorzystne dla budynku sąsiedztwo dróg obciążonych ciężkim transportem, transport szynowy, metro itp.
- Poddanie wyrobów z azbestem silnym ruchom powietrza, wywołanym pracą maszyn (np. wentylatory, odkurzacze),
- Uszkodzenia eksploatacyjne wyrobów zawierających azbest oraz starzenie się ich oraz zły stan techniczny, w tym uszkodzenia mechaniczne, spękania powierzchni, wyszczerbienie krawędzi, korozja chemiczna, biologiczna, termiczna, wilgotnościowa powodują zmiany (osłabienie) spoiwa wyrobów, co objawia się np. obecnością wykwitów, złuszczeń wyrobów, śladami drobnego pyłu na podłodze w miejscu zastosowania wyrobów (z widocznymi fragmentami uszkodzonych wyrobów a nawet masywnych wiązek włókien azbestu).

Ogólnie przyjmuje się, że wyroby będące w dobrym stanie „technicznym” niewykazujące objawów zużycia, uszkodzenia, starzenia się, można eksploatować „bezpiecznie”, jeśli: - kompetentnie i rzetelnie wykonana „ocena wyrobów”, zgodnie z załącznikiem nr 1 do Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. nr 162 poz. 1089) nie przekroczyła 90 punktów; wyroby są prawidłowo eksploatowane (zgodnie ze swoim przeznaczeniem i zgodnie z zaleceniami dotyczącymi użytkowania wyrobów azbestowych), a ponadto są one pokryte powłoką zabezpieczającą. W przeciwnych okolicznościach polecane jest: podjęcie „prac naprawczych” - rozumianych, jako: zabezpieczenie wyrobów odpowiednimi preparatami (wgłębnie penetrującymi), hermetyczna zabudowa wyrobów lub ich całkowite usunięcie.

Wśród sposobów eliminacji zagrożeń, które przewiduje się dla budynków z wyrobami azbestowymi, wyróżnia się, więc następujące główne kierunki działań:

- Całkowite usunięcie wyrobów
Jest to kosztowne, ale radykalnie rozwiązanie problemu, wymaga specjalistycznych narzędzi, stwarza nowe problemy - wytworzenie „niebezpiecznych odpadów” oraz powoduje okresowo wzrost pyłów azbestu w otoczeniu, których minimalizacja wymaga zaangażowania kosztownej techniki. „Usuwanie wyrobów zawierających azbest” nie może być „zasadą”, wyborem stosowanym, jako rozwiązanie „ogólne” dla wszystkich sytuacji (ze względów ekonomicznych a także ograniczonych możliwości gospodarowania i składowania odpadów). Polecane byłoby, zatem „rozłożenie” tego sposobu postępowania w czasie.
- Impregnowanie wyrobów z azbestem
Pomalowanie wyrobów odnosić się może wyłącznie do wyrobów we względnie dobrej kondycji technicznej. Polecane może być np. dla tych wyrobów, które mogą przenieść dodatkowe zwiększenie ciężaru, których powierzchnia jest czysta lub może być odczyszczona i może przyjąć powłokę ochronną. Metodą tą, powinny być objęte wyroby azbestowo - cementowe, będące w dobrym stanie „technicznym” w obiektach, które nie wymagają termo - modernizacji. Opisywane postępowanie jest rozwiązaniem tymczasowym, które jednocześnie „przesuwa” problem „azbestu” w czasie a nie rozwiązuje go całkowicie, gdyż wyrób azbestowy pozostaje w budynku, zobowiązując właściciela do okresowych przeglądów („ocen”) tego wyrobu. Na Zachodzie powszechnie stosuje się to rozwiązanie dla przedłużenia żywotności zarówno wyrobów azbestowo - cementowych będących w dobrej kondycji technicznej, czekając na zużycie wyrobów, planowany, większy remont jak też w obiektach przemysłowych azbestowych dla konserwacji izolacji, wyrobów azbestowych „miękkich”. Co do pokryć dachowych z „eternitu”, najmłodsze wyroby montowano zgodnie

z prawem jeszcze na przełomie 1998/9 roku - jest więc nieco inaczej niż na Zachodzie (nie akcentując nadmiernie różnicy wyposażenia wykonawców robót i przeznaczanych na ten cel środków). Formalnie, impregnację wyrobów „miękkich” należy stosować jako rozwiązanie doraźnie, używając preparatów „względnie penetrujących”, a posiadających aprobatę techniczną ITB.

Założyć jednocześnie trzeba, że wyroby te, mimo impregnacji, w określonej perspektywie czasowej zostaną usunięte.

- Stosowanie barier pyłowych.

Stosowanie barier pyłowych ze ścianek działowych, szczelnych sufitów podwieszanych, oddzielających hermetycznie wyroby z azbestem od otoczenia. Rozwiązanie to, podobnie jak rozwiązanie z punktu 2 jest doraźnym zmniejszeniem zagrożeń, przesuwając problem w czasie, umożliwiając eksploatację obiektu bez kosztownych prac specjalistycznych polegających na usuwaniu wyrobu. Ma ono większe zastosowanie w obiektach przemysłowych. W Polsce na ogół nie jest ono popularne.

W odniesieniu do wyboru tych metod, w szczególności zaś sposobów zabezpieczania wyrobów zawierających azbest, uznać należy, że żaden przepis prawny nie został tu przyjęty a ogólną przesłanką kwalifikowania wyrobów do „niezwłocznego usunięcia lub dalszej ich eksploatacji” jest wynik „oceny” wyrobu. Przygotowana „ocena” nie orzeka o wyborze prac naprawczych.

Decyzję, co do szczegółowych metod wyboru postępowania należałoby podjąć po uwzględnieniu bardzo wielu czynników skłaniających się na: stan wyrobów, warunków jego eksploatacji, kalkulację kosztów prawidłowo wykonanych prac „naprawczych” lub ich demontażu.. Z dużym przybliżeniem, które ma wyjaśnić podejście do problemu a nie stanowi zarazem uniwersalnego rozwiązania, można przyjąć, że: wyroby „twarde” (azbestowo - cementowe) zastosowane na zewnątrz budynków, o ile spełniają swoją funkcję (np. pokrycie dachowe jest szczelne, elewacja nie jest spękana) mogą być pozostawione w obiekcie bez usuwania, ale powinny być pokryte odpowiednimi powłokami ochronnymi (o ile wcześniej tego nie uczyniono). Dotyczy to sytuacji, gdy budynek posiada wystarczającą warstwę izolacji cieplnej, spełniając aktualne wymagania normowe. Jeśli wymagań izolacji cieplnej obiekt nie spełnia, a elewacja jest w dobrym stanie technicznym, właściciel sam powinien zdecydować, czy w ramach czekającej go termo - modernizacji, może ponieść dodatkowe koszty związane z usunięciem i unieszkodliwieniem posiadanych wyrobów azbestowych. Sytuacja wydaje się oczywista, gdy opisywana elewacja jest technicznie zużyta a termiczna izolacyjność ścian niewystarczająca - po usunięciu elewacji wykonać należy termo - modernizację. Wyroby tzw. „miękkie” np. izolacje azbestowe, tektury, sznury itp. oraz wyroby znajdujące się wewnątrz obiektów (kontaktujące się z powietrzem wewnętrznym), zwłaszcza wyroby w obiektach przeznaczonych na pobyt stały - zazwyczaj uzyskują tak dużą liczbę punktów we wspomnianych „ocenach”, że należy je z obiektów usunąć.

Zgodnie z obowiązującymi w Polsce przepisami do zabezpieczeń wyrobów budowlanych zawierających azbest powinny być stosowane środki impregnujące, które uzyskały aprobatę techniczną ITB:

- ZUAT-15A/1.12/2002 „Wyroby do zabezpieczania elewacyjnych i dachowych płyt azbestowo-cementowych w istniejących obiektach budowlanych”
- ZUAT-15A/1.13 „Wyroby do zabezpieczania zawierających azbest elementów istniejących obiektów budowlanych (z wyjątkiem elewacyjnych i dachowych płyt azbestowo-cementowych)”.

5.4. Zasady postępowania z wyrobami zawierającymi azbest w aspekcie obowiązującego prawa - zakładane procedury

Przepisy określające zasady bezpiecznego postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest narzuciły szereg obowiązków, zarówno na właścicieli obiektów i urządzeń, gdzie został użyty azbest jak i na prowadzących wszelkiego rodzaju prace związane z usuwaniem bądź transportem czy umieszczeniem na składowisku wyrobów i odpadów zawierających azbest – szczegółowe procedury postępowania przedstawiono w załączniku nr 1 do niniejszego dokumentu.

W Polsce problematyka bezpiecznego postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest została uszeregowana w bloku tematycznym obejmującym łącznie 6 procedur zgodnie z wymogami określonymi w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej: Dz. U. 2004 Nr 71, poz. 649. Są to:

- **Grupa I.** Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami lub urządzeniami zawierającymi azbest lub wyroby zawierające azbest.
 - **Procedura 1.** Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców, przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.
 - **Procedura 2.** Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.
- **Grupa II.** Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest - wytwórców odpadów niebezpiecznych.
 - **Procedura 3.** Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.
 - **Procedura 4.** Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz oczyszczeniem obiektu (terenu) instalacji.
- **Grupa III.** Procedura obowiązująca prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.
 - **Procedura 5.** Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.
- **Grupa IV.** Procedura obowiązująca zarządzających składowiskami odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.
 - **Procedura 6.** Składowanie odpadów na składowiskach lub wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

Szczegółowy opis poszczególnych procedur przedstawiono w załączniku nr 1 do niniejszego dokumentu.

5.5. Metody unieszkodliwiania odpadów azbestowych

Ustawa o odpadach jasno stanowi, że wszędzie tam, gdzie odpady mogą być wtórnie wykorzystane, należy tak postępować. Stwarza to możliwość ograniczania strumienia wytwarzanych odpadów kierowanych do ostatecznego unieszkodliwienia oraz wpływa na obniżenie kosztów utylizacji.

W odniesieniu do odpadów azbestowych, jak dotąd zasada ta nie znajduje zastosowania. Powodem jest wspomniana odporność azbestu na działanie większości czynników destrukcyjnych takich jak temperatura lub czynniki chemiczne. To jest główny powód, który stanowi o ograniczonej ilości metod utylizacji odpadów azbestowych, sprowadzając je do utylizacji termicznej, chemicznej i składowania.

5.5.1. Termiczne unieszkodliwianie odpadów azbestowych

Z dostępnych kart charakterystyk azbestu wynika, że odmiana chryzotylowa topi się w temperaturze ponad 1500°C, odmiana amfibolowa w temperaturze około 1200°C. Te dane wskazują, że termiczny kierunek unieszkodliwiania odpadów azbestowych, na skalę proporcjonalną do znacznych ilości odpadów jest, jak dotąd nierealny, przy wykorzystaniu dostępnych instalacji do spalania odpadów niebezpiecznych.

Warto jednak zasygnalizować pewne rozwiązania w zakresie destrukcji wysokotemperaturowej podejmowane przez środowiska naukowców z Politechniki Śląskiej i Łódzkiej.

Jak dotąd w sferze badań, prób i eksperymentów pozostają prace podejmowane przez naukowców z Politechniki Śląskiej skierowane na termiczne unieszkodliwianie płyt eternitowych (azbestowo-cementowych). Zawierają one azbest w odmianie chryzotylowej w ilości do 15%.

Pod wpływem wysokiej temperatury (ponad 1000°C) ma nastąpić niszczenie włóknistej struktury azbestu i przeobrażenie składu chemicznego w kierunku uzyskania produktu zawierającego krzemiany wapnia. Ten produkt, ze względu na właściwości chemiczne znajduje zastosowanie, jako dodatek do cementu, poprawiający specjalne własności wiążące i wytrzymałościowe.

Również na etapie prób i eksperymentów są prace prowadzone przy zastosowaniu plazmy termicznej. Są one dostępne między innymi w pracach Politechniki Łódzkiej. Istota metody polega na poddawaniu odpowiednio przygotowanych odpadów działaniu temperatury plazmy w przedziałach 6-15 tys °C. Skala możliwych zastosowań produktów wysokotemperaturowego rozkładu odpadów azbestowych jest znaczna.

Ograniczeniem są koszty.

5.5.2. Chemiczne unieszkodliwienie wyrobów azbestowych

Ten sposób unieszkodliwiania wyrobów azbestowych polega na rozpuszczaniu odpowiednio rozdrobnionych odpadów w 40% roztworze kwasu fluorowodorowego. Produktem reakcji są fluorki wapnia oraz krzemionka. Reakcja prowadzona w reaktorach w temperaturze 60-65°C. Ograniczeniem rozpowszechnienia tej metody utylizacji są koszty, które w przeliczeniu na tonę wynoszą ponad 750 USD w instalacjach przemysłowych. Technologia opracowana przez Solway Umweltchemie w Hanowerze.

5.5.3. Składowanie odpadów azbestowych

Jest to niewątpliwie najbardziej rozpowszechniony sposób unieszkodliwiania odpadów. Z racji omawianych wcześniej właściwości fizykochemicznych azbestu, z których odporność na działanie czynników atmosferycznych, kruchość i łamliwość stanowią, iż wszelkie prace na składowiskach przyjmujących odpady azbestowe, winny być prowadzone z zachowaniem szczególnych zasad bhp. Zagadnienia te drobiazgowo regulują stosowne akty prawne w postaci rozporządzenia ministra środowiska w sprawie stwierdzenia kwalifikacji w zakresie gospodarowania odpadami (Dz.U. Nr 140 z 2001 r. oraz w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk Dz.U. Nr 61 z 2003).

Obecnie na terenie województwa dolnośląskiego zlokalizowane są następujące składowiska odpadów przyjmujących odpady zawierające azbest (są to składowiska odpowiednio przygotowane na przyjmowanie tego typu odpadów):

Na terenie województwa dolnośląskiego (według WPGO 2012) znajdują się 4 składowiska przyjmujące odpady zawierające azbest:

- **Składowisko Odpadów Przemysłowych, Wałbrzych**
Wałbrzych ul. Górnicza 1,

zarządzane przez Mo BRUK Korzenna 214, pow. nowosądecki.

tel. 18 441 70 48, tel. kom. 603 754 043

strona www: www.mobruk.pl, email: mobruk@mobruk.pl

Cena za odbiór odpadów zawierających azbest: 270 zł netto/Mg

- **Składowisko odpadów w Marcinowie** - odpady z terenu gminy Trzebnica

Urząd Miasta Trzebnica, 55-100 Trzebnica, ul. Piłsudskiego 1.

tel. 71 387 15 92, tel. kom. 667 882 998

strona www: www.eco.trzebnica.pl, email: skladowisko@um.trzebnica.pl

Cena za odbiór odpadów zawierających azbest: 240 zł netto/Mg

- **Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Trzebczu**

Przedsiębiorstwo Gospodarki Miejskiej Sp. z o.o.

59-100 Polkowice, ul. Dąbrowskiego 2

tel. 76 846 29 11

strona www: www.pgm-polkowice.com.pl, email: pgm@pgm-polkowice.com.pl

Cena za odbiór odpadów zawierających azbest: 495 zł netto/Mg

- **Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętnych w Głogowie**

Głogowskie Przedsiębiorstwo Komunalne SITA Głogów

67-200 Głogów, ul. Przemysłowa 7a

tel. 67 835 93 42

strona www: www.gpk-sitaglogow.pl, email: gpk-sitaglogow@gpk-sitaglogow.pl

Cena za odbiór odpadów zawierających azbest: 550 zł netto/Mg

Ponadto Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. nr 162 poz. 1089) dopuszcza możliwość unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest poprzez ich składowanie w podziemnych składowiskach odpadów niebezpiecznych.

5.5.4. Inne metody unieszkodliwiania odpadów azbestowych

Nowelizacja Ustawy o odpadach dopuściła możliwość przetwarzania odpadów zawierających azbest w urządzeniach przenośnych, Jednak ze względu na brak rozporządzeń wykonawczych, brak jest do tej pory możliwości przetwarzania ich za pomocą urządzeń wykorzystujących mikrofalę lub plazmę.

6. INFORMACJA O ILOŚCI I ROZMIESZCZENIU WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY GŁOGÓW – ANALIZA WYNIKÓW INWENTARYZACJI

Według informacji z 2008 roku zamieszczonych w Planie Gospodarki Odpadami dla Gminy Głogów na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017 wynika iż na terenie gminy przeprowadzono inwentaryzację wyrobów zawierających azbest na zasadzie informacji przekazywanych sołtysom. Według tych danych na obszarze gminy było 278 posesji na których zlokalizowane były wyroby zawierające azbest, na których zewidencjonowano około 40.550 m² wyrobów zawierających azbest.

Według przelicznika bazy azbestowej (1 m² = 11 kg) stanowi to 446,05 Mg

W Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego 2012 zamieszczone są nowsze dane pochodzące z 2011 roku, wynika z nich że na obszarze Głogowa jest do unieszkodliwienia 981,46 Mg wyrobów zawierających azbest.

Dane te są szacunkowe, opierające się na niepełnych danych inwentaryzacyjnych sporządzonych głównie na podstawie dobrowolnych informacji mieszkańców. Dopiero szczegółowe inwentaryzacje przeprowadzone na terenie Gminy Głogów potwierdzą ilości aktualnie występujących tam wyrobów zawierających azbest.

W latach 2008-2009 Usuwanie wyrobów zawierających azbest odbywało się w oparciu o uchwałę Rady Gminy Głogów nr X/100/2008 z dnia 20 maja 2008 roku w sprawie uchwalenia Regulaminu dofinansowania ze środków Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej zadań z zakresu usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych położonych na terenie Gminy Głogów. Gmina posiadała w tym zakresie umowę z firmą GPK SITA Sp. z o.o. w ramach której wykonywano usługę polegającą na demontażu, załadunku, transporcie i utylizacji wyrobów zawierających azbest. Zadanie to do końca 2009 roku było finansowane ze środowiska Gminnego i Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Po 2009 roku zadanie to realizowane było w własnych środkach budżetowych Gminy Głogów i środków budżetu Powiatu Głogowskiego. Prace polegały na demontażu, transporcie i unieszkodliwieniu wyrobów zawierających azbest. Według informacji Urzędu Gminy Głogów do końca 2011 roku usunięto około 350 m² wyrobów zawierających azbest z terenu gminy.

Dla przyspieszenia tempa usuwania wyrobów zawierających azbest niezbędne jest określenie działań niezbędnych do realizacji w latach 2012-2032. Zadania te będą opisane niniejszym Programem i związane będą z usuwaniem wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Głogów. W tym celu niezbędne było wykonanie szczegółowej inwentaryzacji wszystkich wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych na terenie gminy.

Rysunek 4 Dach pokryty płytami azbestowymi falistymi

Fotografia Agnieszka Chylak

6.1. Wyniki przeprowadzonej inwentaryzacji

6.1.1. Osoby prawne

Jednym z podstawowych zadań w ramach opracowania Programu było zinwentaryzowanie w terenie budynków w aspekcie występowania wyrobów zawierających azbest.

Inwentaryzacja w terenie osób prawnych jest niemożliwa, wiązałoby się to z wejściem na teren zakładów pracy, czy liczeniem powierzchni elewacji bloków mieszkalnych co byłoby obarczone dużym błędem. Dlatego w stosunku do osób niefizycznych została zastosowana inna metoda inwentaryzacyjna polegająca na wysyłaniu drogą pocztową lub mailową ankiet inwentaryzacyjnych wraz z formularzami oceny stopnia pilności.

Dzięki zastosowaniu drogi listownej i telefonicznej osoby prawne udzieliły informacji inwentaryzacyjnych. Większość danych była kompletna i zawierała oprócz danych ilościowych wyrobów zawierających azbest także dane jakościowe dotyczące stopnia pilności do usunięcia tych wyrobów. Niektóre dane nie zawierały numerów działek, stopni pilności czy ilości obiektów pokrytych wyrobami zawierającymi azbest. W takiej brak numeru działki lub stopnia pilności został uznany jako brak danych szczegółowych.

W ramach inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Głogów pisemnie zwrócono się do:

- Miejskiego Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Głogowie,
- Kierownika Referatu Obsługi Wodno – Kanalizacyjnej Urzędu Gminy Głogów,
- Agencji Nieruchomości Rolnych Oddział we Wrocławiu,
- Wspólnoty Mieszkaniowej "PAŁAC W BORKU" w Borku.

o informacje dotyczące ilości użytkowanych bądź posiadanych wyrobów zawierających azbest.

Niezależnie od pism do osób prawnych prowadzących działalność na terenie gminy Głogów zwrócono się do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego o udostępnienie informacji o środowisku dotyczących podmiotów składających coroczne sprawozdanie dotyczące ilości użytkowanych wyrobów zawierających azbest. Z uzyskanych informacji przekazanych przez Marszałka Województwa Dolnośląskiego wynika, iż żadna jednostka nie składa sprawozdania o posiadanych bądź użytkowanych wyrobach zawierających azbest.

Z informacji otrzymanych od administratora sieci wodociągowej na terenie gminy Głogów wynika, iż na obszarze gminy nie ma wodociągów zawierających azbest.

Zgodnie z informacją otrzymaną drogą pocztową na obszarze gminy funkcjonują dwie osoby prawne takie jak:

1. Agencja Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy we Wrocławiu posiadająca pięć budynków z powłokami zawierającymi azbest na dachach budynków, są to:
 - budynek magazynowy w Borku,
 - chlewnia w Borku,
 - obora w Turowie,
 - budynek gospodarczy w Borku,
 - obora – stodoła w Turowie.
2. Wspólnota Mieszkaniowa „Pałacyk w Borku” zarządzana przez firmę Eureka Agnieszka Bar Zarządzenie Nieruchomościami posiadająca jeden budynek w Borku, jest to budynek gospodarczy - kurnik połączony z garażem, aktualnie użytkowany przez członków Wspólnoty.

Tabela 2 Ilości azbestu na terenie posesji nienależących do osób fizycznych

Podmiot	Lokalizacja budynku Nr. działki	Ilość zinwentaryzowanych obiektów	Rodzaj zabudowania	Ilość zinwentaryzowanych wytworów zawierających azbest [Mg]
Agencja Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy we Wrocławiu, ul. Mińska 60,54-610 Wrocław	Borek 369/8	1	budynek magazynowy - wiata	30,00
	Borek 369/8	1	chlewnia	23,50
	Turów 1/6	1	obora	37,50
	Borek 1/6	1	budynek gospodarczy	39,70
	Turów 1/6	1	obora - stodoła	1,40
Wspólnota Mieszkaniowa „Pałac w Borku” Borek 17 Zarządzana przez Eureka Agnieszka Bar Zarządzanie Nieruchomościami	Borek 17 369/9	1	Budynek gospodarczy kurnik - garaż	0,99
RAZEM		6		133,09

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest zlokalizowany na terenie Gminy Głogów przeprowadzonej z natury w okresie lipiec – sierpień 2012 roku oraz danych ANR Oddział Terenowy we Wrocławiu i Wspólnoty Mieszkaniowej „Pałac w Borku”

Pozostałe wyroby zewidencjonowane podczas inwentaryzacji zawierające azbest są własnością osób fizycznych. W poniższym rozdziale przedstawiono wyniki inwentaryzacji posesji będących własnością osób fizycznych przeprowadzonej w okresie lipiec - sierpień 2012 roku. Dodatkowo w załączniku nr 6 przedstawiono w formie tabelarycznej zestawienie szczegółowe wyników inwentaryzacji.

6.1.2. Osoby fizyczne

Jednym z podstawowych zadań w ramach opracowania Programu było zinwentaryzowanie w terenie posesji prywatnych właścicieli w aspekcie występowania wyrobów zawierających azbest. Inwentaryzacja została wykonana w terenie w okresie lipiec - sierpień 2012 roku i objęła posesje będące własnością osób fizycznych.

Przeprowadzona inwentaryzacja w terenie pozwala mimo obiektywnych trudności (brak dokumentacji technicznych obiektów, nieobecność właścicieli niektórych obiektów) na w miarę rzetelną ocenę ilości wyrobów azbestowych (w m²) – z dokładnością do ok. 10% i oceny ich stanu technicznego. W trakcie inwentaryzacji zdarzały się przypadki iż właściciele nieruchomości nie chcieli rozmawiać z osobami przeprowadzającymi inwentaryzację lub taili fakt posiadania wyrobów zawierających azbest. W związku z tym faktyczna ilość azbestu na obszarze gminy może być około 3-5% wyższa.

Na terenie Gminy Głogów zewidencjonowano 176 posesji należących do osób fizycznych, na których zlokalizowanych jest 202 obiektów z zabudowanymi bądź zeskładowanymi wyrobami zawierającymi azbest o łącznej powierzchni 25.080 m² (tj. 275,88 Mg), z czego 79,92% na budynkach gospodarczych. Na niektórych posesjach zewidencjonowano po kilka obiektów na przykład budynek gospodarczy i budynek mieszkalny pokryty wyrobami azbestowymi, lub wyroby na budynku mieszkalnym oraz wyroby zawierające azbest zdemontowane z drugiego budynku.

Teren gminy Głogów podzielony jest na 13 sołectw:

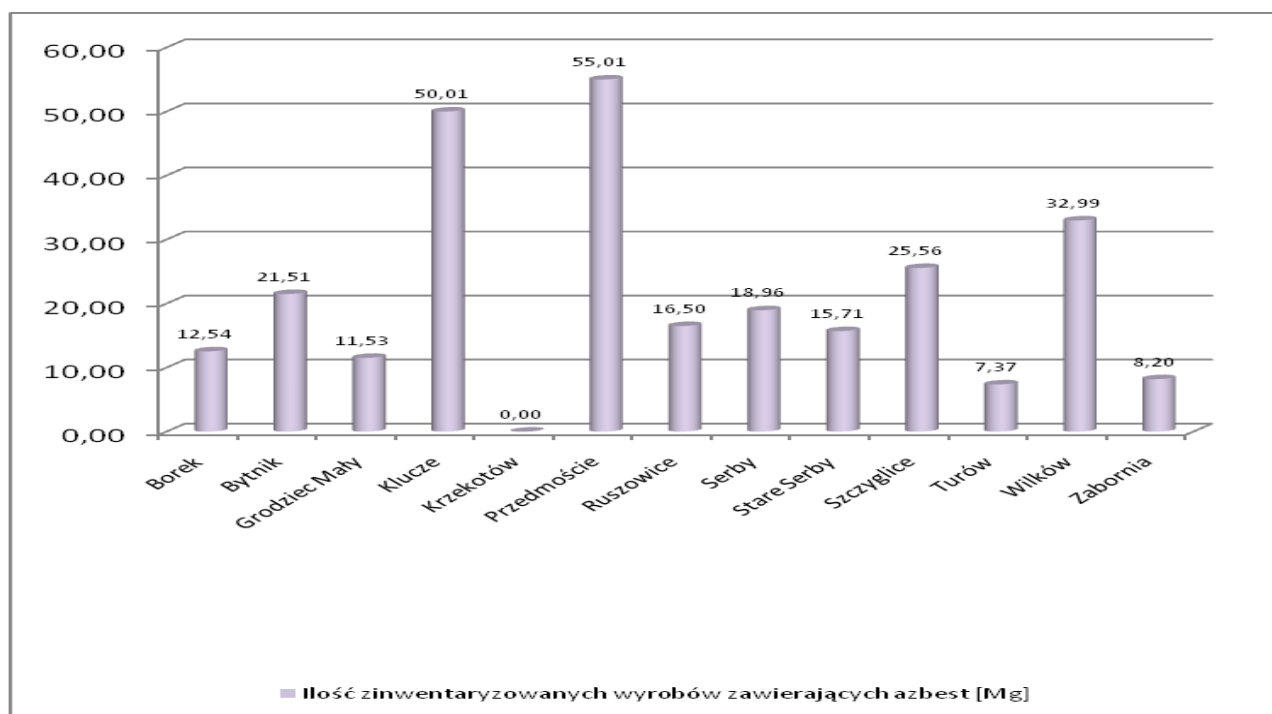
1. Borek,
2. Bytnik,
3. Grodziec Mały,
4. Klucze,
5. Krzekotów,
6. Przedmoście,
7. Ruszowice,
8. Serby,
9. Stare Serby,
10. Szczyglice,
11. Turów,
12. Wilków,
13. Zabornia.

Na obszarze każdego z sołectw za wyjątkiem Krzekotowa zewidencjonowano obiekty zawierające azbest. Aby wskazać w której części gminy jest większe skupienie wyrobów zawierających azbest w poniższych zestawieniach dokonano analizy ilości zinwentaryzowanych danych z podziałem na sołectwa.

Tabela 3 Ilość wyrobów zawierających azbest w obiektach będących własnością osób fizycznych

Nazwa i symbol obwodu ewidencyjnego	Ilość posesji [szt.]	Ilość wyrobów zawierających azbest [Mg]
Borek	14	12,54
Bytnik	12	21,51
Grodziec Mały	14	11,53
Klucze	19	50,01
Krzekotów	0	0,00
Przedmoście	42	55,01
Ruszowice	10	16,50
Serby	29	18,96
Stare Serby	10	15,71
Szczyglice	14	25,56
Turów	6	7,37
Wilków	24	32,99
Zabornia	8	8,20
SUMA	202	275,88

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest zlokalizowany na terenie Gminy Głogów przeprowadzonej z natury w okresie lipiec – sierpień 2012 roku

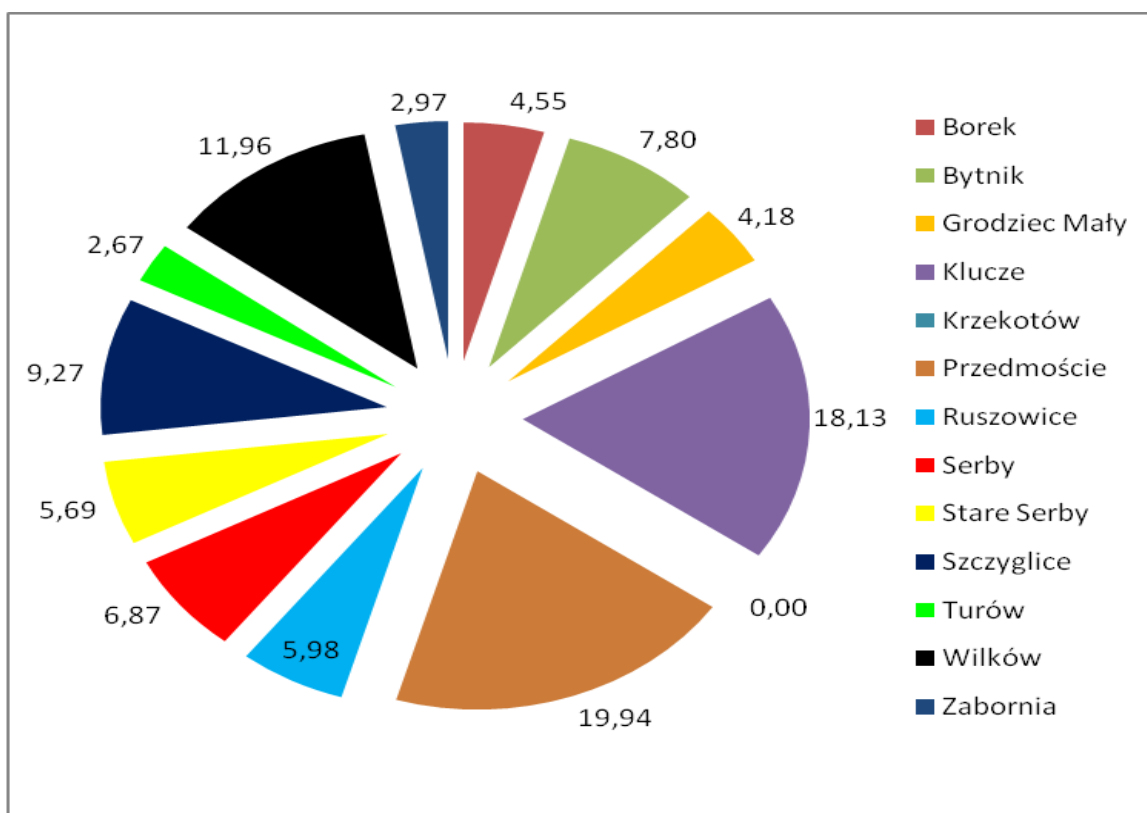

Rysunek 5 Ilość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest w poszczególnych sołectwach Gminy wiejskiej Głogów w obiektach będących własnością osób fizycznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest zlokalizowany na terenie Gminy Głogów przeprowadzonej z natury w okresie lipiec – sierpień 2012 roku

Wśród pokryć azbestowych zlokalizowanych na obiektach należących do osób fizycznych najwięcej jest na terenie sołectwa Przedmoście 55,01 Mg oraz Klucze 50,0 Mg. Jest to odpowiednio 19,78% i 18,16% wszystkich wyrobów zinwentaryzowanych na terenie Gminy wśród osób fizycznych.

Najmniej wyrobów zawierających azbest zewidencjonowano na terenie Turowa 7,37 Mg oraz na terenie Zaborni 8,18 Mg jest to odpowiednio 2,68% i 2,98% wszystkich wyrobów. Na obszarze sołectwa Krzekotów nie zewidencjonowano żadnego budynku pokrytego wyrobami zawierającymi azbest.

Rysunek 6 Rozkład procentowy ilości zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest w poszczególnych sołectwach Gminy Głogów w obiektach będących własnością osób fizycznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest zlokalizowany na terenie Gminy Głogów przeprowadzonej z natury w okresie lipiec – sierpień 2012 roku

Rysunek 7 Dach budynku mieszkalnego pokryty płytami azbestowymi płaskimi
Fotografia Agnieszka Chylak

Analizując ilość budynków prywatnych zlokalizowanych na obszarze Gminy oraz ilość budynków na których zewidencjonowano powłoki azbestowe można stwierdzić iż na około 12% budynków jest jakakolwiek powłoka zawierająca azbest.

Z inwentaryzacji osób fizycznych posiadających budynki pokryte wyrobami zawierającymi azbest wynika, iż:

- płyty azbestowe faliste stanowią 99,64% wyrobów azbestowych (201 obiektów, 274,89 Mg, 24.990 m²),
- płyty azbestowe płaskie stanowią 0,36% wyrobów azbestowych (1 obiekt, 0,99 Mg, 90 m²).

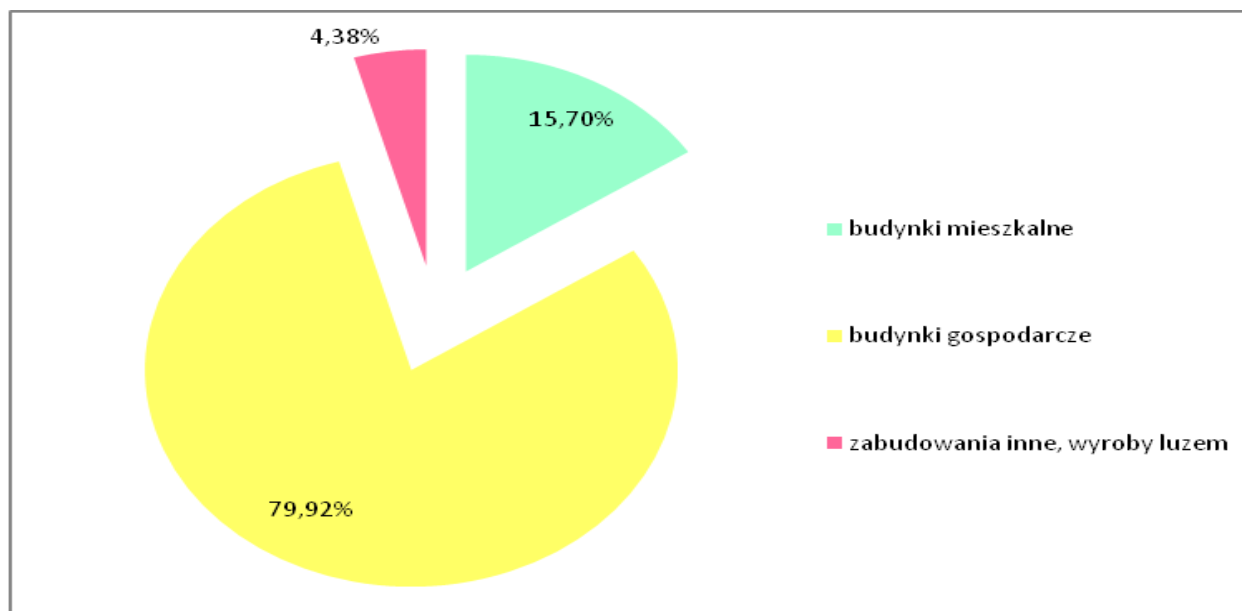
Tabela 4 Rodzaje wyrobów zawierających azbest zewidencjonowanych na terenie gminy Głogów

Rodzaj wyrobu zawierającego azbest	Ilość obiektów, na których zlokalizowane są wyroby zawierające azbest [szt.]	Powierzchnia materiałów [m ²]	Waga materiałów [Mg]
płyty cementowo – azbestowe faliste	201	24.990	274,89
płyty cementowo – azbestowe płaskie	1	90	0,99
RAZEM	202	25.080 m²	275,88

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest zlokalizowany na terenie Gminy Głogów przeprowadzonej z natury w okresie lipiec – sierpień 2012 roku

Wyroby azbestowe zewidencjonowane na terenie Gminy Głogów u osób prywatnych zabudowane były:

- w 15,70% na budynkach mieszkalnych (34 obiekty, 43,230 Mg, 3.930 m²),
- w 79,82% na budynkach gospodarczych (152 obiekty, 220,59 Mg, 20.054 m²),
- w 4,38% na innych zabudowaniach takich jak wiaty, altanki, budy dla psa lub wyroby luzem (16 obiektów, 12,05 Mg, 1.096 m²).

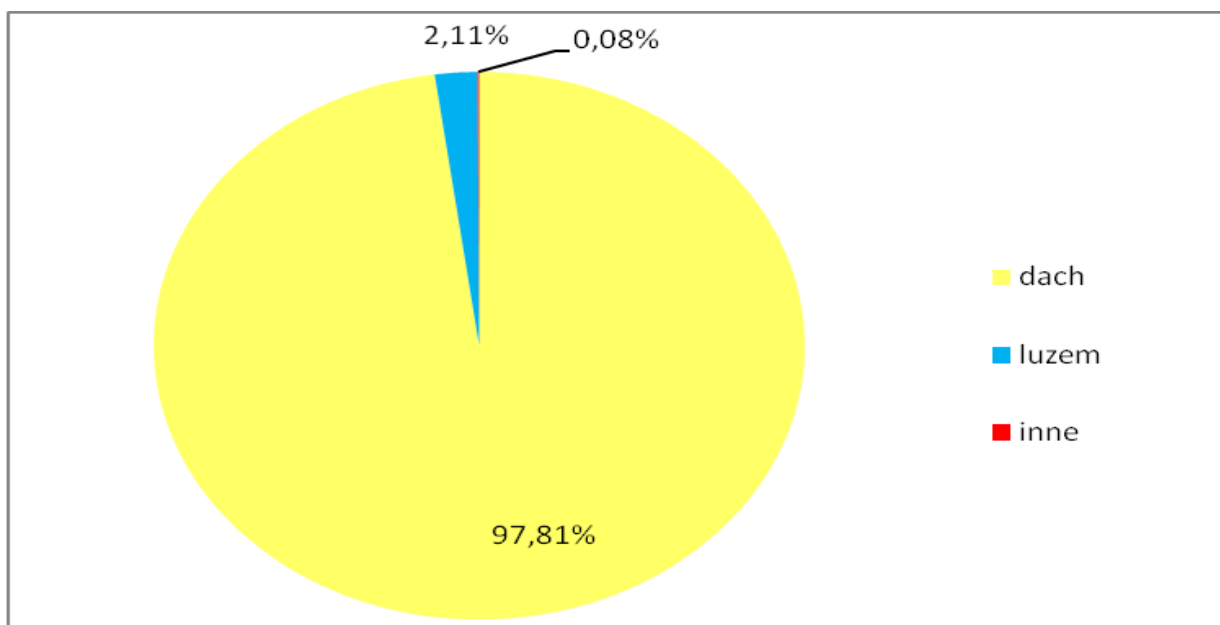

Rysunek 8 Ilość wyrobów zawierających azbest z podziałem na pokrytą powierzchnię na budynkach mieszkalnych, gospodarczych i innych na terenie Gminy Głogów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest zlokalizowany na terenie Gminy Głogów przeprowadzonej z natury w okresie lipiec – sierpień 2012 roku

Analizując pokrycia budynków prywatnych zawierające azbest zewidencjonowane podczas inwentaryzacji w terenie obliczono, iż:

- 97,81% stanowią dachy budynków (189 obiektów, 24.531 m², 269,84 Mg),
- 2,11% stanowią wyroby azbestowe luzem (12 posesji, 529 m², 5,81Mg),
- 0,1% stanowią pokrycia wiat (1 obiekt, 20 m², 0,99 Mg),
- pokryć elewacyjnych nie zewidencjonowano.

Rysunek 9 Ilość wyrobów azbestowych zlokalizowanych na dachach, elewacjach i innych obiektach na terenie Gminy Głogów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest zlokalizowany na terenie Gminy Głogów przeprowadzonej z natury w okresie lipiec – sierpień 2012 roku

6.1.3. Podsumowanie

Z danych dotyczących wszystkich wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Głogów zestawionych powyżej wynika, iż:

- wszystkich wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy wiejskiej Głogów zewidencjonowano 408,97 Mg, z czego 275,88 Mg u osób fizycznych i 133,09 Mg u osób prawnych,
- wyroby należące do osób fizycznych stanowią 67,4%, natomiast wyroby użytkowane przez osoby prawne stanowią 32,58%,
- Wyroby zamontowane na budynkach mieszkalnych to 43,230 Mg (10,5%), natomiast na budynkach gospodarczych to 353,68 Mg (86,48%), wyroby zamontowane na budynkach i w budowlach innych to 12,06 Mg (2,6%),
- Analizując rodzaj wyrobów azbestowych stwierdzić można iż przeważającą ilość wyrobów stanowią wyroby faliste 407,98 Mg (99,7%), wyroby zawierające azbest w formie płaskiej stanowią zaledwie 0,99 Mg (0,3%),
- Wyroby zamontowane na dachach stanowią 402,93 Mg (98,52%), wyroby na budynkach i budowlach innych (np. wyroby luzem lub na wiatkach) zewidencjonowano w ilości 6,03 Mg tj. 1,49%.

W tabeli poniżej zestawiono wszystkie dane dotyczące lokalizacji oraz ilości wszystkich wyrobów zawierających azbest, położonych na terenie Gminy Głogów (na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji oraz danych przekazanych przez właścicieli obiektów).

Szczegółowy wykaz obiektów będących i niebędących własnością osób fizycznych, zawierających wyroby azbestowe przedstawiono w załączniku nr 6 i 7 do niniejszego opracowania.

Tabela 5 Zbiornicze zestawienie danych na temat wszystkich wyrobów zawierających azbest, zlokalizowanych na terenie Gminy Głogów

Wyszczególnienie	sumaryczna ilość			Miejsce lokalizacji wyrobu zawierającego azbest [Mg]					Rodzaj wyrobu zawierającego azbest [Mg]	
	Ilość obiektów [szt.]	[m ²]	sumaryczna waga [Mg]	budynek mieszkalny	budynek gospodarczy	Inne (luzem, wiata)	dach	Inne (luzem, wiata)	plyty płaskie azbestowo - cementowe	plyty faliste azbestowo - cementowe
Obiekty na terenie posesji osób fizycznych	201	25 080	275,88	43,23	220,04	12,06	269,29	6,04	0,99	274,34
Agencja Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy we Wrocławiu, ul. Mińska 60,54-610 Wrocław	5	12 009	132,10		132,10		132,10	0,00		132,10
Wspólnota Mieszkaniowa „Pałacyk w Borku” Borek 17 Zarządzana przez Eureka Agnieszka Bar Zarządzanie Nieruchomościami	1	90	0,99		0,99		0,99			0,99
RAZEM	207	37 679	408,97	43,23	353,68	12,06	402,93	6,04	0,99	407,98

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest zlokalizowany na terenie Gminy Głogów przeprowadzonej z natury w okresie lipiec – sierpień 2012 roku oraz danych ANR Oddział Terenowy we Wrocławiu i Wspólnoty Mieszkaniowej „Pałacyk w Borku”

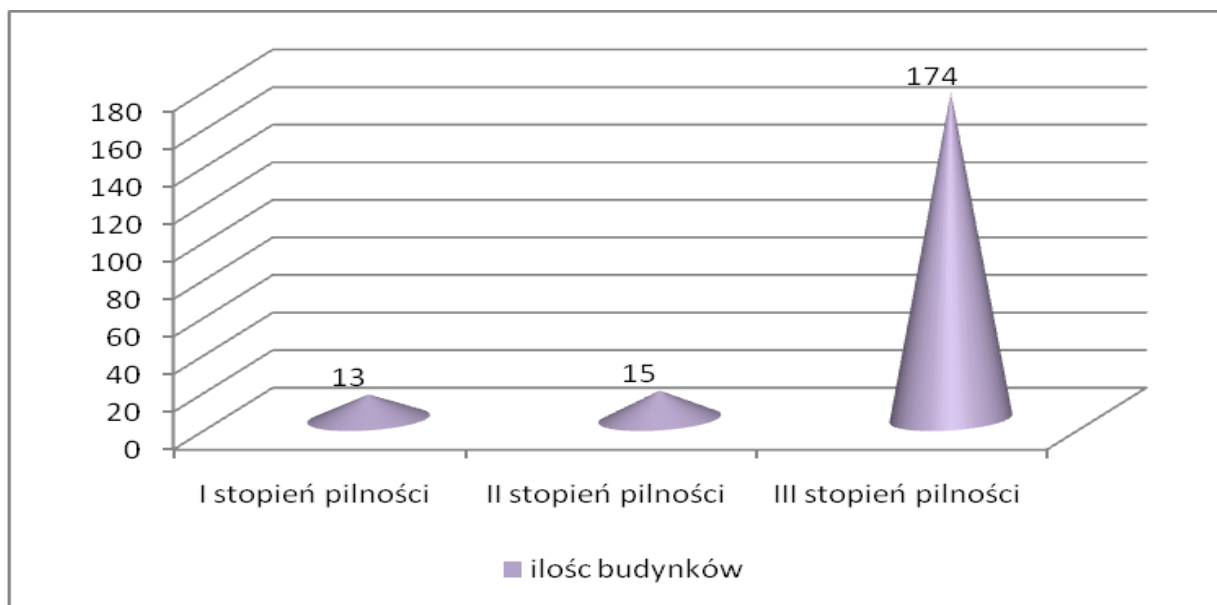
6.2. Ocena stanu technicznego i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest (na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji oraz danych przekazanych przez administratorów budynków mieszkalnych)

Stan techniczny wyrobów zawierających azbest zabudowanych w posesjach i obiektach gospodarczych będących własnością osób fizycznych oszacowano na podstawie wizji lokalnej i oględzin obiektów. Z oceny tej wynika, że są to w większości wyroby starsze niż 20 lat, w zdecydowanej większości bez powłok zabezpieczających.

Tabela 6 Ocena stanu technicznego wyrobów zawierających azbest w obiektach będących własnością osób fizycznych, zlokalizowanych na terenie Gminy Głogów

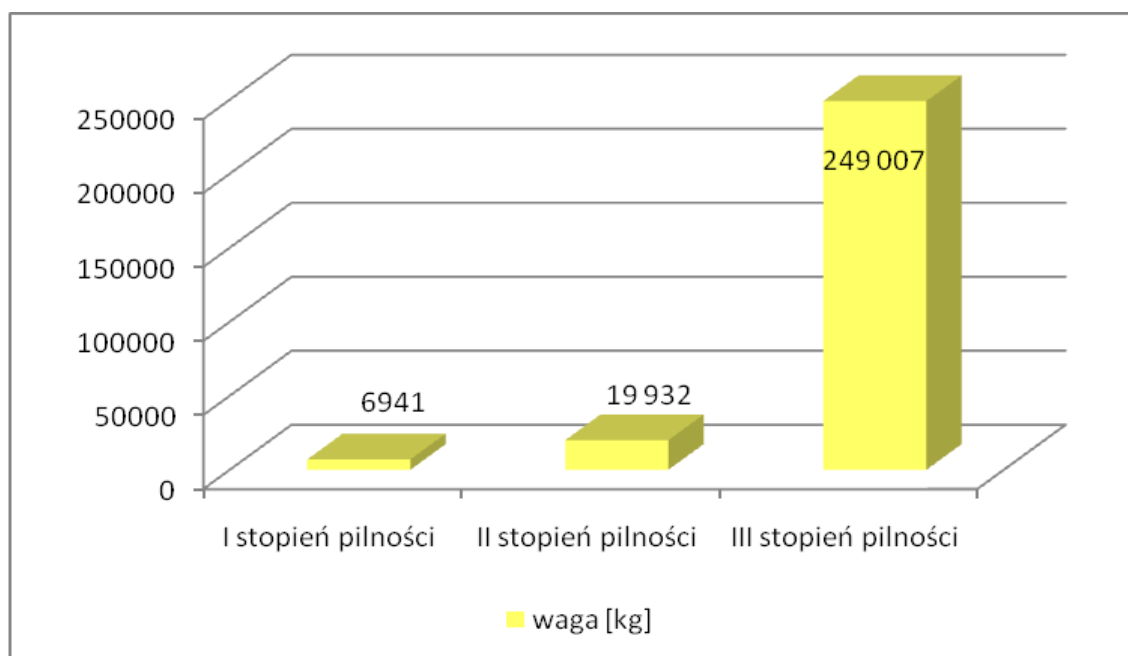
Stopień pilności	Ilość obiektów [szt.]	Powierzchnia materiałów [m ²]	Ilość materiałów [Mg]
I stopień pilności	13	631	6,94
II stopień pilności	15	1 812	19,93
III stopień pilności	174	22 637	249 007
SUMA	202	25 080	275 880

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest zlokalizowany na terenie Gminy Głogów przeprowadzonej z natury w okresie lipiec – sierpień 2012 roku

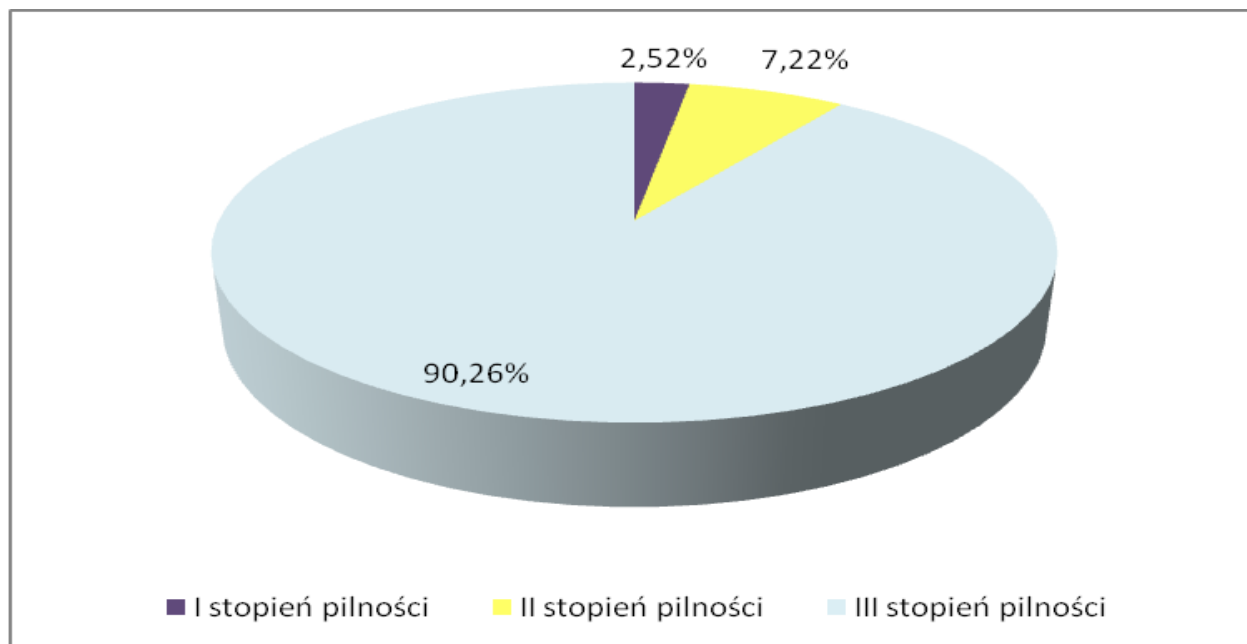
Rysunek 10 Ewidencja ilościowa stanu technicznego wyrobów zawierających azbest w obiektach będących własnością osób fizycznych, zlokalizowanych na terenie Gminy Głogów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest zlokalizowany na terenie Gminy Głogów przeprowadzonej z natury w okresie lipiec – sierpień 2012 roku

Rysunek 11 Ewidencja wagowa stanu technicznego wyrobów zawierających azbest w obiektach będących własnością osób fizycznych, zlokalizowanych na terenie Gminy Głogów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest zlokalizowany na terenie Gminy Głogów przeprowadzonej z natury w okresie lipiec – sierpień 2012 roku

Rysunek 12 Udział procentowy stanu technicznego wyrobów zawierających azbest w obiektach będących własnością osób fizycznych, zlokalizowanych na terenie Gminy Głogów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest zlokalizowany na terenie Gminy Głogów przeprowadzonej z natury w okresie lipiec – sierpień 2012 roku

Z zestawień zamieszczonych powyżej wynika, iż ponad 90% wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych na terenie posesji osób prywatnych wzlokalizowanych na terenie Gminy Głogów

należy do III stopnia pilności. Oznacza to iż stan wyrobów zawierających azbest jest w stanie pozwalającym na ich dalsze użytkowanie, niemniej jednak wymagają ponownej kontroli za 5 lat.

Około 7% do II stopnia pilności, co oznacza że należy dokonać kolejnej oceny stopnia przydatności do dalszego użytkowania za rok, czyli w 2013 roku.

Około 2% wyrobów zakwalifikowano do I stopnia pilności – oznacza to iż wyroby też są w złym stanie i niezbędne jest ich natychmiastowe usunięcie.

Spośród osób fizycznych poddanych inwentaryzacji w 2012 roku posiadających wyroby zawierające azbest zadeklarowano usunięcie wyrobów:

- w 2012 roku - 4 mieszkańców– wyroby o łącznej wadze 3,091 Mg,
- w 2013 roku - 13 mieszkańców– wyroby o łącznej wadze 10,681 Mg,
- w 2017 roku - 17 mieszkańców – wyroby o łącznej wadze 13,519 Mg,
- do 2032 roku - 170 mieszkańców– wyroby o łącznej wadze 248,589 Mg.

7. OKREŚLENIE KOSZTÓW REALIZACJI ZADAŃ INWESTYCYJNYCH ZWIĄZANYCH Z WDROŻENIEM PROGRAMU; WSKAZANIE MOŻLIWOŚCI I ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

7.1. Oszacowanie kosztów usunięcia azbestu z obiektów budownictwa indywidualnego

Na ogólne koszty likwidacji azbestu składają się różne elementy, wynikające z poszczególnych etapów działań, jakie należy wykonać dla bezpiecznego i zgodnego z przepisami prawnymi rozwiązania problemu. Do takich etapów należą:

- Fizyczny demontaż rozbiórka obiektów (lub ich części), w których występują materiały zawierające azbest.
- Magazynowanie powstałych odpadów w miejscu demontażu lub w punkcie zbiorczym ustalonym na czas prac w rejonie ich prowadzenia
- Transport stosownie zabezpieczonych odpadów przez odpowiednio przystosowane pojazdy posiadające atest ADR. Transport odbywa się na trasie miejsca wytworzenia – miejsca magazynowania – miejsca ostatecznej utylizacji (składowania)
- Składowanie odpadów niebezpiecznych – utylizacja

Koszty usunięcia wyrobów azbestowych oszacowano na podstawie informacji uzyskanych od specjalistycznych firm zajmujących się kompleksowo demontażem wyrobów zawierających azbest i usunięciem odpadów azbestowych (transport do miejsca unieszkodliwiania).

Z uzyskanych informacji wynika, że całkowity koszt usunięcia wyrobów azbestowych – demontaż, transport, składowanie waha się w granicach 25-50 zł za m² wyrobów azbestowych. Skala kosztów wynika z wielu czynników, między innymi od miejsca zabudowania wyrobów azbestowych, wysokości obiektu, rodzaju i ilości demontowanych elementów. Np. demontaż, pakowanie, transport i unieszkodliwianie pokryć dachowych z płyt azbestowo-cementowych (eternitu) oraz płyt osłonowych wynosi średnio około 30 zł za 1 m². Skuwanie natrysku azbestowo-cementowego (torkretu) jest już znacznie droższe (35 do 75 zł za 1 m²). Ceny powyższe obejmują wszystkie czynności związane z usuwaniem azbestu i z reguły mogą być negocjowane. W sprzyjających warunkach, w zależności od warunków lokalnych, możliwe są upusty w wysokości nawet 20-25%. Te, stosunkowo wysokie ceny wynikają z warunków, jakie musi spełniać przedsiębiorca usuwający azbest oraz nakładów z tym związanych. Składają się na nie koszty związane m.in. z uzyskaniem odpowiednich decyzji, specjalistycznym szkoleniem pracowników, przygotowaniem i zabezpieczeniem miejsca pracy, środkami ochrony osobistej dla pracowników oraz specjalistycznych narzędzi i materiałów stosowanych w pracach remontowych. Ponadto nadzór nad pracami musi być prowadzony przez specjalistów, a ewentualne badania potwierdzające prawidłowość wykonania prac wykonane przez laboratoria akredytowane. Także odpady do transportu muszą być bardzo dobrze zabezpieczone i oznakowane w specjalny sposób, a sam transport może być dokonany wyłącznie przez firmę posiadającą odpowiednie zezwolenie. Wszystko to generuje znacznie wyższe koszty niż w przypadku typowych prac budowlanych. Istotnym składnikiem ceny są koszty składowania. Jedyną dopuszczalną formą ostatecznego unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest składowanie na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne. Ze względu na określone przepisami warunki składowania koszty są stosunkowo wysokie i w zależności od ilości składowanych odpadów wynoszą najczęściej od 200 do 600 zł netto za tonę.

Składowiska zlokalizowane na terenie Województwa Dolnośląskiego oferują ceny:

- Składowisko Odpadów Przemysłowych, Wałbrzych.
Cena za odbiór odpadów zawierających azbest: 270 zł netto/Mg
- Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Trzebczu.
Cena za odbiór odpadów zawierających azbest: 495 zł netto/Mg
- Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Głogowie.
Cena za odbiór odpadów zawierających azbest: 550 zł netto/Mg

Cena ta musi uwzględniać relatywnie wysokie opłaty za umieszczenie odpadów na składowisku, wnoszone na konto urzędów marszałkowskich, jako opłaty za korzystanie ze środowiska. Należy wyraźnie stwierdzić, że prawidłowe spełnienie warunków określonych przepisami jest kosztowne. W tej sytuacji, podejmując decyzję o usunięciu wyrobów zawierających azbest należy znaleźć odpowiednią firmę oraz źródła finansowania inwestycji.

Do dalszego oszacowania kosztów usunięcia wyrobów azbestowych z obiektów budownictwa indywidualnego przyjęto przeciętny koszt usunięcia 1 m² przedmiotowych wyrobów w wysokości 30 zł/m². Szacunkowe koszty usunięcia płyt azbestowo-cementowych z obiektów będących własnością osób fizycznych (z wyłączeniem obiektów nienależących do osób fizycznych) według stopnia pilności:

- I stopień – wymagane bezzwłoczne usunięcie:
 $631 \text{ m}^2 \times 30 \text{ zł/m}^2 = 18\,930,00 \text{ zł}$
VAT 8% 8 1 514,40 zł
Razem 20 444,40 zł
- II stopień – ponowna ocena po roku:
 $1821 \text{ m}^2 \times 30 \text{ zł/m}^2 = 54\,360,00 \text{ zł}$
VAT 8% 4 348,80 zł
Razem 58 708,80 zł
- III stopień – ponowna ocena w terminie do 5 lat:
 $22.637 \text{ m}^2 \times 30 \text{ zł/m}^2 = 679\,140,00 \text{ zł}$
VAT 8% zł 54 331,13 zł
Razem 733 471,20 zł

Termin ponownej oceny wyrobów zawierających azbest jest zgodny z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 5 sierpnia 2010 r. (Dz. U. 2010 nr 162 poz. 1089) w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z dnia 21 kwietnia 2004 r.).

- **Całkowity koszt usunięcia wszystkich wyrobów azbestowych zlokalizowanych na terenie Gminy Głogów – 37.679 m² można oszacować na 1.220.799,60 zł brutto**
- **Koszt usunięcia wyrobów azbestowych będących własnością osób fizycznych zlokalizowanych na terenie Gminy Głogów – 25.080 m² można oszacować na 812,592,00 zł brutto.**
- **Koszt usunięcia wyrobów azbestowych będących własnością innych jednostek zlokalizowanych na terenie Gminy Głogów – 12.099 m² wyrobów można oszacować na 392.007,60 zł brutto**

Powyższe kwoty są jedynie wstępnym szacunkiem. Kwoty te nie uwzględniają dodatkowych kosztów, jakie musi ponieść właściciel posesji w związku z usuwaniem azbestu (nowe pokrycie dachowe, nowa elewacja – zakup materiałów, robocizna).

Zaleca się, aby usuwanie wyrobów azbestowych (dachy, ściany budynków) było połączone z termomodernizacją obiektów – jeżeli są to budynki mieszkalne.

8. ŹRÓDŁA POZYSKIWANIA ŚRODKÓW FINANSOWYCH NA USUWANIE AZBESTU

Zgodnie z założeniami „Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 – 2032” koszty związane z usunięciem wyrobów zawierających azbest mają być finansowane przez właścicieli – zarządców obiektów, w tym prywatnych właścicieli obiektów z wyrobami zawierającymi azbest.

Inicjatywy samorządu terytorialnego, zmierzające do sukcesywnego usuwania wyrobów azbestowych i likwidacji skutków ich szkodliwości dla mieszkańców i środowiska dają możliwości dofinansowania powyższych działań z funduszy jednostek samorządowych, środków celowych funduszy ekologicznych a także ze środków funduszy Unii Europejskiej.

Stąd też rola samorządu w pozyskiwaniu funduszy na wsparcie realizacji programu usuwania wyrobów azbestowych z terenu gminy ma istotne znaczenie, w szczególności dla prywatnych właścicieli obiektów, dla których usunięcie wyrobów zawierających azbest i w następstwie odnowa pokryć dachowych/elewacyjnych obiektów w większości przekracza ich możliwości finansowe.

„Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 – 2032” przewiduje następujące podstawowe instrumenty dofinansowania demontażu, transportu i unieszkodliwiania usuniętych wyrobów zawierających azbest:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013
- Fundusze Unii Europejskiej
- Bank Ochrony Środowiska S.A.

W poniższych rozdziałach podaje się informacje nt. instrumentów finansowania działań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest, dostępnych w województwie dolnośląskim.

8.1. Instrumenty oferowane przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu w ramach realizacji zadań priorytetowych w dziedzinie gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi przewiduje dofinansowanie usuwania odpadów niebezpiecznych, odpadów medycznych oraz odpadów przemysłowych (priorytet 4.4.).

Beneficjenci

Beneficjentami wsparcia w ramach dofinansowania usuwania wyrobów zawierających azbest przez WFOŚiGW we Wrocławiu mogą być:

- jednostki samorządu terytorialnego,
- jednostki budżetu państwa, publiczne zakłady opieki zdrowotnej, stowarzyszenia, związki wyznaniowe, fundacje o charakterze opiekuńczo-wychowawczym, oświatowym, kulturalnym i badawczym,
- przedsiębiorcy,
- pozostałe osoby prawne, posiadające zdolność do zaciągania zobowiązań finansowych.

Koszty kwalifikowane

W ramach zadań związanych z usuwaniem azbestu dofinansowywane są koszty dotyczące demontażu, transportu oraz unieszkodliwiania odpadów azbestowych.

Forma wsparcia

W zakresie usuwania azbestu Wojewódzki Fundusz oferuje wsparcie finansowe w formie pożyczek preferencyjnych, dotacji oraz dopłat do oprocentowania kredytu preferencyjnego. Osoby fizyczne, wspólnoty mieszkaniowe oraz właściciele i zarządcy budynków mogą skorzystać z linii kredytowej

Likwidacja wyrobów zawierających azbest z budynków obsługiwanej przez BOŚ, w ramach której Wojewódzki Fundusz udziela dopłat do odsetek.

Fundusz udziela pomocy finansowej:

- jednostkom samorządu terytorialnego w formie dotacji do 25% i pożyczki do 75% kosztów usunięcia, transportu i unieszkodliwienia,
- jednostkom budżetowym państwa, związkom wyznaniowym, stowarzyszeniom i fundacjom o charakterze opiekuńczo-wychowawczym, oświatowym, kulturalnym i badawczym w formie dotacji do 25% kosztów usunięcia, transportu i unieszkodliwienia,
- przedsiębiorcom jako dopłaty do kredytu preferencyjnego w dowolnie wybranym banku lub pożyczki do 75% kosztów usunięcia, transportu i unieszkodliwienia,
- osobom fizycznym w formie stałych dopłat w BOS w wysokości 5% w całym okresie kredytowania.

Warunki dofinansowania

Wojewódzki Fundusz udziela dofinansowania na podstawie złożonego, kompletnego wniosku sporządzonego na obowiązujących w Funduszu formularzach wraz ze wszystkimi niezbędnymi załącznikami wynikającymi z przepisów prawa: budowlanego, ochrony środowiska, zamówień publicznych, nadzorowania pomocy publicznej, w tym zaświadczenia o wywiązywaniu się z opłat za korzystanie ze środowiska, protokołu z wyboru wykonawcy zadania, pozwolenia na budowę, itp. Udzielenie pomocy odbywa się na podstawie umowy cywilnoprawnej.

Termin i miejsce złożenia wniosku

Wnioski składa się w WFOŚiGW we Wrocławiu, Oddział Legnica (ul. Okrzei 16, 59-220 Legnica, tel. (076) 85-243-01, faks (076) 86-207-47, e-mail: legnica@fos.wroc.pl).

8.2. Instrumenty oferowane przez Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

W Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW) istnieje możliwość sfinansowania kosztów związanych z bezpiecznym usuwaniem azbestu jako części realizowanej operacji, w ramach następujących działań:

- działanie 121 Modernizacja gospodarstw rolnych,
- działanie 311 Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej,
- działanie 312 Tworzenie i rozwój mikro przedsiębiorstwa.

Działanie 311 Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej

Beneficjenci

Możliwość ubiegania się o pomoc uzależniona jest od spełnienia przez wymienione podmioty szeregu warunków formalnych, zróżnicowanych w zależności od formy prawnej potencjalnego beneficjenta, przy czym spełnienie tych warunków jest konieczne już w momencie składania wniosku o przyznanie dofinansowania¹.

Beneficjentami w ramach działania 311 Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej może być rolnik, który nie osiągnął wieku emerytalnego lub jego domownik w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników albo małżonek tego rolnika².

Typy projektów

W ramach działania 311 Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej wspierane będą inwestycje w zakresie usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa, usług dla ludności, sprzedaży hurtowej i detalicznej, rzemiosła lub rękodzielnictwa, robót i usług budowlanych oraz instalacyjnych, usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem, usług transportowych, usług komunalnych, przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych, magazynowania

lub przechowywania towarów, wytwarzania produktów energetycznych z biomasy, rachunkowości, doradztwa lub usług informatycznych.

Do kosztów kwalifikowanych projektu, który może być dofinansowany w ramach przedmiotowego działania zalicza się m.in. koszty budowy, przebudowy lub remontu połączonego z modernizacją niemieszkalnych obiektów budowlanych wraz z zakupem instalacji technicznej, a także koszty rozbiórki i utylizacji materiałów szkodliwych pochodzących z rozbiórki. W przypadku projektów związanych z turystyką wiejską (w tym agroturystyką) koszty rozbiórki i utylizacji materiałów szkodliwych pochodzących z rozbiórki będą także kosztem kwalifikowanym.

Szczegółowe warunki dofinansowania określone są w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich

Forma wsparcia

W ramach PROW możliwa forma wsparcia jest pomoc bezzwrotna (dotacja), która beneficjentowi przekazywana będzie w formie refundacji części wydatków kwalifikowanych operacji (części poniesionych kosztów realizacji inwestycji).

Warunki dofinansowania

Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi i na jedno gospodarstwo rolne w ramach działania 311 Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej w okresie realizacji PROW nie może przekroczyć 100.000 zł. Maksymalny poziom pomocy finansowej może wynosić 50% kosztów kwalifikowanych projektu. W ramach Działania 311 Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej pomoc może być przyznana beneficjentowi, którego inwestycja będzie realizowana w nie więcej niż dwóch etapach, a zakończenie realizacji operacji i złożenie wniosku o płatność końcową nastąpi w terminie 36 miesięcy od daty zawarcia umowy (jeśli inwestycja jest realizowana w 2 etapach) lub w ciągu 24 miesięcy (jeśli inwestycja jest jednoetapowa). Rozliczenie inwestycji nie może nastąpić później niż 30 czerwca 2015 r.

Termin i miejsce złożenia wniosku

Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa podaje do publicznej wiadomości na stronie internetowej Agencji oraz w co najmniej jednym dzienniku o zasięgu ogólnokrajowym, informacje o możliwości składania w danym roku wniosków o przyznanie pomocy. Wniosek można składać po upływie 14 dni od tego dnia. Prezes Agencji podaje do publicznej wiadomości (nie rzadziej niż co 14 dni) informacje o liczbie wniosków o przyznanie pomocy złożonych w danym roku realizacji Programu i zapotrzebowaniu na środki wynikające z tych wniosków, z podziałem na województwa.

Termin składania wniosków w danym roku upływa z końcem dnia roboczego następującego po dniu podania do publicznej wiadomości informacji określającej, że zapotrzebowanie na środki osiągnęło co najmniej 120% dostępnych w danym roku w danym województwie (lecz nie później niż 31 grudnia danego roku).

Działanie 312 Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw**Beneficjenci**

Możliwość ubiegania się o pomoc uzależniona jest od spełnienia przez wymienione podmioty szeregu warunków formalnych, zróżnicowanych w zależności od formy prawnej potencjalnego beneficjenta, przy czym spełnienie tych warunków jest konieczne już w momencie składania wniosku o przyznanie dofinansowania. Beneficjentem w ramach działania 312 *Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw* może być:

- osoba fizyczna, która spełnia m.in. następujące warunki:
 - podejmuje lub wykonuje we własnym imieniu działalność gospodarczą, jako mikroprzedsiębiorca,
 - nie osiągnęła wieku emerytalnego,
 - jest obywatelem kraju Unii Europejskiej,
 - nie podlega wykluczeniu z ubiegania się o przyznanie pomocy i posiada odpowiednie kwalifikacje zawodowe oraz ma nadany numer identyfikacyjny w trybie przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych i ewidencji wniosków o przyznanie płatności,
- osoba prawna, podejmująca lub prowadząca działalność gospodarczą, spółki prawa handlowego nieposiadające osobowości prawnej oraz wspólnicy spółek cywilnych prowadzący działalność gospodarczą, jako mikroprzedsiębiorstwa, którzy spełniają m.in. następujące warunki: podejmują lub wykonują we własnym imieniu działalność gospodarczą jako mikroprzedsiębiorcy, są wpisane do KRS, nie podlegają wykluczeniu z ubiegania się o przyznanie pomocy, mają nadany numer identyfikacyjny w trybie przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych i ewidencji wniosków o przyznanie płatności.

Typy projektów

W ramach działania 312 *Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw* wspierane będą inwestycje w zakresie usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa, usług dla ludności, sprzedaży hurtowej i detalicznej, rzemiosła lub rękodzielnictwa, robót i usług budowlanych oraz instalacyjnych, usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem, usług transportowych, usług komunalnych, przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych, magazynowania lub przechowywania towarów, wytwarzania produktów energetycznych z biomasy, rachunkowości, doradztwa lub usług informatycznych.

Do kosztów kwalifikowanych projektów, które realizowane są w działaniu 312 *Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw* zalicza się koszty budowy, przebudowy lub remontu połączonego z modernizacją niemieszkalnych obiektów budowlanych wraz z zakupem instalacji technicznej, a także koszty nadbudowy, przebudowy lub remontu połączonego z modernizacją istniejących budynków mieszkalnych wraz z zakupem instalacji technicznej.

Koszty rozbiórki i utylizacji materiałów szkodliwych pochodzących z rozbiórki pod warunkiem, że rozbiórka jest niezbędna w celu realizacji operacji, a także koszty materiałów zastępujących materiały szkodliwe (w tym wyrobów azbestowych) będą kosztami kwalifikowanymi.

Szczegółowe warunki dofinansowania określone są w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „*Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw*” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Forma wsparcia

W ramach PROW możliwa forma wsparcia jest pomoc bezzwrotna (dotacja), która beneficjentowi przekazywana będzie w formie refundacji części wydatków kwalifikowanych operacji (części poniesionych kosztów realizacji inwestycji).

Warunki dofinansowania

Maksymalny poziom pomocy finansowej może wynosić 50% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia. Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi i na jedno gospodarstwo rolne w ramach działania 312 *Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw* w okresie realizacji PROW nie może przekroczyć 300.000 zł, z tym, że beneficjent może otrzymać dotacje w wysokości odpowiednio:

- do 100.000 zł, jeśli biznesplan przewiduje utworzenie 1 lub 2 miejsc pracy,
- do 200.000 zł, jeśli biznesplan przewiduje utworzenie 3 lub 4 miejsc pracy,
- do 300.000 zł, jeśli biznesplan przewiduje co najmniej 5 nowych miejsc pracy.

Jeżeli inwestycja dotyczy wyłącznie działalności związanej z przetwórstwem lub wprowadzeniem do obrotu produktów rolnych, w tym jadalnych produktów leśnych, to pomoc przyznana będzie tylko do wysokości 100.000 zł, przy czym biznesplan musi przewidywać stworzenie co najmniej 1 miejsca pracy. Liczbę przewidzianych do utworzenia miejsc pracy podaje się w przeliczeniu na pełne etaty średniorocznie, ale ich utworzenie musi być uzasadnione zakresem rzeczowym realizacji.

W ramach działania 312 *Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw* pomoc może być przyznana beneficjentowi, którego inwestycja będzie realizowana w nie więcej niż dwóch etapach, a zakończenie realizacji operacji i złożenie wniosku o płatność końcową nastąpi w terminie 36 miesięcy od daty zawarcia umowy (jeśli inwestycja jest realizowana w 2 etapach) lub w ciągu 24 miesięcy (jeśli inwestycja jest jednoetapowa).

Rozliczenie inwestycji nie może nastąpić później niż 30 czerwca 2015 r.

Termin i miejsce złożenia wniosku

Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa podaje do publicznej wiadomości na stronie internetowej Agencji oraz w co najmniej jednym dzienniku o zasięgu ogólnokrajowym, informacje o możliwości składania w danym roku wniosków o przyznanie pomocy. Wniosek można składać po upływie 14 dni od tego dnia. Prezes Agencji podaje do publicznej wiadomości (nie rzadziej niż co 14 dni) informacje o liczbie wniosków o przyznanie pomocy złożonych w danym roku realizacji Programu i zapotrzebowaniu na środki wynikające z tych wniosków, z podziałem na województwa.

Termin składania wniosków w danym roku upływa z końcem dnia roboczego następującego po dniu podania do publicznej wiadomości informacji określającej, że zapotrzebowanie na środki osiągnęło co najmniej 120% dostępnych w danym roku w danym województwie (lecz nie później niż 31 grudnia danego roku).

8.3. Instrumenty oferowane przez BOŚ we współpracy z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu**Przedmiot kredytowania**

Eliminacja odpadów azbestowych z obiektów budowlanych i tymczasowych obiektów budowlanych, obejmująca demontaż, transport i unieszkodliwianie wyrobów budowlanych zawierających azbest z powierzchni dachowych i elewacyjnych.

Procedura

kredyty dla osób fizycznych i osób prawnych (z wyłączeniem jednostek samorządu terytorialnego) oraz dla wspólnot mieszkaniowych, będących właścicielami lub zarządcami obiektów budowlanych lub tymczasowych obiektów budowlanych oraz dla ich współwłaścicieli lub użytkowników (pod warunkiem zgody właścicieli na wykonanie prac).

Warunki kredytowania

- kwota kredytu: do 100 tys. zł, lecz nie więcej niż 100% wartości przedsięwzięcia,
- okres realizacji: do 6 miesięcy od dnia postawienia kredytu do dyspozycji kredytobiorcy
- okres kredytowania: do 5 lat
- okres karencji: do 6 miesięcy licząc od daty zakończenia zadania określonej w umowie kredytu
- oprocentowanie: zmienne, aktualnie: WIBOR 3M pomniejszony o 0,5 p.p., lecz nie mniej niż 3,5% w skali roku
- prowizja:
 - osoby fizyczne, mikroprzedsiębiorstwa, wspólnoty mieszkaniowe – od 1,5% kwoty kredytu, jednak nie mniej niż 200,- zł
 - podmioty segmentu samorządów i finansów publicznych – od 1,5% kwoty kredytu, jednak nie mniej niż 1.000,- zł

9. OKREŚLENIE ZADAŃ DO REALIZACJI NA OKRES PROGRAMOWANIA. HARMONOGRAM WDRAŻANIA SYSTEMU

Prawidłowy przebieg usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Głogów powinien opierać się na następujących elementach:

- inwentaryzacji azbestu na terenie gminy (inwentaryzacja została przeprowadzona w ramach prac związanych z przygotowywaniem niniejszego dokumentu)
- informacji do społeczeństwa oraz uzyskiwanie informacji nt. azbestu w Urzędzie Gminy Głogów (np. komunikat na stronach internetowych urzędu i na tablicach ogłoszeń)
- edukacji społeczeństwa
 - działania edukacyjno-informacyjne dla mieszkańców Gminy, w tym również skierowane do dzieci i młodzieży – poprzez kontynuowanie działań w zakresie szkoleń, rozprowadzania ulotek, organizowanie konkursów itp., zamieszczanie informacji na stronie internetowej,
 - szkolenia dla pracowników administracji samorządowej – kierowanie pracowników Urzędu Gminy na szkolenia zewnętrzne, konferencje, sympozja, itp.,
 - szkolenia dla służb kontrolnych oraz grup zawodowych związanych z problematyka azbestową – informowanie o szkoleniach lub współpraca przy organizowaniu szkoleń dla Policji, Straży Pożarnej, Wspólnot Mieszkaniowych, itd.,
 - rozprowadzanie poradników, informatorów, ulotek, plakatów itd., informowanie o, czy współuczestnictwo w radiowych audycjach edukacyjnych, filmach edukacyjnych i innych materiałach edukacyjno-informacyjnych,
- stworzeniu bazy danych obejmującej: miejsca występowania azbestu wraz z podaniem ich charakterystyki i ilości, firmy uprawnione do usuwania azbestu (w ramach wytwarzania, zbierania, transportu, utylizacji),
- określeniu warunków dofinansowania usuwania azbestu (Uchwała Rady Gminy),
- kontroli przebiegu usuwania azbestu z terenu gminy.

Tabela 7 Harmonogram realizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających z terenu Gminy Głogów na lata 2012 – 2032”

Zadanie	Działanie	Termin realizacji	Koszty
Edukacja mieszkańców	Przygotowanie i rozpowszechnienie materiałów edukacyjnych o przyjętym „Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Głogów na lata 2012-2032” (m.in. na stronach internetowych Urzędu Gminy w lokalnych gazetach)	wrzesień - grudzień 2012 rok i w miarę potrzeby powtórnie w kolejnych latach realizacji „Programu”	30 000 zł
	Przygotowanie i rozpowszechnienie materiałów edukacyjnych na temat szkodliwości azbestu, bezpiecznego postępowania z wyrobami azbestowymi oraz sposobach ich usuwania i o obowiązkach właścicieli nieruchomości związanych z posiadaniem wyrobów zawierających azbest (m.in. na stronach internetowych Urzędu Gminy, w lokalnych gazetach, w postaci ulotek, plakatów, ogłoszeń, szkoleń edukacyjnych)		
	Przekazanie właścicielom nieruchomości informacji o obowiązku przeprowadzenia kontroli stanu wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych na terenie ich nieruchomości oraz sporządzenia „oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania tych wyrobów”, przekazania „oceny” organowi nadzoru budowlanego - zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 5 sierpnia 2010 r. (Dz.U. 2010 nr 162 poz. 1089) w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (m.in. na stronach internetowych Urzędu Gminy, w lokalnych gazetach, w postaci ulotek, plakatów, ogłoszeń, szkoleń edukacyjnych)		
Utworzenie bazy danych o lokalizacji istniejących wyrobów zawierających azbest	Inwentaryzacja azbestu i wyrobów z azbestu w obiektach będących własnością osób fizycznych i budynkach komunalnych	lipiec – sierpień 2012 rok	zadanie wykonane w ramach prac przygotowawczych do „Programu”
	Sporządzenie gminnej elektronicznej bazy danych – lokalizacja wyrobów zawierających azbest	sierpień 2012 rok	Bez nakładów
	Wprowadzenie do elektronicznej bazy danych posiadanych informacji o lokalizacji wyrobów zawierających azbest	sierpień 2012 rok i na bieżąco w miarę napływu informacji	Bez nakładów
Oczyszczenie terenów gminnych oraz innych terenów publicznych z odpadów zawierających azbest (problem z uzyskaniem informacji o własności)	Sporządzenie wykazu miejsc występowania odpadów zawierających azbest przeznaczonych do usunięcia	Styczeń – marzec 2013 rok i na bieżąco w miarę napływu informacji	Bez nakładów

Odbiór odpadów zawierających azbest z nieruchomości osób fizycznych, wspólnot mieszkaniowych i z innych zasobów mieszkaniowych	W ramach realizacji Programu opracowanie regulaminu dofinansowania działań polegających na usunięciu i unieszkodliwieniu wyrobów zawierających azbest z budynków	Wrzesień - grudzień 2012 rok oraz w późniejszych latach według potrzeb	Bez nakładów
	Sporządzenie rejestru wniosków do realizacji	Grudzień 2012– styczeń 2013 rok oraz w późniejszych latach na bieżąco	Bez nakładów
	Sporządzenie wykazu wniosków do bieżącej realizacji z zachowaniem zasady kolejności złożenia wniosków	Grudzień – styczeń każdego roku do 2032	Bez nakładów
	Usunięcie odpadów zawierających azbest	Na bieżąco zgodnie z postanowieniami umowy ze specjalistyczną firmą	W miarę potrzeb i dostępnych środków w budżecie Gminy, a także pozyskanych ze źródeł zewnętrznych Szacowany całkowity koszt 812.592 zł brutto
Monitoring realizacji „Programu”	Sporządzenie i przedłożenie Radzie Gminy rocznego sprawozdania w zakresie: - Ilości miejsc i ilości występujących wyrobów zawierających azbest od początku realizacji programu i za dany rok - Ilości miejsc odbioru odpadów zawierających azbest i ilości usuniętych odpadów w danym roku i narastająco - Poniesionych nakładów na realizację programu w danym roku i narastająco	Do 31 marca następnego roku i na wniosek Rady Gminy według potrzeby	Bez nakładów
	Aktualizacja Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Głogów (co 4 lata)	Od 2016 roku do 2030	10 000 zł

10. ODDZIAŁYWANIE PROPONOWANEGO SYSTEMU USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA ŚRODOWISKO

Niewłaściwe użytkowanie, a także usuwanie wyrobów zawierających azbest z uwagi na możliwości uwalniania włókien azbestu do otoczenia stanowi potencjalne zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi.

Generalnie prace związane z usuwaniem azbestu lub wyrobów zawierających azbest w myśl obowiązujących przepisów prawnych muszą być prowadzone w sposób eliminujący uwalnianie azbestu do środowiska.

Prace demontażowe wyrobów azbestowych z instalacji lub obiektów przemysłowych, a także obiektów będących własnością (w zarządzie) spółdzielni, wspólnot bądź spółek mieszkaniowych podlegają odpowiednim procedurom formalnym, w tym kontrolnym. Stąd też należy sądzić, że wykonywanie tych prac jest zgodne z obowiązującymi procedurami a ich oddziaływanie na środowisko w trakcie usuwania, przygotowania do transportu i wywóz odpadów azbestowych ograniczone jest do wymaganego minimum.

Problem nadal stanowi usuwanie wyrobów azbestowych. Z dotychczasowych doświadczeń wynika, że w przeszłości (a także nadal) wiele prac związanych z usuwaniem (zabezpieczaniem) elementów zawierających azbest wykonywanych było systemem gospodarczym bez przestrzegania jakichkolwiek norm w tym zakresie, a usunięte wyroby azbestowe – odpady niebezpieczne deponowane były w miejscach niedozwolonych (np. w lasach, na polach, itp.).

Bezpieczne usuwanie wyrobów azbestowych ze wszystkich obiektów, w tym obiektów będących własnością osób fizycznych stanowi jeden z podstawowych celów Programu. Zakłada się, że w trakcie realizacji Programu demontaż wyrobów azbestowych prowadzić będą jedynie firmy spełniające odpowiednie wymogi formalno-prawne, dysponujące wymagającym sprzętem i przeszkoloną załogą.

Przewiduje się, że na poprawę obecnej sytuacji w zakresie usuwania wyrobów azbestowych przez indywidualnych właścicieli obiektów, w tym świadomości ekologicznej mieszkańców, wpływ mieć będą między innymi przewidywane w Programie działania edukacyjno-informacyjne. Prowadzone są i będą działania kontrolne – oświadczenia wykonawcy prac demontażowych wyrobów zawierających azbest o poprawności wykonania usług z posesji, których właściciele zamierzają skorzystać z dofinansowania na unieszkodliwianie odpadów azbestowych ze środków WFOŚiGW.

Zgodnie z dotychczasowymi doświadczeniami prawidłowo wykonywane prace z usuwaniem azbestu (nawilgacanie wyrobów, odpowiednie opakowanie, oczyszczenie terenu prac z resztek azbestu, itp.) nie wiążą się z nadmierną emisją włókien azbestu. Należy, więc sądzić, że realizacja Programu, w tym właściwy sposób wykonywania prac nie wpłynie negatywnie na stan środowiska, ograniczając uwalnianie włókien azbestu do otoczenia z racji użytkowania wyrobów już zdegradowanych, a także w sposób istotny zapobieganie niewłaściwemu sposobowi pozbywania się odpadów azbestowych.

11. OKREŚLENIE SPOSOBU MONITOROWANIA I OCENY WDRAŻANIA PROGRAMU

Niniejszy Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Głogów wpisuje w „Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 - 2032”, którego zadania będą realizowane na trzech poziomach:

- Centralnym – Rada Ministrów, minister właściwy do spraw gospodarki i w strukturze ministerstwa Główny Koordynator KPUA
- Wojewódzkim – wojewoda, samorząd województwa
- Lokalnym – samorząd powiatowy, samorząd gminny

Należy zaznaczyć, że Gminny Program powinien być realizowany przez istniejące struktury samorządu gminnego i nie powodować tworzenia nowych stanowisk w administracji. Nieodzownym elementem wspierającym założenia Programu będzie także współpraca z organizacjami pozarządowymi, instytucjami naukowymi oraz mediami.

Według „Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 - 2032” do zadań szczebla lokalnego (samorządu gminnego) należy:

- Gromadzenie informacji o ilości i rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl,
- Przygotowanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- Organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm,
- Organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasady zawartych w Programie,
- Inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest,
- Współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest,
- Współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest,
- Współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu,
- Współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Do zadań Rady Gminy Głogów należy:

- przyjmowanie rocznych sprawozdań rzeczowo - finansowych z realizacji zadań Programu oraz zatwierdzanie harmonogramu rzeczowo – finansowego na rok następny (lub na kolejne 2 lata)

Niezbędnym elementem zarządzania Programem jest jego systematyczne monitorowanie. W ramach działań monitoringowych określone zostaną zmiany ilości wyrobów zawierających azbest na obszarze Gminy Głogów w kolejnych latach realizacji Programu tj.:

- ilości zutylizowanych w danym roku odpadów zawierających azbest,
- ilości wyrobów azbestowych pozostałych jeszcze do likwidacji.

Raz na rok (od 2013 roku) gmina będzie zobowiązana do wykonania rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi i przekazania go marszałkowi i wojewódzkiemu inspektoratowi ochrony środowiska w terminie do 31 marca roku następującego po roku, którego sprawozdanie dotyczy.

Sprawozdanie z realizacji Programu winno być wykonane przy uwzględnieniu wskaźników monitoringu realizacji Programu, które to wskaźniki dadzą obraz skali realizacji celu strategicznego, celów operacyjnych, a także kierunków działań.

Tabela 8 Wskaźniki monitoringu realizacja celów Programu usuwania azbestu i wyrobów azbestowych dla Gminy Głogów

Strategiczny cel Programu: Usunięcie wyrobów zawierających azbest do 2032 roku.			Rok bazowy 2012
Wskaźnik monitoringu		Jednostka miary	
1	Ilość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Głogów	Mg	408,97
2	Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w danym roku	Mg	0
3	Ilość wyrobów pozostałych do usunięcia do 2032 roku	Mg	408,97
A	Cel operacyjny Programu: Spowodowanie oczyszczenia obszaru Gminy Głogów z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest		
1	Ilość zlokalizowanych na obszarze Gminy Głogów dzikich wysypisk odpadów zawierających azbest	szt.	0
2	Ilość usuniętych odpadów zawierających azbest z terenów publicznych	Mg	0
3	Ilość obiektów, urządzeń, instalacji z wyrobami zawierającymi azbest	szt.	208
4	Ilość obiektów, urządzeń, instalacji objętych usuwaniem wyrobów zawierających azbest	szt.	0
5	Ilość obiektów, urządzeń, instalacji objętych zabezpieczeniem wyrobów zawierających azbest	szt.	0
6	Ilość odpadów azbestowych (usuniętych wyrobów zawierających azbest)	Mg	0
7	Procentowa ilość usuniętych odpadów zawierających azbest w stosunku do ilości zinwentaryzowanej przed realizacją programu	%	0
8	Procentowa ilość usuniętych odpadów zawierających azbest w stosunku do ilości zinwentaryzowanej w poprzednim roku realizacji programu	%	0
9	Nakłady poniesione na usuwanie odpadów zawierających azbest	zł/rok	0
B	Cel operacyjny Programu: Spowodowanie sukcesywnej likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko i doprowadzenie w określonym horyzoncie czasowym do spełnienia wymogów ochrony środowiska		
1	Liczba wydawnictw, publikacji, kampanii edukacyjno – informacyjnych z zakresu usuwania wyrobów zawierających azbest i odpadów zawierających azbest	szt.	0
2	Wartość kosztów poniesionych na działania informacyjno – edukacyjne dla mieszkańców i przedsiębiorców działających na terenie Gminy Głogów	zł/rok	0

C	Cel operacyjny Programu		
	Stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest		
1	Czy PUA został przyjęty uchwałą Rady Gminy?	tak/nie	
2	Czy sporządzono roczne sprawozdanie do 31 marca?	tak/nie	
3	Czy dane zawarte w Bazie Azbestowej dotyczące ilości wyrobów azbestowych są na bieżąco aktualizowane?	tak/nie	

Źródło: opracowanie własne

Zakłada się, że przyjęcie niniejszego „Programu” w zakresie pomocy mieszkańcom Gminy Głogów w postaci dofinansowania demontażu, odbioru, transportu i składowania odpadów zawierających azbest spowoduje dużą intensywność usuwania azbestu w pierwszym okresie obowiązywania „Programu”. Wynikiem realizacji „Programu” będzie stopniowe zmniejszanie się ilości rocznie usuwanego azbestu w latach następnych.

12. ZARZĄDZANIE, ORGANIZACJA I WDRAŻANIE PROGRAMU

Program będzie realizowany przez Wójta Gminy Głogów i będzie finansowany ze środków własnych gminy, środków mieszkańców oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu oraz innych dostępnych zewnętrznych środków (opisanych szczegółowo w rozdziale 8 niniejszego Programu). W ramach „Programu” dofinansowywany będzie koszt demontażu wyrobów zawierających azbest z obiektów kubaturowych oraz finansowany będzie koszt załadunku na terenie nieruchomości, transport i składowanie odpadów zawierających azbest, w ramach środków Wojewódzkiego Funduszu we Wrocławiu jest także możliwość dofinansowania załadunku, transportu i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest, bez demontażu.

Szczegółowe zasady dofinansowania prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest z prywatnych nieruchomości zostaną określone w „Regulaminie dofinansowania usuwania wyrobów zawierających azbest”.

Regulamin powinien szczegółowo i jednoznacznie określić m.in.:

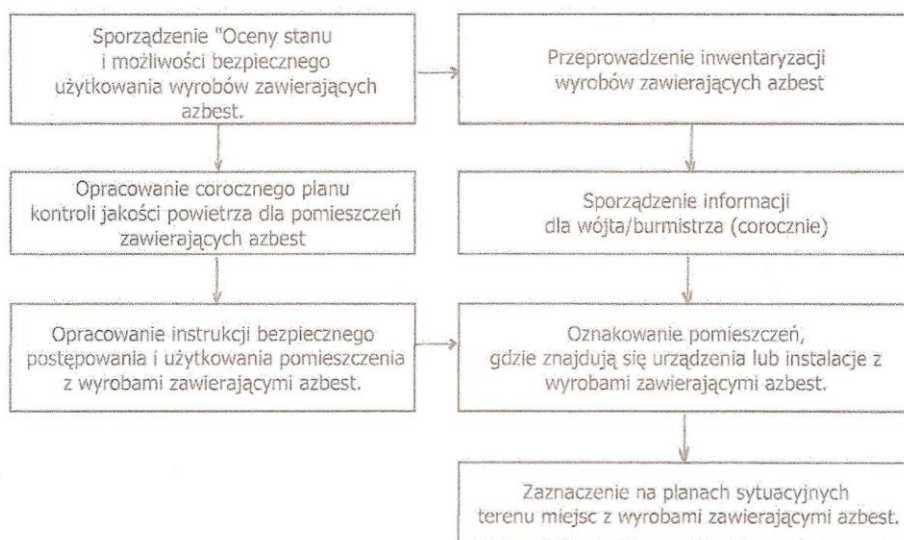
- kto może ubiegać się o dofinansowanie poniesionych kosztów usuwania azbestu,
- jakie dokumenty powinny zostać przedstawione i jakie warunki spełnione przez wnioskodawcę, aby można było starać się o dofinansowanie,
- jakie kryteria zostały określone dla wnioskodawców starających się o dofinansowanie,
- do jakiej kwoty lub jakie prace będą dofinansowane.

Projekt niniejszego Regulaminu stanowi załącznik nr 5 do niniejszego opracowania.

ZAŁĄCZNIK 1 PROCEDURY BEZPIECZNEGO POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI I ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST

Załącznik nr 1

PROCEDURA 1. *Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców, przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.*

Opis procedury

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji lub urządzeń oraz terenów gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest. Procedura dotyczy bezpiecznego ich użytkowania.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje cały okres, w którym budynek, budowla, instalacja lub urządzenie przemysłowe oraz teren, niezależnie od ich wielkości lub stanu, charakteryzuje się tym, że znajdują się tam wyroby zawierające azbest.

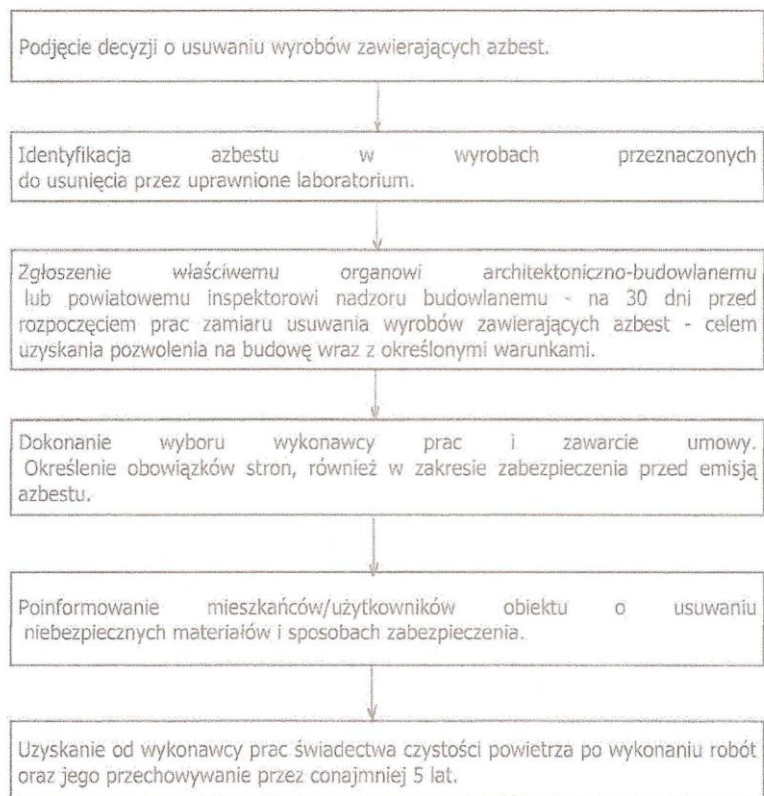
Opis szczegółowy

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia technicznego oraz terenu, gdzie znajdują się wyroby zawierające azbest, ma obowiązek sporządzenia - w 2 egzemplarzach „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”. Właściciele lub zarządcy, którzy spełnili ten obowiązek wcześniej – sporządzają następne „Oceny...” w terminach wynikających z warunków poprzedniej „Oceny...” tzn.:

- * po 5-u latach, jeżeli wyroby zawierające azbest są w dobrym stanie technicznym i nieuszkodzone,
- * po roku, jeżeli przy poprzedniej „Ocenie...” ujawnione zostały drobne (do 3% powierzchni wyrobów) uszkodzenia.

Wyroby, które posiadały lub posiadają duże i widoczne uszkodzenia – powinny zostać bezzwłocznie usunięte.

Załącznik nr 1

PROCEDURA 2. Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.**OPIS PROCEDURY****Cel procedury**

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i postępowania właścicieli, zarządców budynków, budowli, instalacji lub urządzeń oraz terenów z wyrobami zawierającymi azbest – przed i w czasie wykonywania prac usuwania lub zabezpieczania takich wyrobów.

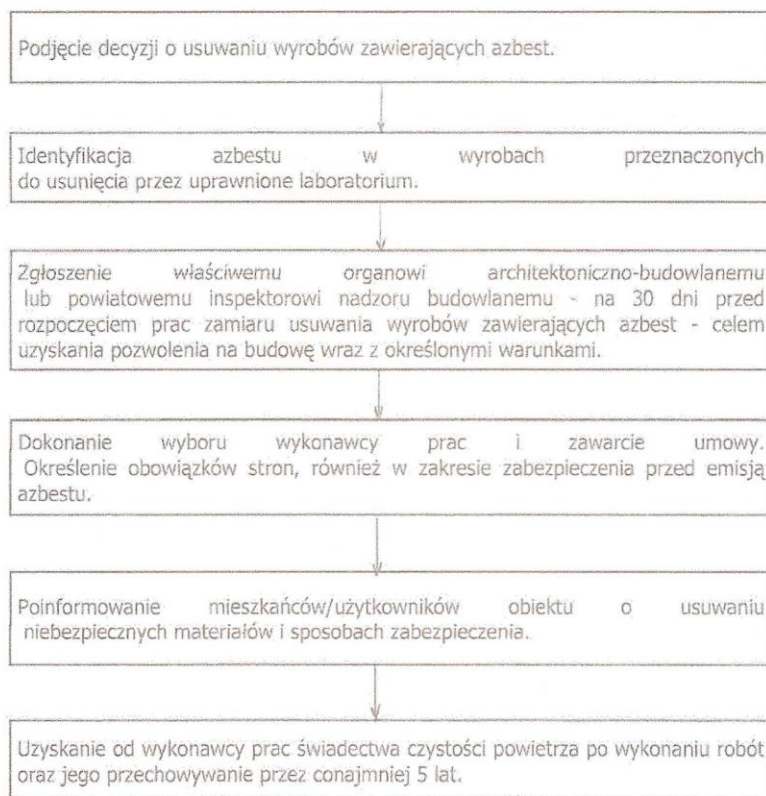
Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje okres od podjęcia decyzji o zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, do zakończenia tych robót i uzyskania stosownego oświadczenia wykonawcy prac.

Opis szczegółowy

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest, powinien dokonać identyfikacji rodzaju i ilości azbestu w wyrobach, przez uprawnione do takich prac laboratorium. Identyfikacja azbestu powinna nastąpić w okresie użytkowania wyrobów, jeszcze przed rozpoczęciem wykonywania prac zabezpieczenia lub

Załącznik nr 1

PROCEDURA 2. Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.**OPIS PROCEDURY****Cel procedury**

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i postępowania właścicieli, zarządców budynków, budowli, instalacji lub urządzeń oraz terenów z wyrobami zawierającymi azbest – przed i w czasie wykonywania prac usuwania lub zabezpieczania takich wyrobów.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje okres od podjęcia decyzji o zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, do zakończenia tych robót i uzyskania stosownego oświadczenia wykonawcy prac.

Opis szczegółowy

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest, powinien dokonać identyfikacji rodzaju i ilości azbestu w wyrobach, przez uprawnione do takich prac laboratorium. Identyfikacja azbestu powinna nastąpić w okresie użytkowania wyrobów, jeszcze przed rozpoczęciem wykonywania prac zabezpieczenia lub

Załącznik nr 1

usuwania takich wyrobów, o ile informacja ta, nie jest podana w innych dokumentach budowy przedmiotowego obiektu.

Identyfikacja azbestu jest obowiązkiem właściciela lub zarządcy, wynikającym z tytułu własności oraz odpowiedzialności prawnej, dotyczącej ochrony osób trzecich od szkód mogących wynikać z nieodpowiedniej eksploatacji przedmiotu stanowiącego własność. Wyniki identyfikacji azbestu powinny być uwzględniane przy:

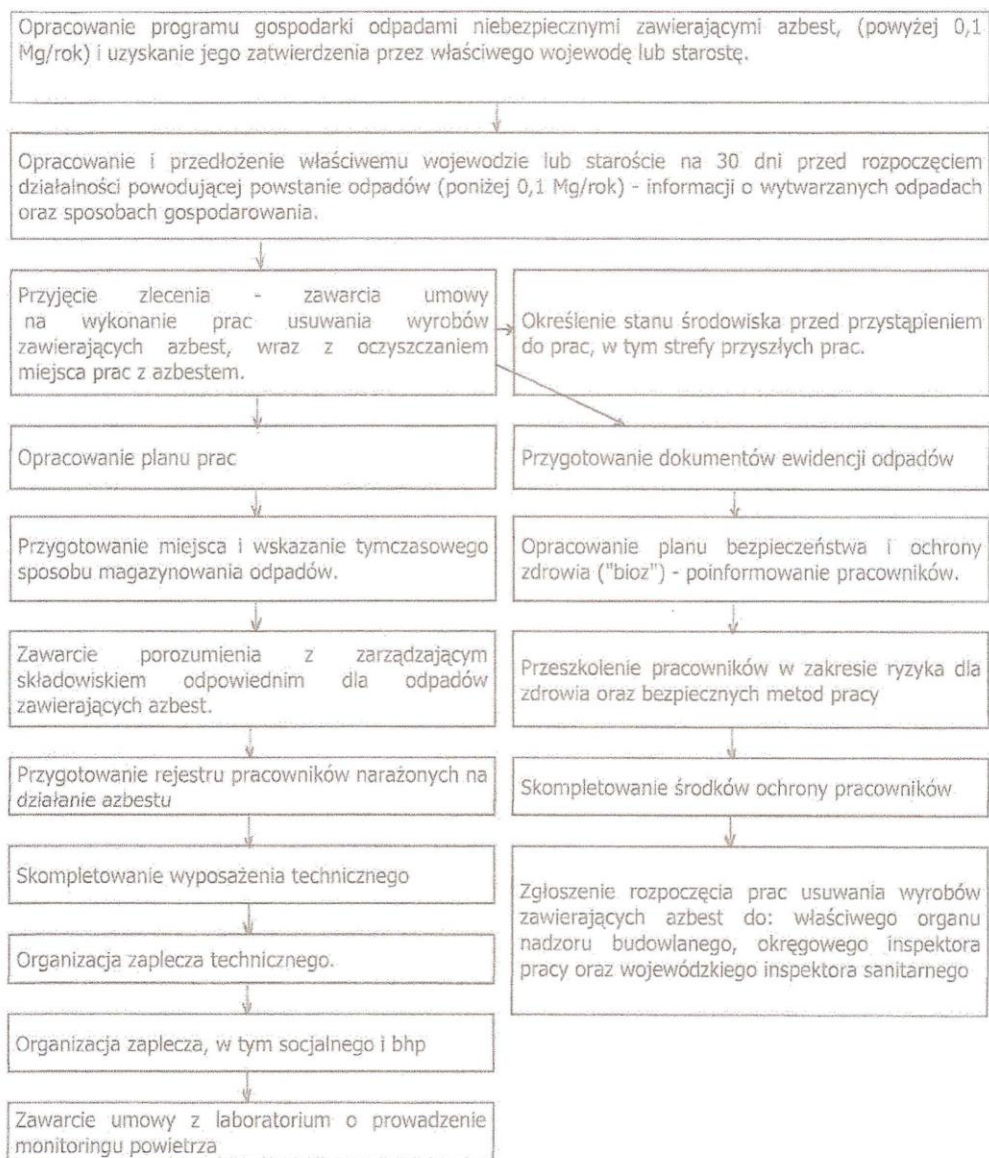
- sporządzaniu „Oceny...”,
- sporządzaniu informacji dla wójta, burmistrza, prezydenta miasta,
- zawieraniu umowy na wykonanie prac zabezpieczania lub usuwania wyrobów zawierających azbest z wykonawcą tych prac – wytwarzającym odpady niebezpieczne.

Właściciel lub zarządca może zlecić innym – odpowiednio przygotowanym osobom lub podmiotom prawnym – przeprowadzenie czynności wykonania identyfikacji azbestu w wyrobach. W każdym przypadku powinno to mieć miejsce przed rozpoczęciem prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest. Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest, ma obowiązek zgłoszenia na 30 dni przed rozpoczęciem prac, wniosku o pozwolenie na budowę (remont), wraz z określonymi warunkami. Wniosek powinien być sporządzony z uwzględnieniem przepisów wynikających z art. 30, ust. 7 ustawy – Prawo budowlane. Zatajenie informacji o występowaniu azbestu w wyrobach, które będą przedmiotem prac remontowo-budowlanych skutkuje – na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska – odpowiedzialnością prawną. Po dopełnieniu obowiązków formalnoprawnych, właściciel lub zarządca dokonuje wyboru wykonawcy prac- wytwórcy odpadów niebezpiecznych. Zawiera umowę na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczenia budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z azbestu. W umowie powinny być jasno sprecyzowane obowiązki stron, również w zakresie zabezpieczenia przed emisją azbestu w czasie wykonywania prac.

Niezależnie od obowiązków wykonawcy prac, właściciel lub zarządca powinien poinformować mieszkańców lub użytkowników budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, o usuwaniu niebezpiecznych materiałów zawierających substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla ludzi oraz o sposobach zabezpieczenia przed tą szkodliwością.

Na końcu właściciel lub zarządca powinien uzyskać od wykonawcy prac, pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonania robót i oczyszczenia z azbestu, a następnie przechowywać je przez okres co najmniej 5-let, wraz z inną dokumentacją budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu.

Załącznik nr 1

PROCEDURA 3. Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.**OPIS PROCEDURY****Cel procedury**

Celem procedury jest przedstawienie zasad postępowania podczas prac przygotowawczych do zabezpieczania lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Zakres procedury

Załącznik nr 1

Zakres procedury obejmuje całokształt prac oraz postępowania dotyczącego przygotowania do zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Opis szczegółowy

W rozumieniu przepisów ustawy z dnia 19 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw (art. 1 pkt 1) „wytwórcą odpadów powstających w wyniku świadczenia usług w zakresie budowy, rozbioru, remontu obiektów, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątan, konserwacji i napraw jest podmiot, który świadczy usługę, chyba, że umowa o świadczeniu usługi stanowi inaczej”. A więc wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Wytwórcę odpadów obowiązuje postępowanie określone przepisami ustawy o odpadach. Podstawową czynnością dla przedsiębiorcy, który zamierza podjąć działalność w zakresie wytwarzania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, w ilości powyżej 100 kg rocznie, jest opracowanie programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi i zawierającymi azbest oraz uzyskanie jego zatwierdzenia przez właściwego, ze względu na miejsce wytwarzania odpadów niebezpiecznych, wojewodę lub starostę.

Wojewoda zatwierdza programy gospodarki odpadami niebezpiecznymi dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko dla których raport wymagany jest obligatoryjnie, a starosta dla pozostałych przedsięwzięć.

Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi dołączony do wniosku o wydanie decyzji zatwierdzającej program, powinien zawierać:

- wyszczególnienie rodzajów odpadów niebezpiecznych, przewidzianych do wytwarzania, a w przypadku gdy określenie rodzaju nie jest wystarczające do ustalenia zagrożeń, jakie mogą powodować odpady niebezpieczne, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania składu chemicznego i właściwości odpadów,
- określenie ilości odpadów niebezpiecznych poszczególnych rodzajów przewidzianych do wytworzenia w ciągu roku,
- informacje wskazujące na sposoby zapobiegania powstawaniu odpadów niebezpiecznych lub ograniczenia ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
- szczegółowy opis sposobów gospodarowania odpadami, z uwzględnieniem zbierania, transportu, odzysku lub unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych,
- wskazanie miejsca i sposobu magazynowania odpadów.

Wytwórca odpadów (wytwarzający rocznie do 0,1 Mg odpadów niebezpiecznych) na 30 dni przed rozpoczęciem działalności powodującej powstawanie odpadów, opracowuje i składa właściwemu wojewodzie lub staroście informację w 3-ch egzemplarzach, o wytwarzanych odpadach oraz sposobach gospodarowania. Informacja powinna zawierać:

- wyszczególnienie rodzajów odpadów przewidzianych do wytwarzania, a w przypadku, gdy określenie rodzaju nie jest wystarczające, do ustalenia zagrożeń, jakie te odpady mogą powodować, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania podstawowego składu chemicznego i właściwości odpadów,

Załącznik nr 1

- * określenie ilości odpadów poszczególnych rodzajów przewidzianych do wytwarzania w ciągu roku,
- * informacje wskazujące na sposoby zapobiegania powstawaniu odpadów lub ograniczania ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
- * szczegółowy opis sposobów gospodarowania odpadami z uwzględnieniem zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
- * wskazanie miejsca i sposobu magazynowania odpadów.

Do rozpoczęcia działalności powodującej powstawanie odpadów można przystąpić, jeżeli organ właściwy do przyjęcia informacji, w terminie 30 dni od dnia złożenia informacji nie wniesie sprzeciwu, w drodze decyzji. Wytwórca odpadów może zlecić wykonanie obowiązku gospodarowania odpadami innemu posiadaczowi odpadów. Posiadacz odpadów może je przekazywać wyłącznie podmiotom, które uzyskały zatwierdzenie właściwego organu na prowadzenie działalności w zakresie gospodarki odpadami.

Po dopełnieniu obowiązków wynikających z ogólnych zasad postępowania wykonawca prac uprawniony jest do przyjęcia zlecenia i zawarcia umowy na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest, wraz z oczyszczaniem miejsca prac z azbestem. Dla prawidłowego zawarcia umowy, koniecznym jest określenie stanu środowiska przed przystąpieniem do prac, w tym strefy przyszłych prac. Pozwoli to na określenie stopnia narażenia na azbest w miejscu pracy oraz prawidłowe przygotowanie planu prac.

Plan pracy powinien być sporządzony zgodnie ze stosownymi przepisami i zawierać m.in.:

- * określenie miejsca wykonywania prac oraz charakteru prac i przewidywanego czasu ich trwania,
- * określenie rodzaju azbestu w wyrobach przeznaczonych do usunięcia,
- * aktualną „Ocenę stanu...”,
- * przewidywaną ilość wytwarzanych odpadów do usunięcia,
- * ustalenie odpowiednich sposobów usuwania wyrobów zawierających azbest,
- * określenie rodzajów i metod pracy, z uwzględnieniem technicznych środków,
- * określenie sposobów eliminowania lub ograniczenia uwalniania się pyłu azbestu do powietrza,
- * zapewnienie pracownikom niezbędnej ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracy,
- * charakterystykę środków ochronnych użytych do ochrony pracowników i innych osób znajdujących się w miejscu pracy.

Następnie powinien zostać opracowany plan bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, zwany "planem bioz", obejmujący m.in.:

- * informacje dotyczące przewidywanych zagrożeń, występujących podczas realizacji robót budowlanych, określające skalę i rodzaje zagrożeń oraz miejsce i czas ich wystąpienia,
- * informację o wydzieleniu i oznakowaniu miejsc prowadzenia robót budowlanych, stosownie do rodzaju zagrożenia,
- * informację o sposobie prowadzenia instruktażu pracowników przed przystąpieniem do realizacji robót szczególnie niebezpiecznych w tym:
 - a) określenie zasad postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia,

Załącznik nr 1

- b) konieczność stosowania przez pracowników środków ochrony indywidualnej, zabezpieczających przed skutkami zagrożeń,
- c) zasady bezpośredniego nadzoru nad pracami szczególnie niebezpiecznymi, przez wyznaczone w tym celu osoby,
 - określenie sposobu przechowywania i przemieszczania materiałów, wyrobów, substancji oraz preparatów niebezpiecznych na terenie budowy,
 - wskazanie środków technicznych i organizacyjnych, zapobiegających niebezpieczeństwom wynikającym z wykonywania robót budowlanych w strefach szczególnego zagrożenia zdrowia lub w ich sąsiedztwie.

Pracodawca jest obowiązany zapoznać pracowników lub ich przedstawicieli z planem prac, szczególnie w zakresie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia. Wykonawca prac jest obowiązany przeszkolić wszystkie osoby pozostające w kontakcie z azbestem, pracowników bezpośrednio zatrudnionych, kierujących i nadzorujących prace w zakresie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy postępowaniu z wyrobami zawierającymi azbest i ich odpadami.

Szkolenie powinno być przeprowadzone zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej, oraz przez upoważnioną instytucję i potwierdzone odpowiednim świadectwem lub zaświadczeniem.

Pracodawca jest obowiązany do zapewnienia pracownikom odpowiednich ubrań roboczych w takiej ilości, aby zabezpieczyć pracowników przez cały czas trwania robót i oczyszczania terenu po tych robotach. Pracodawca będący wytwórcą odpadów niebezpiecznych, zawierających azbest obowiązany jest do przygotowania, prowadzenia i przechowywania rejestru pracowników narażonych na działanie azbestu.

Ważną sprawą jest przygotowanie miejsca i sposobu tymczasowego magazynowania odpadów niebezpiecznych na placu budowy, po ich demontażu, a jeszcze przed transportem na składowisko. Miejsce takie powinno być wydzielone i zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych oraz oznakowane znakami ostrzegawczymi o treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”.

Na potrzeby ewidencji odpadów niebezpiecznych, wytwórca odpadów przygotowuje dokumenty, którymi są:

- karta ewidencji odpadu
- karta przekazania odpadu.

Celem zapewnienia składowania odpadów niebezpiecznych powstałych po usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwórca odpadów powinien przed przeprowadzeniem robót, zawrzeć porozumienie z zarządzającym składowiskiem, odpowiednim dla odpadów niebezpiecznych zawierających azbest (składowanie oddzielne lub przygotowana kwatery na innym składowisku). Ważne znaczenie dla prawidłowego przygotowania robót ma skompletowanie wyposażenia technicznego, w tym narzędzi ręcznych i wolnoobrotowych, narzędzi mechanicznych, urządzeń wentylacyjnych oraz podstawowego sprzętu przeciwpożarowego. Na tym etapie należy też

Załącznik nr 1

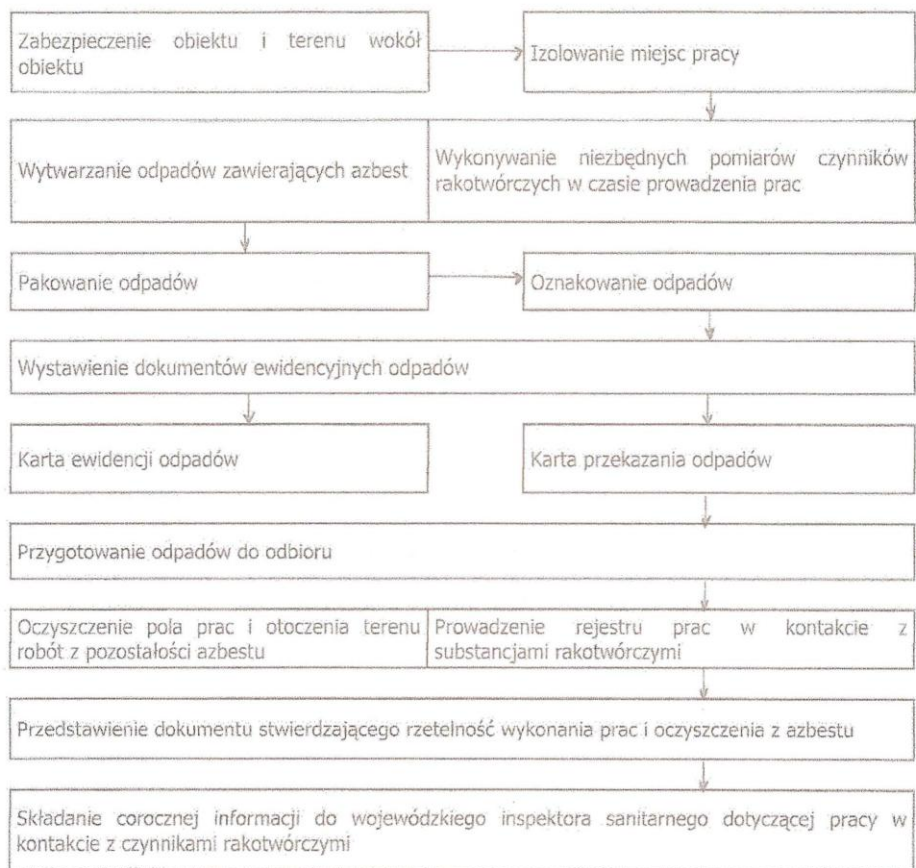
zabezpieczyć techniczne środki zapobiegające emisji azbestu w miejscu pracy oraz środowisku, w zależności od określenia stanu środowiska, przed przystąpieniem do wykonywania prac.

Jeżeli usuwane są wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m^3 , lub inne, mocno uszkodzone, a także zawierające krokidolit oraz wyroby znajdujące się w pomieszczeniach zamkniętych, to niezbędne jest zawarcie umowy z laboratorium upoważnionym do prowadzenia monitoringu powietrza. Duże znaczenie ma również przygotowanie i organizacja zaplecza budowy, w tym części socjalnej, obejmującej:

- * urządzenia sanitarno-higieniczne, z możliwością umycia się i natrysku po pracy w kontakcie z azbestem,
- * pomieszczenia na szatnie - czyste i brudne,
- * pomieszczenia dla spożywania posiłków oraz regeneracji.

W planie prac – w zależności od wielkości lub specyfiki budynku, budowli, instalacji lub urządzenia, a również terenu, gdzie prowadzone będą prace zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest, także występującego stopnia narażenia na azbest – mogą zostać określone również inne niezbędne wymagania.

Załącznik nr 1

PROCEDURA 4. Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem obiektu, terenu, instalacji z azbestu.**OPIS PROCEDURY****Cel procedury**

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania wykonawców (wytwórców odpadów) prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje działania od rozpoczęcia do zakończenia prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem budynku, budowli, instalacji lub urządzenia i terenu z pozostałości azbestu.

Opis szczegółowy

Załącznik nr 1

Na początku należy wykonać odpowiednie zabezpieczenia obiektu, będącego przedmiotem prac i miejsc ich wykonywania, a także terenu wokół – przed emisją pyłu azbestu, która może mieć miejsce w wyniku prowadzenia prac. Teren należy ogrodzić, zachowując bezpieczną odległość od traktów komunikacyjnych dla pieszych, nie mniej niż 2 m przy zastosowaniu osłon. Teren prac należy ogrodzić poprzez oznakowanie taśmami ostrzegawczymi w kolorze biało-czerwonym i umieszczenie tablic ostrzegawczych z napisami „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony” lub „Zagrożenie azbestem krokidolitem”.

Przy pracach elewacyjnych powinny być stosowane odpowiednie kurtyny zasłaniające fasadę obiektu, aż do gruntu, a teren wokół objęty kurtyną, powinien być wyłożony grubą folią, dla łatwego oczyszczania po każdej zmianie roboczej. Ogólne zasady postępowania przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest określają następujące wymagania:

- nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- demontaż całych wyrobów (płyt, rur, kształtek itp.) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam gdzie jest to technicznie możliwe,
- odpajanie wyrobów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych narzędzi mechanicznych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze,
- prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza, w przypadku występowania stężeń pyłu azbestu, przekraczających dopuszczalne wartości dla miejsca pracy,
- po każdej zmianie roboczej, usunięte odpady zawierające azbest, powinny zostać szczelnie opakowane i składowane na miejscu ich tymczasowego magazynowania,
- codzienne, staranne oczyszczanie strefy prac i terenu wokół, dróg wewnętrznych oraz maszyn i urządzeń, z wykorzystaniem podciśnieniowego sprzętu odkurzającego, zaopatrzonego w filtry o dużej skuteczności ciągu (99,99% lub na mokro). Niedopuszczalne jest ręczne zmiatanie na sucho, jak również czyszczenie pomieszczeń i narzędzi pracy przy użyciu sprężonego powietrza.

W przypadku prowadzenia prac z wyrobami azbestowo-cementowymi, których gęstość objętościowa wynosi mniej niż 1000kg/m^3 (tzw. miękkie), a także z innymi wyrobami, których powierzchnia jest w widoczny sposób uszkodzona lub zniszczona lub, jeżeli prace prowadzone są na obiektach, z wyrobami zawierającymi azbest krokidolit, lub też w pomieszczeniach zamkniętych, to powinny być zastosowane szczególne zabezpieczenia strefy prac i ochrony pracowników oraz środowiska, niezależnie od ogólnych zasad postępowania. Są to m.in.:

- komory dekontaminacyjne (śluzy) dla całych pomieszczeń lub stanowiące łącznik izolacyjny między miejscem stanowiącym strefę prac, a miejscem na zewnątrz obiektu,
- zaostrzone rygory przestrzegania stosowania środków ochrony osobistej,
- inne metody, określone na etapie prac przygotowawczych.

W obiekcie przylegającym do strefy prac, należy zastosować odpowiednie zabezpieczenia, w tym

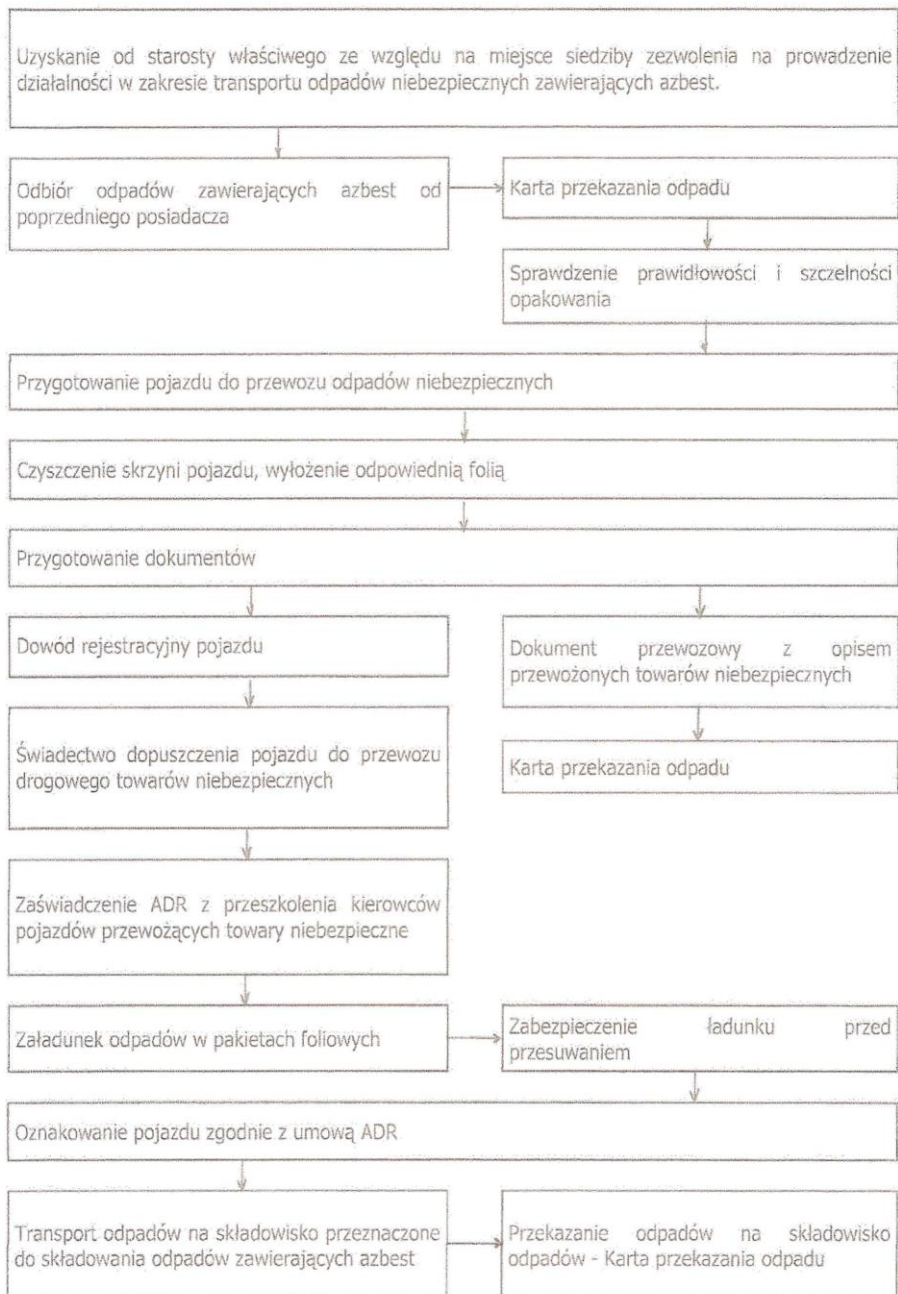
Załącznik nr 1

uszczelnienie otworów okiennych i drzwiowych, a także inne, właściwe dla stopnia narażenia środka zabezpieczające.

Wszystkie zdemontowane wyroby zawierające azbest powinny być szczelnie opakowane w folie z polietylenu, lub polipropylenu o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm i zamykane w sposób uniemożliwiający przypadkowe otwarcie (zgrzewem ciągłym lub taśmą klejącą). Niedopuszczalne jest stosowanie worków papierowych. Odpady powstałe z wyrobów o gęstości objętościowej większej niż 1000kg/m^3 , a więc płyty i rury azbestowo-cementowe, lub ich części powinny być szczelnie opakowane w folie. Pył azbestowy oraz odpady powstałe z wyrobów o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m^3 powinny być zestalone przy użyciu cementu lub żywicy syntetycznych i po związaniu spoiwa szczelnie zapakowane w folię. Pakowanie usuniętych wyrobów zawierających azbest powinno odbywać się wyłącznie do opakowań przeznaczonych do ostatecznego składowania i wyraźnie oznakowane, w sposób określony dla azbestu. Etykiety i zamieszczone na nich napisy powinny być trwałe, nieulegające zniszczeniu, pod wpływem warunków atmosferycznych i czynników mechanicznych. Dla usuniętych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz ich transportu na składowisko odpadów niebezpiecznych, wypełnia się:

- kartę ewidencji odpadu,
- kartę przekazania odpadów. Po zakończeniu prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych – wykonawca prac ma obowiązek dokonania prawidłowego oczyszczenia strefy prac i otoczenia z pozostałości azbestu. Oczyszczenie powinno nastąpić przez zastosowanie urządzeń filtracyjno-wentylacyjnych z wysoko-skutecznym filtrem (99,99%) lub na mokro. Wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia właścicielowi lub zarządcy obiektu, będącego przedmiotem prac, oświadczenia stwierdzającego prawidłowość wykonania prac i oczyszczenia z azbestu. W przypadku, kiedy przedmiotem prac były wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m^3 lub wyroby mocno uszkodzone i zniszczone lub prace obejmowały wyroby zawierające azbest krokidolit lub prowadzone były w pomieszczeniach zamkniętych, wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia wyników badania powietrza, przeprowadzonego przez uprawnione do tego laboratorium lub instytucję.

Załącznik nr 1

PROCEDURA 5. *Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest***OPIS PROCEDURY**

Załącznik nr 1

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania dotyczących przygotowania i transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje działania poczynwszy od uzyskania zezwolenia na transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, poprzez pozostałe czynności i obowiązki transportującego takie odpady – aż do ich przekazania na składowisko odpadów, przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

Opis szczegółowy

Posiadacz odpadów, który prowadzi działalność w zakresie zbierania lub transportu odpadów jest obowiązany uzyskać zezwolenie na prowadzenie tej działalności. Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie transportu odpadów wydaje starosta, właściwy ze względu na miejsce siedziby lub zamieszkania posiadacza odpadów.

Wniosek o zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów powinien zawierać:

1. Wyszczególnienie rodzajów odpadów przewidzianych do zbierania lub transportu, w przypadku gdy określenie rodzaju jest niewystarczające do ustalenia zagrożeń, jakie te odpady mogą powodować dla środowiska, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania podstawowego składu chemicznego i właściwości odpadów.
2. Oznaczenie obszaru prowadzenia działalności.
3. Wskazanie miejsca i sposobu magazynowania odpadów.
4. Wskazanie sposobu i środków transportu odpadów.
5. Przedstawienie możliwości technicznych i organizacyjnych pozwalających należycie wykonywać działalność w zakresie zbierania lub transportu odpadów.
6. Przewidywany okres wykonywania działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów.

Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów jest wydawane w drodze decyzji przez właściwy organ na czas oznaczony nie dłuższy niż 10 lat.

Transportem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest może zajmować się wytwórca odpadów lub inny, uprawniony do tego podmiot prawny.

W każdym przypadku konieczne jest uzyskanie od właściwego starosty zezwolenia na transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Przekazanie partii odpadów zawierających azbest przez wytwórcę odpadów innemu posiadaczowi odpadów niebezpiecznych, np. w celu ich dalszego transportu odbywa się z zastosowaniem karty przekazania odpadu – sporządzonej przez wytwórcę odpadów. Do obowiązków posiadacza odpadów niebezpiecznych prowadzącego działalność wyłącznie w zakresie ich transportu na składowisko należy:

- posiadanie karty przekazania odpadu z potwierdzeniem przejęcia odpadu,
- posiadanie dokumentu przewozowego z opisem towarów (odpadów) niebezpiecznych

Załącznik nr 1

- posiadanie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu odpadów niebezpiecznych,
- posiadanie przez kierowcę zaświadczenia ADR o ukończeniu kursu doszkalcającego dla kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne,
- oznakowanie pojazdu odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi,
- utrzymanie czystości skrzyni ładunkowej pojazdu,
- sprawdzenie stanu opakowań i ich oznakowanie literą „a”,
- sprawdzenie umocowania sztuk przesyłki z odpadami w pojeździe.

Transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, należy prowadzić z zachowaniem przepisów dotyczących transportu towarów niebezpiecznych spełniając określone w tych przepisach kryteria klasyfikacyjne.

Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz odpady izolacyjne zawierające azbest, zgodnie z ADR zaliczone zostały do klasy 9 – różne materiały i przedmioty niebezpieczne, z czego wynikają określone wymagania przy transporcie.

Posiadacz odpadów, dokonujący ich transportu, obowiązany jest do posiadania dokumentu przewozowego materiałów niebezpiecznych, który według ADR powinien zawierać:

- numer rozpoznawczy odpadu nadawanego do przewozu i jego pełną nazwę,
- klasę, do której należy odpad nadawany do przewozu,
- liczbę sztuk przesyłki,
- całkowitą ilość przewożonych odpadów,
- nazwy i adresy nadawcy oraz odbiorcy przewożonych odpadów (składowiska).

Do przewożenia odpadów zawierających azbest mogą być używane samochody ciężarowe z nadwoziem skrzyniowym, bez przyczepy lub z jedną przyczepą. Pojazdy przewożące odpady niebezpieczne powinny być zaopatrzone w świadectwo dopuszczenia pojazdu do przewozu towarów niebezpiecznych. Świadectwo to wystawiane jest przez Dyrektora Transportowego Dozoru Technicznego na podstawie badania technicznego pojazdu dokonanego przez okręgową stację kontroli pojazdów oraz sprawdzenia dokonanego przez Transportowy Dozór Techniczny. Kierowca wyznaczony do przewozu odpadów zawierających azbest, obowiązany jest posiadać – poza prawem jazdy – zaświadczenie ADR ukończenia kursu doszkalcającego kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne, wydane przez podmiot posiadający zezwolenie marszałka województwa na prowadzenie takiej działalności.

Każdy pojazd przewożący odpady zawierające azbest powinien być oznakowany dwiema odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi bez numerów rozpoznawczych. Tablice te powinny być prostokątne, o wymiarach 30x40 cm, barwy pomarańczowej odblaskowej, dookoła otoczone czarnym nieodblaskowym paskiem o szerokości nieprzekraczającej 15mm. Po wyladowaniu odpadów tablice te nie mogą być widoczne na pojeździe stojącym lub poruszającym się po drodze. Przed każdym załadunkiem odpadów, skrzynia ładunkowa pojazdu powinna być dokładnie oczyszczona, w

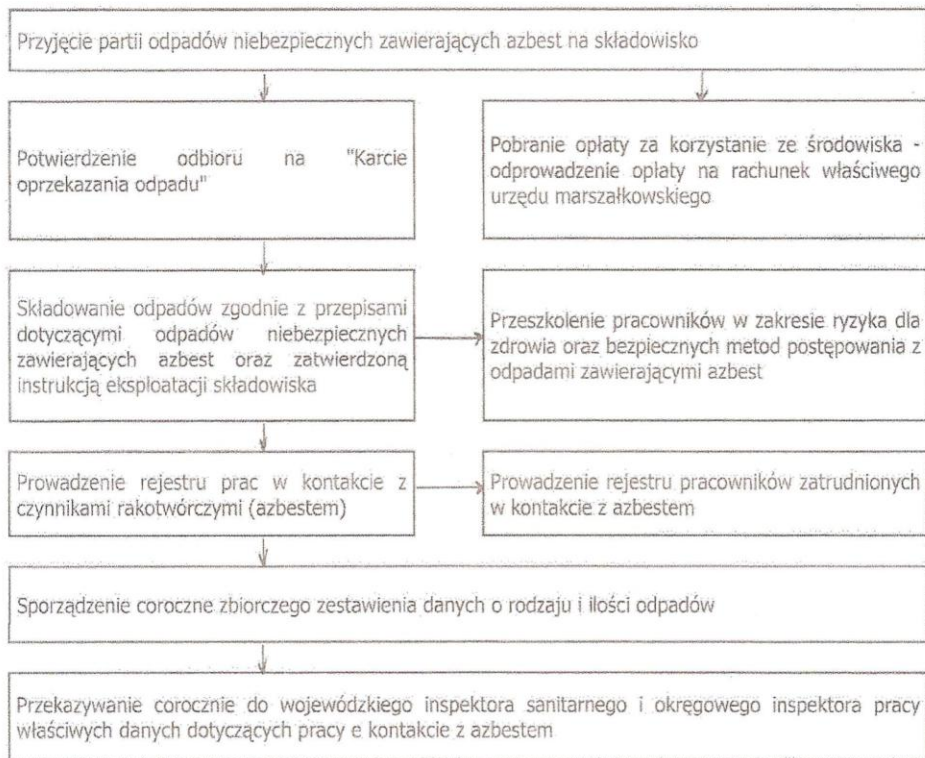
Załącznik nr 1

szczegółności z ostrych i twardych przedmiotów (np. gwoździ, śrub) nie stanowiących integralnej części nadwozia pojazdu. Wskazane jest wyłożenie podłogi skrzyni ładunkowej folią, w celu zabezpieczenia przed uszkodzeniem opakowań. Załadunek i rozładunek odpadów (palet, pojemników typu big-bag) powinny odbywać się przy wykorzystaniu dźwigu lub podnośnika. Transportujący odpady powinien odmówić przyjęcia przesyłki odpadów, która nie posiada oznakowania wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz w przypadku, gdy opakowanie zostało uszkodzone przy załadunku. Sztuki przesyłki z opadami zawierającymi azbest powinny być ułożone i umocowane na pojeździe tak, aby w czasie ich przewozu nie przesunęły się oraz nie były narażone na tarcie, wstrząsy, przewracanie się i wypadnięcie z pojazdu. W trakcie przewozu ładunek powinien być dokładnie zabezpieczony folią lub plandeką przed uszkodzeniem.

Po każdym wyładunku odpadów z pojazdu, należy dokładnie sprawdzić, czy na powierzchni skrzyni ładunkowej nie znajdują się pozostałości po przewożonych odpadach. W razie stwierdzenia takiej pozostałości należy niezwłocznie ją usunąć oraz dokładnie oczyścić pojazd i jego wyposażenie z zachowaniem zasad przewidzianych dla prac przy usuwaniu azbestu.

Odpady niebezpieczne zawierające azbest transportowane są na składowisko przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest. Tam następuje ich przekazanie następnemu posiadaczowi odpadów – zarządzającemu składowiskiem i potwierdzenie tego faktu na karcie przekazania odpadu.

Załącznik nr 1

PROCEDURA 6. Składowanie odpadów na składowiskach lub w wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest**OPIS PROCEDURY****Cel procedury**

Celem procedury jest przedstawienie zakresu i zasad postępowania dotyczących składowania na składowiskach odpadów lub w wydzielonych kwaterach na terenie innych składowisk odpadów, przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje działania poczynając od przyjęcia partii odpadów niebezpiecznych zawierających azbest na składowisko, poprzez dalsze czynności, aż do sporządzenia rocznego zbiorczego zestawienia danych o rodzaju i ilości przyjętych odpadów.

Opis procedury

Do obowiązków zarządzającego składowiskiem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest należy:

- przeszkolenie pracowników w zakresie bezpiecznych metod postępowania z odpadami zawierającymi azbest,
- potwierdzenie w karcie przekazania odpadów przyjęcia partii odpadów na składowisko,
- sporządzenie zbiorczego zestawienia danych o rodzaju i ilości odpadów przyjętych na składowisko,

Załącznik nr 1

- składowanie odpadów zgodnie z przepisami dotyczącymi odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz zatwierdzoną instrukcją eksploatacji składowiska,
- zapewnić deponowanie odpadów w sposób nie powodujący uszkodzenia opakowań odpadów,
- wykorzystać racjonalnie pojemność eksploatacyjną składowiska.

Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej oznaczone w katalogu odpadów kodami 17 06 01* i 17 06 05* mogą być unieszkodliwiane przez składowanie na składowiskach lub wydzielonych kwaterach na terenie innych składowisk, przeznaczonych do wyłącznego składowania tych odpadów.

Składowiska lub kwatery buduje się w specjalnie wykonanych zagłębieniach terenu ze ścianami bocznymi zabezpieczonymi przed osypywaniem się.

Zarządzający składowiskiem powinien uzyskać pozwolenie na użytkowanie składowiska po zatwierdzeniu instrukcji eksploatacji oraz po przeprowadzeniu kontroli przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska.

Instrukcję eksploatacji składowiska odpadów niebezpiecznych zatwierdza, w drodze decyzji wojewoda. Kierownik składowiska powinien posiadać świadectwo stwierdzające kwalifikacje w zakresie gospodarowania odpadami i m.in. obowiązany jest do prowadzenia ewidencji ilości odpadów przyjmowanych na składowisko.

Zarządzający składowiskiem pobiera od posiadacza odpadów zawierających azbest, opłatę za korzystanie ze środowiska, którą odprowadza na rachunek urzędu marszałkowskiego, właściwego ze względu na miejsce składowania odpadów.

Zarządzający składowiskiem posiadającym wydzielone kwatery powinien zapewnić selektywne składowanie odpadów zawierających azbest, w izolacji od innych odpadów, a miejsce składowania powinno być oznakowane i zaznaczone na planie sytuacyjnym składowiska. Odpady powinny być deponowane na składowiskach zlokalizowanych na terenach oddalonych od budynków mieszkalnych i izolowanych pasem zieleni. Prace związane z deponowaniem odpadów zawierających azbest należy prowadzić w sposób zabezpieczający przed emisją pyłu azbestowego do powietrza, a podstawowym zadaniem jest niedopuszczenie do rozszczelnienia opakowań odpadów. Opakowania z odpadami należy zdejmować z pojazdu przy użyciu urządzeń dźwigowych i ostrożnie układać w kwaterze składowiska. Niedopuszczalne jest zrzucanie lub wysypywanie odpadów z samochodów. Warstwa zdeponowanych odpadów powinna być zabezpieczona przed uszkodzeniem opakowań przez przykrycie folią lub warstwą gruntu o grubości około 5cm.

Opakowania z odpadami powinny być układane zgodnie z technologią składowania zatwierdzoną w instrukcji eksploatacji składowiska, uwzględniając racjonalne wykorzystanie pojemności obiektu.

Niedopuszczalne jest kompaktowanie odpadów zawierających azbest, ani poruszanie się pojazdów mechanicznych po powierzchni składowanych odpadów.

Dla składowisk odpadów zawierających azbest o kodach 17 06 01* i 17 06 05* nie stosuje się rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz

Załącznik nr 1

warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów. Po zakończeniu składowania odpadów zawierających azbest na poziomie 2 m poniżej terenu otoczenia i wypełnieniu gruntem do poziomu terenu, zarządzający składowiskiem powinien złożyć wniosek do właściwego organu w celu uzyskania zgody na zamknięcie składowiska lub jego wydzielonej części.

Zgodę na zamknięcie składowiska odpadów niebezpiecznych wydaje w drodze decyzji wojewoda po przeprowadzeniu kontroli składowiska przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska.

ZAŁĄCZNIK 2 WZÓR OZNAKOWANIA INSTALACJI LUB URZĄDZEŃ ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ORAZ RUR AZBESTOWO-CEMENTOWYCH

Pomieszczenie zawiera azbest*

Tylko w przypadku oznakowania pomieszczenia w związku z brakiem możliwości trwałego umieszczenia oznakowania na instalacji lub urządzeniu zawierającym azbest.

Wszystkie instalacje lub urządzenia zawierające azbest oraz rury azbestowo-cementowe powinny być oznakowane w następujący sposób:

1. oznakowanie zgodne z podanym wzorem powinno mieć wymiary: co najmniej 5 cm wysokości (H) i $\frac{1}{2}H$ szerokości;
2. oznakowanie powinno składać się z:
 - a. części górnej ($h = 40\% H$) zawierającej literę "a" w białym kolorze na czarnym tle,
 - b. części dolnej ($60\% H$) zawierającej standardowy napis w białym lub czarnym kolorze na czerwonym tle; napis powinien być wyraźnie czytelny;
3. jeżeli wyrób zawiera krokidolit, standardowo stosowany zwrot "zawiera azbest" powinien być zastąpiony zwrotem "zawiera krokidolit/azbest niebieski".

ZAŁĄCZNIK 3 WZÓR OZNAKOWANIA DRÓG UTWARDZONYCH ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST PRZED WEJŚCIEM W ŻYCIE USTAWY Z DNIA 19 CZERWCA 1997 R. O ZAKAZIE STOSOWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST, ALE NIEZABEZPIECZONYCH TRWALE PRZED EMISJĄ WŁÓKIEŃ AZBESTU

Wszystkie drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu, powinny być oznakowane w następujący sposób:

1. oznakowanie zgodne z podanym wzorem powinno mieć wymiary: co najmniej 30 cm wysokości (H) i $1/2H$ szerokości;
2. oznakowanie powinno składać się z:
 - a. części górnej ($h = 40\% H$) zawierającej literę "a" w białym kolorze na czarnym tle,
 - b. części dolnej ($60\% H$) zawierającej standardowy napis w białym lub czarnym kolorze na czerwonym tle; napis powinien być wyraźnie czytelny.

ZAŁĄCZNIK 4 WZÓR INFORMACJI O WYRBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾1. Nazwa miejsca/urządzenia/instalacji, adres²⁾:

.....
 ...

2. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest – imię i nazwisko lub nazwa i adres:

.....

3. Rodzaj zabudowy³⁾:4. Numer działki ewidencyjnej⁴⁾:5. Numer obrębu ewidencyjnego⁴⁾:6. Nazwa, rodzaj wyrobu⁵⁾:

.....
 7. Ilość posiadanych wyrobów⁶⁾:

8. Stopień pilności⁷⁾:9. Zaznaczenie miejsca występowania wyrobów⁸⁾:

a) nazwa i numer dokumentu:

b) data ostatniej aktualizacji:

10. Przewidywany termin usunięcia wyrobów:

11. Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest przekazanych do unieszkodliwienia⁶⁾:

.....

(podpis)

data

¹⁾ Za wyrób zawierający azbest uznaje się każdy wyrób zawierający wagowo 0,1 % lub więcej azbestu.

²⁾ Adres faktycznego miejsca występowania azbestu należy uzupełnić w następującym formacie: województwo, powiat, gmina, miejscowość, ulica, numer nieruchomości.

³⁾ Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, budynek mieszkalno gospodarczy, inny.

⁴⁾ Należy podać numer działki ewidencyjnej i numer obrębu ewidencyjnego faktycznego miejsca występowania azbestu.

⁵⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- rury i złącza azbestowo-cementowe pozostawione w ziemi,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,

- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- drogi zabezpieczone (drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, po trwałym zabezpieczeniu przed emisją włókien azbestu),
- drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura; podać jakie.

⁶⁾ Ilość wyrobów zawierających azbest należy podać w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (kg, m², m³, m.b., km).

⁷⁾ Według „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” określonej w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 oraz z 2010 r. Nr 162, poz. 1089).

⁸⁾ Nie dotyczy osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami. Należy podać nazwę i numer dokumentu oraz datę jego ostatniej aktualizacji, w którym zostały oznaczone miejsca występowania wyrobów zawierających azbest, w szczególności planu sytuacyjnego terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest, dokumentacji technicznej.

ZAŁĄCZNIK 5 PRZYKŁADOWY REGULAMIN DOFINANSOWANIA USUWANIA WYROBÓW
ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

REGULAMIN
PRYZYNAWANIA DOTACJI NA USUWANIE WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z BUDYNKÓW
MIESZKALNYCH I GOSPODARCZYCH POŁOŻONYCH NA TERENIE GMINY GŁOGÓW

&1

1. Regulamin określa zasady przyznawania osobom fizycznym dotacji na realizację przedsięwzięć polegających na pokryciu części wydatków związanych z wymianą lub likwidacją pokryć dachowych lub elewacyjnych zawierających azbest na budynkach mieszkalnych i gospodarczych położonych na terenie Gminy Głogów i obejmuje:
 - a. Demontaż pokrycia dachowego lub elewacyjnego zawierającego azbest,
 - b. Zabezpieczenie zdemontowanych wyrobów zgodnie z obowiązującymi przepisami,
 - c. Załadunek, transport i przekazanie na uprawnione składowisko.
2. Dotacja przysługuje osobom fizycznym posiadającym tytuł prawny do nieruchomości zlokalizowanej na terenie Gminy Głogów.
3. Dotacja nie dotyczy nieruchomości w części wykorzystywanej do prowadzenia działalności.
4. Osoby fizyczne korzystające z dotacji na usuwanie wyrobów zawierających azbest mają obowiązek skorzystać z usług firmy demontującej wyroby zawierające azbest wyłonionej przez Urząd Gminy Głogów w postępowaniu przetargowym.
5. Firma wybrana w drodze przetargu oprócz wykonywania prac demontażowych zobowiązana jest do załatwienia w imieniu osób fizycznych wszystkich spraw polegających na zgłoszeniach zamiaru prac polegających na usuwanie wyrobów zawierających azbest do:
 - a. właściwego organu nadzoru budowlanego (Starostwa Powiatowego w Głogowie),
 - b. Właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy Państwowa Inspekcja Pracy w Legnicy),
 - c. Właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu (Państwowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej we Wrocławiu).
6. Dotacja będzie przekazywana w formie zwrotu części udokumentowanych wydatków poniesionych na realizację w/w zadania po jego zakończeniu.
7. Wysokość dofinansowania przekazanego w formie refundacji poniesionych kosztów realizacji przedsięwzięcia uzależniona będzie od wielkości pozyskanego dofinansowania ze środków zewnętrznych.
8. Wysokość dofinansowania dla jednego budynku wynosi 100% poniesionych wydatków określonych w &1 pkt. 1, ale nie więcej niż 2000 zł.
9. Dofinansowanie nie pokrywa kosztów związanych z zakupem i montażem nowych pokryć dachowych i elewacyjnych.

&2

1. Warunkiem koniecznym ubiegania się o dofinansowanie zadania określonego w &1 pkt 1 jest złożenie w Urzędzie Gminy Głogów:
 - a. Pisemnego wniosku o przyznanie dotacji (załącznik nr 1 do Regulaminu),

- b. Informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania (załącznik nr 2 do Regulaminu) zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 roku w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. Nr 8, poz. 528).
 - c. Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest (załącznik nr 3 do Regulaminu) zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr. 71, poz. 649 z późn. zm.)
2. Do wniosku, o którym mowa w §2 ust. 1 pkt. a należy dołączyć:
- a. Kopię aktualnego dokumentu potwierdzającego własność nieruchomości,
 - b. Oryginał rachunku (faktury VAT) wystawionego przez przedsiębiorcę posiadające stosowane zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie demontażu, zbierania i transportu odpadów zawierających azbest za demontaż, transport na uprawnione składowisko i unieszkodliwienie odpadów zawierających azbest,
 - c. Kopii oświadczenia przedsiębiorcy usuwającego wyroby zawierające azbest o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych, zawierającą dodatkowo informację o łącznej powierzchni płyt azbestowych usuniętych z obiektów budowlanych i przetransportowanych na uprawnione składowisko,
 - d. Kserokopię karty przekazania odpadów na uprawnione składowisko.
3. Wnioskodawca jest zobowiązany do pisemnego powiadomienia Urzędu Gminy Głogów o zakończeniu prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości.

§3

1. Wójt Gminy powołuje Komisję dopraw rozpatrywania złożonych wniosków. Zadaniem Komisji jest:
- a. Sprawozdanie zgodności złożonych wniosków z wymaganiami niniejszego Regulaminu,
 - b. Wnioskowanie do Wójta i Skarbnika Gminy Głogów o wydanie zgody w sprawie przyznania dofinansowania,
 - c. Komisja ma prawo przeprowadzenia kontroli realizacji przedsięwzięcia objętego dofinansowaniem na każdym jego etapie.
2. Komisja potwierdza na podstawie wizji w terenie wykonanie prac w zakresie określonym we wniosku.

§4

1. Druki wniosków dostępne są w Urzędzie Gminy Głogów w pokoju nr oraz na stronie internetowej www.ugglogow.com.pl
2. Wnioski w celu ich rozpatrzenia w danym roku należy złożyć do dnia 30 września danego roku.
3. Wnioski niekompletne nie będą rozpatrywane do czasu ich uzupełnienia. Wniosek jest kompletny, jeśli został właściwie uzupełniony, zawiera wszystkie niezbędne informacje oraz dokumenty pozwalające na jego rozpatrzenie.

4. Kolejność realizacji wniosków będzie następowała według daty wpływu do czasu wyczerpania środków finansowych przeznaczonych na ten cel w danym roku budżetowym. Wnioski niezrealizowane w danym roku z powodu braku środków będą mogły być sfinansowane w następnym roku według zasad obowiązujących w roku następnym.
5. O sposobie rozpatrzenia wniosku, o którym mowa w &2 wnioskodawca zostanie poinformowany pisemnie w ciągu 30 dni od daty złożenia wniosku.

&5

Zatwierdzona przez Wójta Gminy kwota dofinansowania zostanie wypłacona po zakończeniu zadania oraz po podpisaniu stosownej umowy między Gminą Głogów, a wnioskodawcą na wskazany rachunek bankowy osoby ubiegającej się o dofinansowanie.

&6

Dofinansowanie nie obejmuje osób, które we własnym zakresie wywozły odpady azbestowe pochodzące z wymiany pokryć dachowych lub elewacji budynków, których są właścicielami oraz osób, które dokonają demontażu z pominięciem trybu określonego niniejszym Regulaminem.

Załącznik nr 1
DO REGULAMINU PRYZNAWANIA
DOTACJI NA USUWANIE WYROBÓW
ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z BUDYNKÓW MIESZKALNYCH
I GOSPODARCZYCH POŁOŻONYCH NA
TERENIE GMINY GŁOGÓW

WNIOSEK
O PRYZNANIE DOFINANSOWANIA NA USUWANIE WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST
Z BUDYNKÓW MIESZKALNYCH I GOSPODARCZYCH Z TERENU GMINY GŁOGÓW

CZĘŚĆ I – WYPEŁNIA WNIOSEKDAWCA

1. Dane osobowe:

- a. Imię
- b. Nazwisko
- c. Adres zamieszkania

.....
.....
.....

- d. Adres realizacji zadania

.....
.....
.....

1. Telefon kontaktowy

.....

2. Opis wymiany – likwidacji pokrycia dachowego lub elewacyjnego

- a. Rodzaj powierzchni: DACH, ELEWACJA (niepotrzebne skreślić)
- b. Powierzchnia przeznaczona do wymianym²
- c. Rodzaj płyt zawierających azbest: FALISTY, PŁASKI (niepotrzebne skreślić)
- d. Planowany termin realizacji zadania.....

3. Koszty:

- a. Planowany koszt zadania.....
- b. Wnioskowana kwota dofinansowania.....

.....

Data

.....

Podpis wnioskodawcy

CZĘŚĆ II – WYPEŁNIA KOMISJA

Opinia Komisji:

.....
.....
.....

Kwalifikacja wniosku:

.....
.....
.....

Głogów, dnia.....

Podpisy członków Komisji:

1.
2.
3.

CZĘŚĆ III – ZATWIERDZENIE

Akceptacja Wójta Gminy Głogów.....

Akceptacja Skarbnika Gminy Głogów.....

CZĘŚĆ IV – POTWIERDZENIE WYKONANIA PRAC – WYPEŁNIA KOMISJA

Opinia Komisji:

.....
.....
.....

Głogów, dnia.....

Podpisy członków Komisji:

1.
2.
3.

Załącznik nr 2
DO REGULAMINU PRYZNAWANIA
DOTACJI NA USUWANIE WYROBÓW
ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z BUDYNKÓW MIESZKALNYCH
I GOSPODARCZYCH POŁOŻONYCH NA
TERENIE GMINY GŁOGÓW

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾

1. Nazwa miejsca/urządzenia/instalacji, adres²⁾:
.....
.....
.....
2. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest – imię i nazwisko lub nazwa i adres:
.....
.....
.....
3. Rodzaj zabudowy³⁾:
.....
4. Numer działki ewidencyjnej⁴⁾:
.....
5. Numer obrębu ewidencyjnego⁴⁾:
.....
6. Nazwa, rodzaj wyrobu⁵⁾:
.....
.....
7. Ilość posiadanych wyrobów⁶⁾:
.....
.....
8. Stopień pilności⁷⁾:
.....
.....
9. Zaznaczenie miejsca występowania wyrobów⁸⁾:
.....
10. nazwa i numer dokumentu:
11. data ostatniej aktualizacji:
12. Przewidywany termin usunięcia wyrobów:
13. Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest przekazanych do unieszkodliwienia⁶⁾:
.....

.....

Data

.....

Podpis

¹⁾ Za wyrób zawierający azbest uznaje się każdy wyrób zawierający wagowo 0,1 % lub więcej azbestu.

²⁾ Adres faktycznego miejsca występowania azbestu należy uzupełnić w następującym formacie: województwo, powiat, gmina, miejscowość, ulica, numer nieruchomości.

- ³⁾ Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, budynek mieszkalno gospodarczy, inny.
- ⁴⁾ Należy podać numer działki ewidencyjnej i numer obrębu ewidencyjnego faktycznego miejsca występowania azbestu.
- ⁵⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
 - płyty faliste azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie,
 - rury i złącza azbestowo-cementowe,
 - rury i złącza azbestowo-cementowe pozostawione w ziemi,
 - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
 - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
 - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
 - szczeliwa azbestowe,
 - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
 - papier, tektura,
 - drogi zabezpieczone (drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, po trwałym zabezpieczeniu przed emisją włókien azbestu),
 - drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu,
 - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura; podać jakie.
- ⁶⁾ Ilość wyrobów zawierających azbest należy podać w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (kg, m², m³, m.b., km).
- ⁷⁾ Według „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” określonej w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 oraz z 2010 r. Nr 162, poz. 1089).
- ⁸⁾ Nie dotyczy osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami. Należy podać nazwę i numer dokumentu oraz datę jego ostatniej aktualizacji, w którym zostały oznaczone miejsca występowania wyrobów zawierających azbest, w szczególności planu sytuacyjnego terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest, dokumentacji technicznej.

Załącznik nr 3
DO REGULAMINU PRYZNAWANIA
DOTACJI NA USUWANIE WYROBÓW
ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z BUDYNKÓW MIESZKALNYCH
I GOSPODARCZYCH POŁOŻONYCH NA
TERENIE GMINY GŁOGÓW

OCENA STANU I MOŻLIWOŚCI BEZPIECZNEGO UŻYTKOWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Nazwa miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

.....

Adres miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

.....

Rodzaj zabudowy¹⁾:

Numer działki ewidencyjnej²⁾:

Numer obrębu ewidencyjnego²⁾:

Nazwa, rodzaj wyrobu³⁾:

Ilość wyrobów⁴⁾:

Data sporządzenia poprzedniej oceny⁵⁾:

Grupa/nr	Rodzaj i stan wyrobu	Punkty	Ocena
1	2	3	4
I	Sposób zastosowania azbestu		
1	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)	30	
2	Tynk zawierający azbest	30	
3	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1 000 kg/m ³)	25	
4	Pozostałe wyroby z azbestem (np. pokrycia dachowe, elewacyjne)	10	
II	Struktura powierzchni wyrobu z azbestem		
5	Duże uszkodzenia powierzchni, naruszona struktura włókien	60	
6	Niewielkie uszkodzenia powierzchni (rysy, odpryski, załamania), naruszona struktura włókien	30	
7	Ścisła struktura włókien przy braku warstwy zabezpieczającej lub jej dużych ubytkach	15	
8	Warstwa zabezpieczająca bez uszkodzeń	0	
III	Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem		
9	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac	30	
10	Wyrób bezpośrednio dostępny (do wysokości 2 m)	15	
11	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne	10	
12	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania lub czynniki atmosferyczne	10	
13	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne	0	
IV	Miejsce usytuowania wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych		
14	Bezpośrednio w pomieszczeniu	30	
15	Za zawieszonym, nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem	25	
16	W systemie wywiewiania pomieszczenia (kanały wentylacyjne)	25	
17	Na zewnątrz obiektu (np. tynk)	20	
18	Elementy obiektu (np. osłony balkonowe, filarki międzyokienne)	10	

19	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym	5	
20	Bez kontaktu z pomieszczeniem (np. na dachu odizolowanym od pomieszczeń mieszkalnych)	0	
V	Wykorzystanie miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej		
21	Regularne przez dzieci, młodzież lub sportowców	40	
22	Stałe lub częste (np. zamieszkanie, miejsce pracy)	30	
23	Czasowe (np. domki rekreacyjne)	15	
24	Rzadkie (np. strychy, piwnice, komórki)	5	
25	Nieużytkowane (np. opuszczone zabudowania mieszkalne lub gospodarskie, wyłączone z użytkowania obiekty, urządzenia lub instalacje)	0	
SUMA PUNKTÓW OCENY			
STOPIEŃ PILNOŚCI			

UWAGA: W każdej z pięciu grup arkusza należy wskazać co najmniej jedną pozycję. Jeśli w grupie zostanie wskazana więcej niż jedna pozycja, sumując punkty z poszczególnych grup, należy uwzględnić tylko pozycję o najwyższej punktacji w danej grupie. Sumaryczna liczba punktów pozwala określić stopień pilności:

Stopień pilności I od 120 punktów

wymagane pilnie usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie

Stopień pilności II od 95 do 115 punktów

wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku

Stopień pilności III do 90 punktów

wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat

.....

Oceniający
(nazwisko i imię)

.....

Właściciel/Zarządca
(podpis)

.....

(miejscowość, data)

.....

(adres lub pieczęć z adresem)

Objaśnienia:

- ¹⁾ Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, inny.
- ²⁾ Należy podać numer obrębu ewidencyjnego i numer działki ewidencyjnej faktycznego miejsca występowania azbestu.
- ³⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
 - płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
 - płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
 - rury i złącza azbestowo-cementowe,
 - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
 - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
 - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
 - szczeliwa azbestowe,
 - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,

- papier, tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura, podać jakie.
- ⁴⁾ Ilość wyrobów azbestowych podana w jednostkach masy (Mg) oraz w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (m², m³, mb).
- ⁵⁾ Należy podać datę przeprowadzenia poprzedniej oceny; jeśli jest to pierwsza ocena, należy wpisać „pierwsza ocena”.

Załącznik nr 3
DO REGULAMINU PRYZYNAWANIA
DOTACJI NA USUWANIE WYROBÓW
ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z BUDYNKÓW MIESZKALNYCH
I GOSPODARCZYCH POŁOŻONYCH NA
TERENIE GMINY GŁOGÓW

UMOWA DOTACJI NR
NA DOFINANSOWANIE KOSZTÓW INWESTYCJI W OCHRONIE ŚRODOWISKA

zawarta w dniur. pomiędzy Gminą Głogów reprezentowaną przez:
Wójta.....
zwaną w dalszej części umowy „Gminą”
a Panem/Panią..... zamieszkałym
.....będącym
właścicielem/współwłaścicielem nieruchomości położonej
w.....w skład, której
wchodzi budynek, zwanym w dalszej części umowy „Właścicielem”

Na podstawie przepisu Uchwały Rady Gminy nrz dnia
.....w sprawie dofinansowania przedsięwzięć polegających na usuwaniu
wYROBÓW zawierających azbest z budynków mieszkalnych i gospodarczych położonych na terenie
Gminy Głogów oraz na wniosek Pana
.....z dnia strony
zawierają umowę następującej treści:

§ 1

Właściciel przystępuje do realizacji inwestycji polegającej na demontażu
i unieszkodliwianiu materiałów budowlanych zawierających azbest z budynków mieszkalnych i
gospodarczych z terenu Gminy Głogów.

§ 2

1. Inwestycja opisana w § 1 niniejszej umowy będzie realizowana w budynku mieszkalnym (i/lub)
gospodarczym na nieruchomości stanowiącej własność/współwłasność
wnioskodawcy/wnioskodawców opisanej w Księdze Wieczystej nr położonej w
.....przy ulicy Nr
2. Ustala się następujące terminy realizacji zadania, będącego przedmiotem dotacji:
 - a. Rozpoczęcie zadania:.....2012 r.
 - b. Zakończenie zadania:.....2012 r.

§ 3

1. W oparciu o kalkulację kosztów zadania podaną we wniosku wysokość dotacji ustala się
na kwotę
kosztów demontażu, unieszkodliwiania oraz transportu do miejsca unieszkodliwiania
odpadów jednak nie więcej niż zł brutto.

2. Ostateczna kwota dotacji zostanie ustalona po zakończeniu wykonania inwestycji.
3. Gmina prześle dotację w wysokości kwoty ostatecznej po zaakceptowaniu rozliczenia nie później niż w terminie 30 dni od daty złożenia przez Właściciela wniosku udzielenie dotacji na pokrycie kosztów poniesionych na usuwanie azbestu oraz wykonanie zadania o którym mowa w § 4 niniejszej umowy.
4. Przekazanie dotacji nastąpi poprzez wypłatę na wskazany rachunek bankowy nrdla

§ 4

1. Rozliczeniem dotacji jest złożenie w Urzędzie Gminy przez Właściciela pisemnego wniosku o dotację i oświadczenia o wykonaniu zadania będącego przedmiotem dotacji wg wzoru formularza stanowiącego załącznik do Regulaminu przyznawania dotacji na usuwanie wyrobów zawierających azbest z budynków mieszkalnych i gospodarczych położonych na terenie gminy Głogów Nr wraz z udokumentowaniem poniesionych kosztów inwestycji tj. faktur i rachunków wystawionych na Właściciela oraz karty przekazania odpadów na składowisko.
2. Wniosek z dokumentacją należy złożyć najpóźniej w terminie 30 dni od daty zakończenia zadania, jednak nie później niż do 30 września danego roku.

§ 5

1. Dotacja będąca przedmiotem umowy
 - a wykorzystana niezgodnie z przeznaczeniem,
 - b pobrana nienależnie lub w nadmiernej wysokości,
 podlega zwrotowi wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych w terminie 15 dni po upływie terminu wykorzystania dotacji określonego w § 2 ust. 2 umowy.
2. Odsetki od dotacji podlegającej zwrotowi nalicza się począwszy od dnia:
 - a przekazania dotacji w przypadku dotacji wykorzystanej niezgodnie z przeznaczeniem,
 - b następującego po upływie terminu zwrotu dotacji określonego w ust.1 w przypadku dotacji pobranej nienależnie lub w nadmiernej wysokości.
3. Zwrot dotacji lub jej części wraz z odsetkami następuje poprzez wpłatę na rachunek bankowy Urzędu Gminy Głogów nr

§ 6

1. Gmina zastrzega sobie prawo kontroli wykonania zadania będącego przedmiotem dotacji.
2. Właściciel zobowiązuje się do umożliwienia przeprowadzenia kontroli, o których mowa wyżej po wcześniejszym telefonicznym lub pisemnym poinformowaniu o terminie jej przeprowadzenia.

§ 7

W sprawach nieuregulowanych niniejszą umową mają zastosowanie przepisy Kodeksu cywilnego.

§ 8

Spory powstałe w związku z wykonaniem niniejszej umowy strony poddają pod rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego w Głogowie.

§ 9

Umowę sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach po jednym dla każdej ze stron

.....

Gmina

.....

Właściciel

ZAŁĄCZNIK 6 INFORMACJE O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ZLOKALIZOWANYCH NA TERENACH NIEZALEŻĄCYCH DO OSÓB FIZYCZNYCH

Lp.	Posiadający wyroby zawierające azbest, adres	Miejscowość, rodzaj zabudowy	Ilość obiektów	Rodzaj powierzchni	Ilość wyrobów zawierających azbest m ² /mb	Stopień pilności	Nr działki/Nr ewid.	Pozostało [Mg]	UWAGI
1.	Agencja Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy we Wrocławiu, ul. Mińska 60,54-610 Wrocław	budynek magazynowy – wiata Borek	1	Płyty azbestowo – cementowe faliste	2.727	III	369/8 662/181	30,00	1 m ² = 11 kg
		Chlewnia Borek	1		2.136	III	369/8 374/182	23,50	1 m ² = 11 kg
		Obora Turów	1		3.409	III	1/6 80/182	37,50	1 m ² = 11 kg
		Budynek gospodarczy Borek	1		3.609	III	1/6 80/182	39,70	1 m ² = 11 kg
		Obora – stodoła Turów	1		127	III	1/6 41/180	1,40	1 m ² = 11 kg
2.	Wspólnota Mieszkaniowa „Pałacyk w Borku” Borek 17 Zarządzana przez Eureka Agnieszka Bar Zarządzanie Nieruchomościami	Budynek gospodarczy kurnik – garaż Borek	1	Płyty azbestowo – cementowe faliste	90	II	369/9	0,99	1 m ² = 11 kg
SUMA					37.129 m ²			408,42 kg	

ZAŁĄCZNIK 7 INFORMACJE O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ZLOKALIZOWANYCH NA TERENACH NIEZALEŻĄCYCH DO OSÓB FIZYCZNYCH

L.p.	Miejscowość	Ulica	Numer domu	Nazwa obiektu	Rodzaj zabudowy	Rok planowanego unieszkodliwienia	Rodzaj wyrobu	Ilość pozostała do unieszkodliwienia	Stopień pilności
1	Borek		3	luzem	INNE	2013	FALISTE	1320	1
2	Borek		7	wiata	INNE	2017	FALISTE	220	2
3	Borek		44	dach	GOSP.	2032	FALISTE	3960	3
4	Borek		46	dach	GOSP.	2032	FALISTE	275	3
5	Borek		47	dach	GOSP.	2032	FALISTE	770	3
6	Borek		47	luzem	INNE	2013	FALISTE	715	1
7	Borek		49	dach	MIESZK.	2032	FALISTE	165	3
8	Borek		49	dach	GOSP.	2032	FALISTE	440	3
9	Borek		52	dach	GOSP.	2012	FALISTE	660	3
10	Borek		54	dach	GOSP.	2032	FALISTE	330	2
11	Borek		18a/1	dach	GOSP.	2032	FALISTE	385	3
12	Borek		18a/1	luzem	INNE	2013	FALISTE	220	1
13	Borek		42A	dach	MIESZK.	2032	FALISTE	880	3
14	Borek		59	dach	MIESZK.	2032	FALISTE	2200	3
15	Bytnik		6	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1320	3
16	Bytnik		8	dach	MIESZK.	2032	FALISTE	1980	3
17	Bytnik		8	dach	GOSP.	2032	FALISTE	770	3
18	Bytnik		9	dach	MIESZK.	2032	FALISTE	1100	3
19	Bytnik		9	dach	GOSP.	2032	FALISTE	3520	3
20	Bytnik		11	dach	GOSP.	2032	FALISTE	165	3
21	Bytnik		12	dach	GOSP.	2032	FALISTE	2200	2
22	Bytnik		15	dach	GOSP.	2012	FALISTE	2145	3
23	Bytnik		17	dach	MIESZK.	2032	FALISTE	1265	3

24	Bytnik		17	dach	GOSP.	2032	FALISTE	880	3
25	Bytnik		2A	dach	GOSP.	2032	FALISTE	3960	3
26	Bytnik		5C	dach	GOSP.	2032	FALISTE	2200	3
27	Grodziec Mały		38	dach	GOSP.	2032	FALISTE	660	3
28	Grodziec Mały		30	dach	GOSP.	2032	FALISTE	440	3
29	Grodziec Mały		41	dach	GOSP.	2031	FALISTE	308	3
30	Grodziec Mały		29	dach	GOSP.	2032	FALISTE	880	3
31	Grodziec Mały		44	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1210	3
32	Grodziec Mały		27	dach	GOSP.	2017	FALISTE	550	2
33	Grodziec Mały		27	luzem	INNE	2013	FALISTE	110	1
34	Grodziec Mały		15	luzem	INNE	2013	FALISTE	550	1
35	Grodziec Mały		12A	dach	GOSP.	2032	FALISTE	550	3
36	Grodziec Mały		11	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1540	3
37	Grodziec Mały		45	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1045	3
38	Grodziec Mały		25	dach	GOSP.	2032	FALISTE	2475	3
39	Grodziec Mały		43	dach	GOSP.	2032	FALISTE	165	3
40	Grodziec Mały		42	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1045	3
41	Klucze		1	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1815	3
42	Klucze		3	dach	MIESZK.	2012	FALISTE	11	3
43	Klucze		3	dach	GOSP.	2032	FALISTE	6050	3
44	Klucze		5	dach	GOSP.	2032	FALISTE	6050	3
45	Klucze		10	dach	GOSP.	2032	FALISTE	330	3
46	Klucze		10	luzem	INNE	2013	FALISTE	880	1
47	Klucze		12	dach	GOSP.	2032	FALISTE	880	3
48	Klucze		15	dach	GOSP.	2032	FALISTE	880	3
49	Klucze		17	dach	GOSP.	2017	PŁASKIE	990	2
50	Klucze		17	dach	GOSP.	2032	FALISTE	330	3
51	Klucze		19	dach	GOSP.	2032	FALISTE	550	3

52	Klucze		21	dach	GOSP.	2017	FALISTE	1210	3
53	Klucze		27	dach	GOSP.	2032	FALISTE	3630	3
54	Klucze		30	dach	MIESZK.	2032	FALISTE	1870	3
55	Klucze		32	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1980	3
56	Klucze		33	dach	GOSP.	2032	FALISTE	5830	3
57	Klucze		34	dach	GOSP.	2032	FALISTE	11110	3
58	Klucze		36	dach	GOSP.	2032	FALISTE	2310	3
59	Klucze		37	dach	GOSP.	2032	FALISTE	3300	3
60	Przedmoście	Długa ul.	14	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1045	3
61	Przedmoście	Długa ul.	16	dach	GOSP.	2032	FALISTE	3190	3
62	Przedmoście	Długa ul.	24	dach	GOSP.	2032	FALISTE	550	2
63	Przedmoście	Dolna ul.	20	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1320	3
64	Przedmoście	Długa ul.	28	dach	GOSP.	2032	FALISTE	385	3
65	Przedmoście	Długa ul.	30	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1320	3
66	Przedmoście	Długa ul.	36	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1100	3
67	Przedmoście	Długa ul.	37	dach	GOSP.	2032	FALISTE	3586	3
68	Przedmoście	Długa ul.	42	dach	INNE	2013	FALISTE	1320	1
69	Przedmoście	Długa ul.	44	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1320	3
70	Przedmoście	Długa ul.	47	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1078	3
71	Przedmoście	Długa ul.	50	dach	GOSP.	2017	FALISTE	44	3
72	Przedmoście	Długa ul.	52	dach	GOSP.	2032	FALISTE	2530	3
73	Przedmoście	Długa ul.	58	dach	GOSP.	2032	FALISTE	880	3
74	Przedmoście	Długa ul.	59	dach	GOSP.	2032	FALISTE	495	3
75	Przedmoście	Długa ul.	72	luzem	INNE	2013	FALISTE	462	1
76	Przedmoście	Długa ul.	72	dach	GOSP.	2032	FALISTE	3652	3
77	Przedmoście	Długa ul.	83	dach	GOSP.	2032	FALISTE	165	3
78	Przedmoście	Długa ul.	86	dach	MIESZK.	2032	FALISTE	1815	3
79	Przedmoście	Długa ul.	86	dach	GOSP.	2032	FALISTE	660	2

80	Przedmoście	Długa ul.	88	dach	GOSP.	2032	FALISTE	2640	3
81	Przedmoście	Długa ul.	90	dach	MIESZK.	2032	FALISTE	1364	3
82	Przedmoście	Długa ul.	91	dach	MIESZK.	2032	FALISTE	2200	3
83	Przedmoście	Długa ul.	92	dach	MIESZK.	2032	FALISTE	1100	3
84	Przedmoście	Długa ul.	94	dach	MIESZK.	2032	FALISTE	880	3
85	Przedmoście	Długa ul.	18A	dach	MIESZK.	2032	FALISTE	1760	3
86	Przedmoście	Długa ul.	18A	dach	GOSP.	2032	FALISTE	330	3
87	Przedmoście	Długa ul.	28A	dach	MIESZK.	2032	FALISTE	715	3
88	Przedmoście	Długa ul.	28A	dach	GOSP.	2032	FALISTE	132	3
89	Przedmoście	Długa ul.	43A	dach	MIESZK.	2017	FALISTE	1210	3
90	Przedmoście	Długa ul.	43A	dach	GOSP.	2032	FALISTE	220	3
91	Przedmoście	Długa ul.	88A	dach	GOSP.	2032	FALISTE	198	3
92	Przedmoście	Krzywa ul.	2	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1320	3
93	Przedmoście	Krzywa ul.	5	dach	GOSP.	2032	FALISTE	2200	3
94	Przedmoście	Krzywa ul.	9	dach	GOSP.	2032	FALISTE	330	3
95	Przedmoście	Krzywa ul.	10	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1650	3
96	Przedmoście	Krzywa ul.	11	dach	GOSP.	2032	FALISTE	550	3
97	Przedmoście	Krzywa ul.	15	dach	GOSP.	2032	FALISTE	2750	3
98	Przedmoście	Szkołna ul.	14	dach	MIESZK.	2032	FALISTE	1870	3
99	Przedmoście	Szkołna ul.	14	dach	GOSP.	2032	FALISTE	2970	3
100	Przedmoście	Szkołna ul.	15	dach	GOSP.	2017	FALISTE	825	2
101	Przedmoście	Szkołna ul.	21	dach	GOSP.	2017	FALISTE	880	3
102	Ruszowice	Cytrynowa ul.	3	dach	INNE	2013	FALISTE	4620	3
103	Ruszowice	Tęczowa ul.	9	dach	GOSP.	2032	FALISTE	165	3
104	Ruszowice	Tęczowa ul.	25	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1188	3
105	Ruszowice	Tęczowa ul.	28	dach	GOSP.	2017	FALISTE	1760	2
106	Ruszowice	Tęczowa ul.	30	dach	GOSP.	2032	FALISTE	550	3
107	Ruszowice	Tęczowa ul.	32	dach	INNE	2013	FALISTE	77	1

108	Ruszwice	Tęczowa ul.	46	dach	GOSP.	2032	FALISTE	330	3
109	Ruszwice	Tęczowa ul.	65	dach	GOSP.	2032	FALISTE	3630	3
110	Ruszwice	Tęczowa ul.	67	dach	GOSP.	2032	FALISTE	3630	3
111	Ruszwice	Tęczowa ul.	51A	dach	GOSP.	2032	FALISTE	550	3
112	Serby	Główna ul.	45	dach	GOSP.	2032	FALISTE	110	3
113	Serby	Główna ul.	50	dach	GOSP.	2032	FALISTE	660	3
114	Serby	Główna ul.	54	dach	GOSP.	2032	FALISTE	660	3
115	Serby	Główna ul.	74	dach	GOSP.	2032	FALISTE	572	3
116	Serby	Główna ul.	77	dach	MIESZK.	2032	FALISTE	1540	3
117	Serby	Główna ul.	77	dach	GOSP.	2032	FALISTE	660	3
118	Serby	Główna ul.	82	dach	GOSP.	2032	FALISTE	385	3
119	Serby	Główna ul.	112	dach	GOSP.	2032	FALISTE	2310	3
120	Serby	Główna ul.	114	dach	GOSP.	2032	FALISTE	187	3
121	Serby	Główna ul.	116	dach	GOSP.	2032	FALISTE	440	3
122	Serby	Główna ul.	74A	dach	GOSP.	2017	FALISTE	110	2
123	Serby	Gospodarcza ul.	5	dach	MIESZK.	2032	FALISTE	1210	3
124	Serby	Gospodarcza ul.	5	luzem	INNE	2013	FALISTE	165	1
125	Serby	Gospodarcza ul.	7	dach	GOSP.	2032	FALISTE	220	3
126	Serby	Gospodarcza ul.	12	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1100	3
127	Serby	Gospodarcza ul.	20	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1320	3
128	Serby	Kolejowa ul.	5	dach	GOSP.	2032	FALISTE	165	3
129	Serby	Kościelna ul.	2	dach	GOSP.	2032	FALISTE	440	3
130	Serby	Kościelna ul.	3	dach	GOSP.	2032	FALISTE	550	3
131	Serby	Kościelna ul.	20	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1320	3
132	Serby	Kościelna ul.	26	dach	GOSP.	2032	FALISTE	440	3
133	Serby	Kościelna ul.	26	luzem	INNE	2013	FALISTE	220	1
134	Serby	Kościelna ul.	28	dach	GOSP.	2032	FALISTE	440	3
135	Serby	Kościelna ul.	9A	dach	GOSP.	2017	FALISTE	110	3

136	Serby	Ogrodowa ul.	3	dach	MIESZK.	2032	FALISTE	1650	3
137	Serby	Ogrodowa ul.	13	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1100	3
138	Serby	Ogrodowa ul.	15	dach	GOSP.	2032	FALISTE	385	3
139	Serby	Ogrodowa ul.	32	dach	GOSP.	2032	FALISTE	165	3
140	Serby	Wałowa ul.	3	dach	GOSP.	2032	FALISTE	330	3
141	Stare Serby		2	dach	GOSP.	2032	FALISTE	880	3
142	Stare Serby		3	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1540	3
143	Stare Serby		4	dach	MIESZK.	2017	FALISTE	1870	3
144	Stare Serby		15	dach	GOSP.	2032	FALISTE	3080	3
145	Stare Serby		17	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1100	3
146	Stare Serby		18	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1320	3
147	Stare Serby		22	dach	GOSP.	2032	FALISTE	3520	3
148	Stare Serby		25	dach	MIESZK.	2032	FALISTE	1320	2
149	Stare Serby		26	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1056	3
150	Stare Serby		26	luzem	INNE	2013	FALISTE	22	1
151	Szczyglice		1	dach	GOSP.	2032	FALISTE	440	3
152	Szczyglice		2	dach	GOSP.	2032	FALISTE	550	3
153	Szczyglice		3	dach	GOSP.	2032	FALISTE	550	3
154	Szczyglice		5	dach	GOSP.	2032	FALISTE	3960	2
155	Szczyglice		6	dach	MIESZK.	2032	FALISTE	660	3
156	Szczyglice		6	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1980	3
157	Szczyglice		14	dach	GOSP.	2032	FALISTE	2772	3
158	Szczyglice		14	luzem	INNE	2032	FALISTE	880	1
159	Szczyglice		18	dach	MIESZK.	2017	FALISTE	1210	2
160	Szczyglice		19	dach	GOSP.	2032	FALISTE	4092	2
161	Szczyglice		33	dach	GOSP.	2032	FALISTE	3905	3
162	Szczyglice		12A	dach	GOSP.	2032	FALISTE	2200	3
163	Szczyglice		13A	dach	MIESZK.	2017	FALISTE	1540	2

164	Szczyglice		13A	dach	GOSP.	2032	FALISTE	825	3
165	Turów		4	dach	GOSP.	2032	FALISTE	660	3
166	Turów		7	dach	GOSP.	2032	FALISTE	2200	3
167	Turów		10	dach	MIESZK.	2032	FALISTE	1540	3
168	Turów		11	dach	MIESZK.	2032	FALISTE	1540	3
169	Turów		16	dach	MIESZK.	2032	FALISTE	770	3
170	Turów		17	dach	GOSP.	2032	FALISTE	660	3
171	Wilków	Nowy Wilków ul.	5	dach	GOSP.	2032	FALISTE	440	3
172	Wilków	Nowy Wilków ul.	8	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1782	3
173	Wilków	Nowy Wilków ul.	10	dach	GOSP.	2032	FALISTE	550	3
174	Wilków	Nowy Wilków ul.	14	dach	GOSP.	2032	FALISTE	880	3
175	Wilków	Nowy Wilków ul.	15	dach	MIESZK.	2017	FALISTE	990	3
176	Wilków	Nowy Wilków ul.	17	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1188	3
177	Wilków	Nowy Wilków ul.	21	dach	GOSP.	2032	FALISTE	242	3
178	Wilków	Nowy Wilków ul.	22	dach	GOSP.	2032	FALISTE	2750	3
179	Wilków	Nowy Wilków ul.	9A	dach	GOSP.	2032	FALISTE	165	3
180	Wilków	Osiedlowa ul.	5	dach	GOSP.	2032	FALISTE	715	3
181	Wilków	Spółdzielcza ul.	2	dach	GOSP.	2032	FALISTE	7040	3
182	Wilków	Spółdzielcza ul.	8	dach	GOSP.	2032	FALISTE	990	3
183	Wilków	Spółdzielcza ul.	12	dach	GOSP.	2032	FALISTE	2200	3
184	Wilków	Spółdzielcza ul.	14	dach	MIESZK.	2032	FALISTE	1100	3
185	Wilków	Spółdzielcza ul.	14	dach	GOSP.	2032	FALISTE	275	3
186	Wilków	Spółdzielcza ul.	16	dach	MIESZK.	2032	FALISTE	165	3
187	Wilków	Spółdzielcza ul.	16	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1375	3
188	Wilków	Spółdzielcza ul.	22	dach	GOSP.	2032	FALISTE	220	3
189	Wilków	Spółdzielcza ul.	23	dach	GOSP.	2032	FALISTE	3520	3
190	Wilków	Spółdzielcza ul.	28	dach	GOSP.	2032	FALISTE	968	3
191	Wilków	Spółdzielcza ul.	29	dach	GOSP.	2032	FALISTE	220	3

192	Wilków	Spółdzielcza ul.	31	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1804	3
193	Wilków	Żyznowska ul.	7	dach	GOSP.	2032	FALISTE	2200	3
194	Wilków	Żyznowska ul.	9	dach	MIESZK.	2032	FALISTE	1210	3
195	Zabornia		1	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1100	3
196	Zabornia		3	dach	MIESZK.	2032	FALISTE	1430	3
197	Zabornia		3	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1980	3
198	Zabornia		6	dach	GOSP.	2032	FALISTE	165	2
199	Zabornia		7	dach	GOSP.	2032	FALISTE	1980	3
200	Zabornia		8	dach	MIESZK.	2032	FALISTE	1100	3
201	Zabornia		12	dach	GOSP.	2032	FALISTE	165	3
202	Zabornia		18A	luzem	INNE	2012	FALISTE	275	3

Źródło: wyniki inwentaryzacji - wydruk sprawozdania z Bazy Azbestowej, 2012

Niektóre oznaczenia z Bazy Azbestowej zostały zmienione na potrzeby opracowania niniejszej tabeli.